Masarykova univerzita

Fakulta sociálních studií

Drogová scéna na Hodonínsku (soubor rozhovorů pro Hodonínský deník Rovnost)

Drug scene in the Hodonin region (collection of interviews for Hodonínský deník Rovnost)

Bakalářská práce

Magdaléna Kunrtová

Brno 2018

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že jsem tuto bakalářskou práci vypracovala samostatně s použitím pramenů a literatury uvedené v bibliografii.

V Brně dne 14. 5. 2018

…….

Magdaléna Kunrtová

[Sem zadejte text.]

Poděkování

Na tomto místě bych ráda poděkovala Ing. Rudolfu Burgrovi, Ph.D. za ochotu, čas a rady při vedení bakalářské práce. Taktéž děkuji Jarmile Švábové, Evě Rubášové, Radkovi Hořákovi, Petrovi Zámečníkovi, Pavlu Ilčíkovi, Romanovi Vidu, Jiřímu Kosíkovi, Petrovi Turkovi a Kateřině Helešické za poskytnutí rozhovorů. Poděkování patří také rodině, příteli a přátelům za povzbuzení.

[Sem zadejte text.]

Anotace

Bakalářská práce se věnuje současné drogové scéně na Hodonínsku se zaměřením na čtyři specifika, kterými je region Hodonínsko charakteristický. Autorka téma přibližuje souborem rozhovorů pro Hodonínský deník Rovnost. V teoretické části ukotvuje téma drogové problematiky a žánr rozhovor, v metodologické části se seznamuje s žurnalistickými metodami a postupy novinářské práce a v empirické části charakterizuje cílové médium. Tvůrčí část tvoří autorčiny vlastní rozhovory s kritickou reflexí.

Klíčová slova

Alkohol, drogy, Hodonínsko, Hodonínský deník Rovnost, nezaměstnanost, pohraničí, produktová práce, religiozita, rozhovor

Annotation

Bachelor thesis deals with the current drug scene in the Hodonin region with an aspect of the four differences characterizing this region. The author presents series of interviews for the Hodonínský deník Rovnost. In theoretical part, drug issue and interview genre are introduced and in methodological part, the author familiarizes with journalistic methods and workflows. In empiric part of the thesis, target medium is characterized using qualitative research and available data. The creative part consists of author's interviews with critical reflection.

Keyword

Alcohol, border area, drugs, interview, Hodonin region, Hodonínský deník Rovnost, product work, religiosity, unemployment

Obsah

1. Úvod a cíl práce 8

2. Tematický kontext práce 9

2. 1. Úvod do drogové problematiky 9

2. 1. 1. Dělení drog 9

2. 1. 2. Způsoby užívání 11

2. 1. 3. Drogová závislost 11

2. 1. 3. 1. Závislost na alkoholu 12

2. 3. Přístup k české drogové scéně 13

2. 3. 1. Vznik novodobé drogové scény 13

2. 3. 1. Česká protidrogová politika a její koordinace 13

2. 3. 2. Složky péče 15

2. 4. Hodonínsko 15

2. 4. 1. Charakteristika regionu 15

2. 4. 2. Drogová scéna na Hodonínsku 16

2. 4. 2. 1. Dostupná pomoc v regionu 17

2. 5. Vztah mezi specifikami regionu a užíváním drog 18

2. 5. 1. Nezaměstnanost 18

2. 5. 2. Religiozita 20

2. 5. 3. Pohraničí a cizinci 21

2. 5. 4. Alkohol 22

2. 6. Shrnutí 23

3. Teoretické vymezení žánru 24

3. 1. Žánr 24

3. 1. 1. Pojem žánr 24

3. 2. Publicistika 24

3. 2. 1. Publicistický rozhovor 25

3. 2. 2. Druhy rozhovorů 25

3. 3. Volba přístupu 26

3. 4. Volba konkrétního žánru 26
3. 5. Shrnutí 27
4. Metodologická část 28
4. 1. Rešerše 28
4. 2. Rozhovor 28
4. 2. 1. Sjednání rozhovoru 29
4. 2. 2. Příprava rozhovoru 29
4. 2. 3. Průběh rozhovoru 30
4. 2. 4. Zpracování rozhovoru 31
4. 2. 5. Formální zpracování 32
4. 2. 6. Autorizace 32
4. 2. 7. Etika 33
4. 3. Shrnutí 35
5. Empirická část 36
5. 1. Popis sběru dat v redakci 36
5. 2. Charakteristika média 37
5. 2. 1. Forma a obsah novin 38
5. 2. 2. Postavení na trhu 38
5. 2. 3. Online a tištěná verze 39
5. 3. Žánr rozhovor v Hodonínském deníku 39
5. 3. 1. Příprava 40
5. 3. 2. Průběh 40
5. 3. 3. Zpracování 41
5. 3. 4. Autorizace 41
5. 3. 5. Formální zpracování 41
5. 3. 6. Přístup k tématu drogová problematika 42
5. 4. Shrnutí 43
6. Reflexe tvůrčí práce 44
6. 1. Výběr respondentů 44

6. 2. Sjednání a příprava rozhovorů 45
6. 3. Průběh rozhovoru 47
6. 4. Zpracování 50
6. 5. Formální zpracování 52
6. 6. Autorizace 53
6. 7. Etika 53
6. 8. Zveřejnění tvůrčích textů 54
6. 9. Shrnutí 54
7. Závěr 56
Seznam použité literatury a zdrojů 57
Literatura 57
Internetové zdroje 59
Jmenný rejstřík 64
Seznam tabulek 66
Seznam obrázků 67
Přílohy 68
Příloha č. 1: Rozhovor s Pavlem Ilčíkem 68
Příloha č. 2: Rozhovor s Jarmilou Švábovou 74
Příloha č. 3: Rozhovor s Petrem Zámečníkem 79
Příloha č. 5: Rozhovor s Romanem Videm 89
Příloha č. 6: Rozhovor s Evou Rubášovou 94
Příloha č. 7: Rozhovor s Jiřím Kosíkem 99
Příloha č. 8: Rozhovor s Petrem Turkem 106
Příloha č. 9: Dotazník s Kateřinou Helešicovou 111

Celkový počet slov: 15 359

Rozsah tvůrčí části: 7 126

1. Úvod a cíl práce

Tématem bakalářské práce je pohled na současnou drogovou scénu na Hodonínsku. Data, která zveřejnila kontaktní centra, policie a města ukazují, že se situace na Hodonínsku za poslední čtyři roky výrazněji proměnila. V bakalářské práci chci poukázat na jednotlivé faktory, které na konzumaci drog v regionu Hodonínsko na jižní Moravě mohou mít vliv. Aktuálnost tématu vnímám v tom, že města na Hodonínsku kladou větší důraz na preventivní programy, ubyla kriminalita deviantních jedinců, snížil se výdej injekčního materiálu ve výměnném programu, vymizel problém patologických hráčů, ale na druhou stranu přibývá mladistvých uživatelů a klientů adiktologie. Téma práce může být taktéž rozcestníkem a ukazatelem, co všechno drogovou působnost v regionu ovlivňuje, o čemž jsem nenašla žádnou souhrnnou práci. Čtenáři lokálního tisku se mohou seznámit s tématem, které jim nemusí být blízké, ale nepřímo se jich dotýká, protože uživatelé drog jsou součástí naší společnosti.

V okrese Hodonín jsem se narodila a v současnosti pracuji v terénních programech na Vyškovsku. Často narážím na výroky, že region Hodonínsko je místem abnormálně spjatým s užíváním drog. Zajímalo mě, jestli má Hodonínsko tuto nálepku oprávněně, a jestli má množství drog na Hodonínsku souvislost se specifiky regionu.

Cílem bakalářské práce je vytvořit sérii rozhovorů s lidmi, které spojuje téma drog a zmapovat tak současné drogové dění se zaměřením na jednotlivé aspekty, kterými se Hodonínsko od ostatních regionů České republiky liší. Sekundárním cílem práce je informovat širokou veřejnost pomocí lokálního média Hodonínského deníku Rovnost s činností sociálních služeb, represivních složek a dalších institucí působících v oblasti drog.

2. Tematický kontext práce

Novinář by se měl před vedením rozhovoru seznámit s daným tématem. V této části práce se věnuji představení drogové problematiky v širším kontextu od definice drog a závislosti až po specifika regionu.

2. 1. Úvod do drogové problematiky

Hartl v Psychologickém slovníku (2009: 123) pracuje se dvěma definicemi drogy. Jde o látku živočišného nebo rostlinného původu s farmakologickým účinkem, nebo podle Urbana (in Hartl, 2009: 123) o látku, která je používaná a zneužívaná pro změnu nálady, vědomí a povzbuzení či tlumení somatopsychických funkcí. Ovlivňuje biochemické pochody v mozku, případně v centrální a periferní nervové soustavě. Při jejím opakovaném užívání vzniká riziko závislosti.

2. 1. 1. Dělení drog

Drogy můžeme rozdělit podle několika hledisek. Vycházím z rozdělení stránek o závislosti (MeDitorial, 2018).

1) **Podle postoje společnosti k droze**

Drogy legální – jde o drogy v naší společnosti tolerované. V jejich „legalizaci" sehrál významnou úlohu kulturní a společenský úzus a historický vývoj, během něhož se legální drogy staly tolerovanou součástí životního stylu a tradice. Jedná se především o alkohol. Drogovou definici splňuje ale i káva, čaj, tabák či léky (Nožina, 1997: 9).

Drogy nelegální – legální psychotropní látky se z termínu „droga" vytrácejí a jsou jimi téměř výlučně označovány látky, které splňují jako stejně výše jmenované základní definici, ale jsou v naší společnosti zapovězeny zákonem. Patří sem pervitin a heroin (Nožina, 1997: 10).

2) **Podle rizika pro uživatele**

Drogy měkké – skupina drog, o nichž zastánci volnějšího přístupu k drogám míní, že jsou méně návykové a lidskému zdraví škodí méně než tolerovaný alkohol, jde především o marihuanu a hašiš (Hartl, 2009: 123).

Drogy tvrdé – závislost na nich vzniká rychleji, na rozdíl od drog měkkých k nim zastánci téhož dělení řadí pervitin, heroin, kokain, alkohol (Hartl, 2009: 123).

3) Podle rizika závislosti

Drogy s mírným rizikem – riziko závislosti je nízké, drogy jsou společností více akceptovány. Patří sem kofein a marihuana (MeDitorial, 2018).

Drogy s vysokým rizikem – riziko vzniku závislosti i riziko komplikací v poměru s tím, co uživatel od drogy „získá“, je velmi vysoké. Patří mezi ně heroin a pervitin (MeDitorial, 2018).

4) Podle účinků návykových látek

Alkohol – akutní intoxikace centrální nervové soustavy se projevuje většinou jako opilost. Dochází k psychomotorické excitaci s elací nálady, posléze se objevuje snížení sebekritičnosti a zábran, agresivita (Popov in Kalina, 2003: 152).

Opioidy a opiáty – opioidy ovlivňují organismus prostřednictvím opioidních receptorů (Minařík in Kalina, 2003: 159). Do skupiny drog patří heroin, braun a metadon (Minařík in Kalina, 2003: 160).

Stimulancia – typickými zástupci jsou pervitin, amfetamin, kokain, a netypická extáze. Psychostimulancia zkracují spánek a zahání únavu, vyvolávají euforii a velmi příjemný pocit síly a energie. Snižují chuť k jídlu (Minařík in Kalina, 2003: 164).

Halucinogenní drogy – dělíme na drogy rostlinného, živočišného a semisyntetického původu (Miovský in Kalina, 2003: 169). Nástup bývá doprovázen pocity mírného chvění, neschopností ovládat pohyby, někdy pocity závratě či nevolnosti (Miovský in Kalina, 2003: 170). Mezi halucinogeny patří LSD, psilocybin (Miovský in Kalina, 2003: 171).

Konopné – pro konopnou intoxikaci je typická deformace ve vnímání času, objevují se deformace ve vnímání prostoru a sluchové, hmatové a nejčastěji zrakové iluze. Na černém trhu jsou zneužívány dvě základní formy drogy – marihuana a hašiš. (Miovský in Kalina, 2003: 176).

Analgetika, sedativa, trankvilizéry – analgetika jsou látky, které s dostatečnou selektivitou snižují vnímání bolesti. Opioidní působí v centrální nervové soustavě, nesteroidní antiflogistika naopak působí v místě bolesti. Sedativa jsou látky se zklidňujícím účinkem. Jedná se o barbituráty a bromidy (Bayer in Kalina, 2003: 180).

Léky vyvolávající závislost – vedle sedativ a hypnotik mezi ně řadíme analgetika, anxiolytika a některé léky. Společným účinkem je útlum centrální nervové soustavy.

Po jejich užití dochází k postupné ospalosti, otupělosti a celkovému útlumu s blábolivou řečí (Hampl in Kalina, 2003: 187).

Těkavé látky – ovlivní centrální nervovou soustavu, která se projeví euforií, většinou s útlumem, mohou se objevit zrakové a sluchové halucinace. Patří k nim toluen, éter, benzin, rajský plyn, aceton (Hampl in Kalina, 2003: 193).

MDMA a jiné drogy „techno scény" – vyvolávají příjemné, emoční stavy s relaxací a bez pocitu strachu, pocity štěstí a blaha, často doprovázené halucinacemi (Minařík, Páleníček in Kalina, 2003: 200). Mezi závažné komplikace užití patří přehřátí organismu zejména při užívání na celonočních akcích. Kromě MDMA sem spadá například extáze (Minařík, Páleníček in Kalina, 2003: 202).

Tabák – závislost na tabáku začíná psychosociální, po určité době také fyzická (Králíková in Kalina, 2003: 205). Psychologická a sociální rizika jsou u tabáku minimální, jde o psychicky bezpečnou, legální a tolerovanou drogu (Králíková in Kalina, 2003: 206).

2. 1. 2. Způsoby užívání

Způsob aplikace se u různých skupin návykových látek liší. Převažujícím způsobem aplikace je injekční užívání, které je nejnebezpečnější formou (Možná, 2017: 6). Mezi alternativní možnosti užívání podle Dekontaminace (2005: 4–19) patří rektální aplikace, kouření, konzumace želatinových kapslí, šňupání a cucání. U alternativ nastupuje droga pomaleji než u nitrožilního užívání, ale uživatel se vystavuje menšímu riziku infekčních onemocnění.

2. 1. 3. Drogová závislost

Syndrom závislosti je skupina fyziologických, behaviorálních a kognitivních fenoménů, v nichž užívání nějaké látky má u daného jedince mnohem větší přednost než jiné jednání, kterého si kdysi více cenil (Nešpor, 2011: 9–10). Podle Kudrleho (in Kalina, 2003: 91) nejsou jednoznačně prokázány predispozice pro vznik závislosti. U někoho se rozvíjí závislost na základě excesivního pití pro psychologické problémy, jinde převažují genetické, vrozené dispozice nebo sociokulturní vazby na alkohol a rituály spojené s požíváním alkoholu nebo jiných návykových látek.

Definitivní diagnóza závislosti se obvykle stanoví tehdy, jestliže během jednoho roku se u jedince prokázaly tři nebo více z následujících jevů: silná touha nebo pocit puzení užívat látku, potíže v sebeovládání při užívání látky, tělesný odvykací stav, průkaz

tolerance k účinku látky, postupné zanedbávání jiných potěšení nebo zájmů a pokračování v užívání přes jasný důkaz zjevně škodlivých následků (Nešpor, 2011: 10).

Drogová závislost vzniká postupně, ale mnohem kratší dobu než závislost na alkoholu. Proces vzniku závislosti lze rozdělit podle Vágnerové (2014: 502–503) do čtyř etap: *1. stádium experimentování* – primární impulz k experimentu může vycházet z nudy, značnou roli hraje sociální model a vzor lidí, kteří drogu užívají a jsou pro dospívající atraktivní, příčinou může být potřeba uniknout od problémů; *2. fáze příležitostného užívání* – člověk se naučí, že droga mu pomáhá v nepříznivých situacích, návyk ale ještě nemá, protože si ji aplikuje nepravidelně, uživateli ještě záleží na vztazích s blízkými, proto drogy zatajuje; *3. fáze pravidelného užívání* – člověk užívá drogu častěji, ale popírá riziko takového jednání, nepřipadá mu, že by dělal něco špatného; *4. fáze návykového užívání* – závislý člověk je bez motivace, nesnaží se návyk skrývat, rozbíjí se mu vztahy, primárně se stýká s uživateli drog.

Závislost odborníci dělí na tělesnou a psychickou. Společnost fyzickou složku často vnímá jako příčinu všech problémů, naopak psychickou bagatelizuje (Sananim, 2007: 19). Užívání drog spojují autoři z psychoanalytického okruhu se závislým typem osobnostní struktury fixované v orálním stádiu vývoje. Tímto stádiem je rané období dítěte, ve kterém se dětské vnímání soustředí převážně do oblasti úst a zažívacího traktu. Odraz tohoto období v životě dospělého lze pak spatřovat v momentech, kdy člověk vyžaduje, aby o něj bylo pečováno, aniž by se on sám na tom nějak aktivně podílel (Kalina, 2003: 135). Podle Kaliny (2003: 232) je trend zneužívání drog nejvýraznější ve věku 15–19 let. Polovina těchto uživatelů přitom drogy užívá nitrožilně.

2. 1. 3. 1. Závislost na alkoholu

Jellinek (in Skála, 1998: 46–47) rozlišuje čtyři stádia užívání alkoholu: *typ alfa* – nedisciplinované pití, občasné excesy a problémy, nevykazuje progresi a nevede ke ztrátě kontroly; *typ beta* – pravidelná konzumace alkoholu, jedná se o předstupeň závislosti, v průběhu delšího nadužívání může docházet k mnoha zdravotním onemocněním; *typ gama* – charakteristickým znakem je porucha kontroly, vyskytuje se z největší části u závislých v České republice; *typ delta* – pravidelná konzumace, postižený si udržuje hladinu alkoholu v krvi, nemusí být nikdy opilý a také nikdy střízlivý, rozšířen zejména ve velkých vinařských oblastech jižní Moravy; *typ epsilon* – jde spíše o vzácnější typ nadužívání, často souvisí s psychickým onemocněním, součástí je epizodické pití,

kdy se střídá období abstinence s vícedenní konzumací velkých dávek alkoholu.

2. 3. Přístup k české drogové scéně

2. 3. 1. Vznik novodobé drogové scény

Před rokem 1990 byla v České republice výhradním zdrojem drog domácí produkce. V 90. letech po pádu komunistického režimu v období společenských změn provázených demokratizací společnosti, otevřením hranic a snížením kontroly ze strany státu, se drogová scéna proměnila. Drogy se začaly vyvážet a Česká republika se stala významnou tranzitní zemí. (Kalina, 2003: 33–34). Současně se formovala moderní protidrogová politika a systém péče. V roce 1903 byly položeny základy institucionalizované koordinace protidrogové politiky na úrovni vlády České republiky (Sekretariát Rady vlády pro koordinaci protidrogové politiky, 2016: 3).

2. 3. 1. Česká protidrogová politika a její koordinace

Protidrogová politika České republiky je komplexní a koordinovaný soubor opatření se zaměřením na snížení negativních společenských dopadů při užívání legálních a nelegálních návykových látek a patologického hráčství. Jedná se o opatření preventivní, vzdělávací, léčebná, sociální, regulační, kontrolní a další, včetně vymáhání práva (Sekretariát Rady vlády pro koordinaci protidrogové politiky, 2016: 8).

Protidrogová politika si stanovuje dosažitelné a racionální cíle, které staví do čtyř pilířů (Sekretariát Rady vlády pro koordinaci protidrogové politiky, 2016: 8):

1) primární prevence – aktivity zaměřené na předcházení návykového chování a rozvoje závislosti;

2) snižování rizik – aktivity vedoucí ke snižování možných zdravotních a sociálních rizik a dalších dopadů užívání legálních i nelegálních drog a hazardního hraní;

3) léčba a sociální začleňování – spektrum služeb léčby dostupné pro problémové a závislé uživatele návykových látek a hazardní hráče;

4) kontrola dostupnosti – soubor zákonných opatření a aktivit vymáhání práva k potlačování či usměrňování nabídky návykových látek a hazardního hraní.

Cílem protidrogové politiky je zabezpečit ochranu jednotlivců a společnosti před riziky, které může užívání návykových látek a problémové hráčství přinášet a zajistit

bezpečnost jednotlivců a společnosti před dopady v podobě trestné činnosti spojené s distribucí a užíváním návykových látek a problémovým hráčstvím (Sekretariát Rady vlády pro koordinaci protidrogové politiky, 2016: 8).

Odpovědnost za tvorbu a naplňování protidrogové politiky České republiky nese vláda. Protidrogovou politiku na národní úrovni spravuje Rada vlády pro koordinaci protidrogové politiky. Jejím hlavním strategickým dokumentem je Národní strategie protidrogové politiky na období 2010–2018, která definuje základní východiska protidrogové politiky, směry řešení problému užívání návykových látek a hazardního hraní a principy s přístupy, na kterých protidrogová politika staví. K praktické realizaci národní strategie vytváří Akční plány realizace, které vznikají na kratší časové období a definují konkrétní úkoly, termíny plnění a odpovědné instituce (Sekretariát Rady vlády pro koordinaci protidrogové politiky, 2016: 8). Za účelem zajištění spolupráce jednotlivých úrovní veřejné správy a pro koordinaci protidrogové politiky na regionální úrovni byly zřízeny krajské protidrogové komise a ustanovena funkce krajských a místních protidrogových koordinátorů, protidrogová politika je součástí krajských strategických dokumentů (Mravčík, 2017). Situaci v republice monitoruje Národní monitorovací středisko pro drogy a závislosti, které je součástí odboru protidrogové politiky Úřadu vlády České republiky.

Národní monitorovací středisko pro drogy a závislosti spravuje mapu pomoci (Grygarová, 2018), která obsahuje kontakty na zařízení poskytující léčbu, poradenství a prevenci v oblasti závislostí. Mapa pomoci zahrnuje 1 552 služeb, z nichž více než polovinu zaštiťuje nestátní neziskový sektor. Druhou část tvoří směs státních a privátních organizací. Nestátní sektor se začal rozvíjet po roce 1989. První specializovaná organizace vznikla v roce 1991 v Praze a bylo jím Středisko prevence a léčby drogových závislostí Drop In o.p.s, které dodnes funguje v Praze například společně se Sananimem, z.ú., Morava je obsáhle zasíťovaná Společností Podané ruce, o.p.s.

Součásti politiky je i činnost represe (Kalina, 2001: 77), která se zaměřuje na snižování nabídky drog na nezákonném trhu. Je tím úspěšnější, čím vyšší stupeň organizovaného zločinu postihne. Mezi orgány, které potlačují trestnou činnost se řadí policie a justice.

2. 3. 2. Složky péče

Specializovaná péče pro uživatele návykových látek má v České republice tradici od roku 1948, kdy Jaroslav Skála založil první zdravotnické zařízení pro léčení alkoholových závislostí. V 90. letech se rozšířil systém péče, vznikala nízkoprahová zařízení, terénní programy, programy minimalizace škod, doléčovací programy i první terapeutické komunity (Bém in Kalina, 2003: 154).

Mezi složky současné péče patří terénní programy, nízkoprahová kontaktní centra, lékařská ambulantní péče, denní stacionáře, detoxifikační jednotky, střednědobá ústavní léčba, rezidenční léčba v terapeutických komunitách, doléčovací programy, chráněné bydlení, chráněná práce a program substituce.

2. 4. Hodonínsko

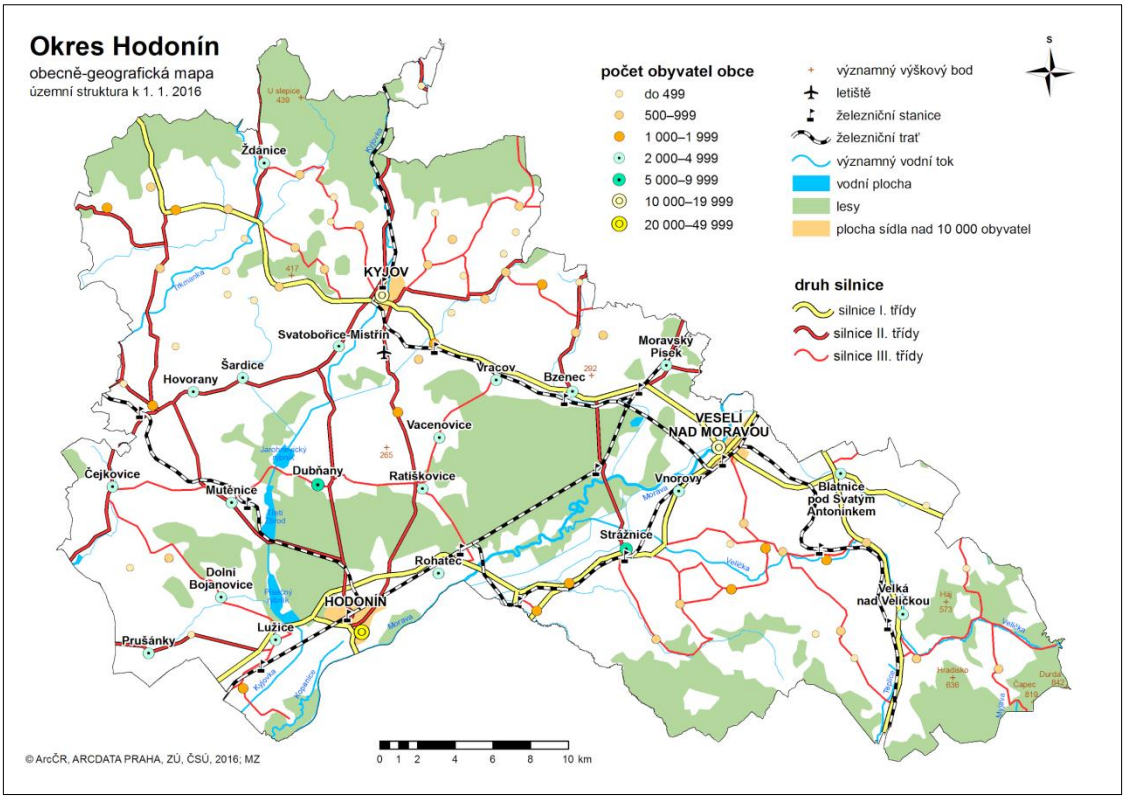
Nejprve charakterizuji region Hodonínsko, následně se seznámím s dostupnými daty o drogové problematice na Hodonínsku a vyzdvihnu specifika, která mohou, ale nemusí, mít s vyšším výskytem uživatelů drog souvislost. Možné souvislosti budu během rozhovorů reflektovat s respondenty.

2. 4. 1. Charakteristika regionu

Okres Hodonín leží na jihovýchodní Moravě při hranici se Slovenskou republikou. Území okresu o celkové rozloze 1 099 km^2 se administrativně člení na osmdesát dva obcí. Celkem osm obcí má statut města.[1] Počtem obyvatel je okres Hodonín po brněnských okresech v Jihomoravském kraji třetím největším (Český statistický úřad, 2013).

Hodonínsko patří k území s vysokou intenzitou především silniční dopravy. Se Slovenskou republikou jsou na východě území dva hraniční přechody. Okres Hodonín přitahuje návštěvníky kulturními památkami, udržováním lidových tradic, zajímavými turistickými cestami v Chřibech a v Bílých Karpatech a láká k cyklistice mezi vinohrady. Spokojenost návštěvníků úměrně stoupá s počtem navštívených vinných sklípků. Celý vinorodý region spojují vinařské cyklistické stezky se zastaveními u historických vinných sklepů v jednotlivých obcích (Český statistický úřad, 2013).

[1] Bzenec, Dubňany, Hodonín, Kyjov, Strážnice, Veselí nad Moravou, Vracov a Ždánice

Obrázek 1: Okres Hodonín – územní struktura (Český statistický úřad, 2016)

2. 4. 2. Drogová scéna na Hodonínsku

Pod Hodonínsko podle Možné (2017: 5) jako jediný region v Jihomoravském kraji spadají dvě kontaktní centra a dva terénní programy, a to v Hodoníně pod hlavičkou Diecézní charity Brno a v Kyjově pod Charitou Kyjov, jejímž zřizovatelem je Arcidiecézní charita Olomouc. Hodonínský okres se vyznačuje velkou lidnatostí, velkou nezaměstnaností a velkým počtem uživatelů nelegálních i legálních drog. Činnost obou center je podle Možné (2017: 60) opodstatněná. Svoji působnost mají drogové služby na okrese dlouhodobě regionálně rozděleny.

Podle dat za rok 2016 se drogová scéna mění. Například v kyjovském kontaktním centru vyměnili pracovníci v roce 2013 a 2014 po padesáti tisících injekčních stříkaček (Charita, 2014: 25, 27), (Charita, 2015: 23, 25), v roce 2016 jen polovinu. Statistika policie ukazuje, že v tom samém roce nebyl spáchaný žádný trest čin související s drogami (TVS Kyjov, 2017). Naopak dvojnásobně nabyl počet klientů, se kterými pracovníci sociálních služeb individuálně pracují (Charita, 2016: 24, 26).

Na Hodonínsku jsou i nadále nejvíce rozšířenými drogami pervitin, marihuana, alkohol a ojediněle se objevuje i zneužívání toluenu. Podle tabulky č. 1 v roce 2016

využilo služeb kontaktních center a terénních programů na Hodonínsku 585 klientů, z toho 300 v Hodoníně a 285 v Kyjově. Z 585 klientů bylo 339 mužů a 331 injekčních uživatelů. U 490 klientů je primární drogou pervitin.

Tab. č. 1 Počet klientů v drogových službách v Hodoníně a Kyjově za rok 2016[2]

Oblast	**Hodonín**		**Kyjov**		**Celkem**
Druh služby	**KC**	**TP**	**KC**	**TP**	**KC + TP**
Počet osob, které službu využily	176	124	214	71	**585**
Z toho mužů	104	81	119	35	**339**
Z toho injekčních uživatelů drog	109	84	114	24	**331**
Pervitin	132	96	130	132	**490**
Kanabinoidy	18	16	13	19	**66**
Heroin	1	0	1	2	**4**
Extáze	1	1	0	1	**3**
Průměrný věk	N	32	32,2	24,9	**N**

Kromě dvou programů kontaktních center a terénních služeb funguje na Hodonínsku Terapeutická komunita Krok Kyjov, z.ú., ve které se v roce 2016 účastnilo programu dvacet devět uživatelů. Věkový průměr klientů byl dvacet šest let, z toho nejmladšímu bylo šestnáct a nejstaršímu třicet devět let. Uživatelé měli i přes nízký věk dlouholetou drogovou kariéru, z níž vyplývaly i jejich psychosociální a někdy i somatická poškozování, u žen se častěji vyskytovaly problémy s příjmem potravy, sebepoškozováním a posttraumatické zážitky (Možná, 2017: 19).

2. 4. 2. 1. Dostupná pomoc v regionu

Z adresáře organizací pomáhajících občanům Kyjovska (Město Kyjov, 2017: 12–16, 39, 48, 50, 54) jsem vybrala organizace se sociálními službami, které se věnují osobám ohroženým sociálním vyloučením a osobám v krizi. Forma poskytování se u jednotlivých služeb liší, je jak ambulantní, terénní, tak pobytová.

- K – centrum, víceúčelová drogová služba (Charita Kyjov)
- Nízkoprahový klub Bárka (Charita Kyjov)
- Nízkoprahové denní centrum Hodonín (Oblastní charita Hodonín)
- Azylový dům pro ženy a matky s dětmi (Centrum sociálních služeb Kyjov, p. o. města Kyjova)
- Azylový dům pro muže (Psychocentrum Domeček Hodonín, o.p.s.)

[2] Zpracováno podle Možné, 2017: 17, KC = kontaktní centrum, TP = terénní programy, N = nedostupné číslo, chybí data

- Domov pro matky s dětmi Hodonín (Oblastní charita Hodonín)
- Noclehárna pro lidi bez přístřeší Hodonín (Oblastní charita Hodonín)
- Občanská poradna (Charita Kyjov)
- Občanská a rodinná poradna při Agentuře pro občany (Krok Kyjov, z.ú.)
- Sociální rehabilitace (Sociálně-psychiatrické centrum Fénix, o.p.s.)
- Adiktologická ambulance (Sociálně-psychiatrické centrum Fénix, o.p.s.)
- Adiktologická poradna (Charita Kyjov)
- Adiktologická poradna (Therapy Kyjov s.r.o.)
- Program následné péče (Krok Kyjov, z.ú.)
- Terapeutická komunita (Krok Kyjov, z.ú.)
- Práh – Terénní tým Hodonín (Práh jižní Morava, z.ú.)

2. 5. Vztah mezi specifikami regionu a užíváním drog

Hodonínsko je specifické několika aspekty, které mohou ovlivňovat vztahy, ať už kladně nebo záporně, k distribuci a užívání drog. Níže uvedené faktory vnímám z osobního hlediska jako typické pro region Hodonínska. Mezi jevy, které patří do lokální palety a mohly by ovlivňovat čísla uživatelů drog, řadím vyšší nezaměstnanost regionu ve srovnání s republikovým průměrem, možnou vyšší toleranci ke konzumaci alkoholu vzhledem k vinařské oblasti, příhraniční oblast a vyšší religiozitu spojenou s tradiční vírou na Moravě. K seznámení s jednotlivými specifiky používám nejaktuálnější dostupné údaje, které jsou k tématům dohledatelné. Přesto, že většina dat není dostupných k roku 2017, ale jsou starší, vnímám je jako klíčové k seznámení se s tématem. Religiozitě a alkoholu se kvůli absenci dat pro region Hodonínska věnuji na obecnější rovině. I to je ale důvod, proč jsem se v tvůrčích textech těmto specifikům chtěla věnovat. Pomocí aktuálních dat, které získám při rozhovorech s odborníky, budu schopná podložit nebo vyvrátit předpoklady a předsudky vůči prostředí Hodonínska.

2. 5. 1. Nezaměstnanost

Ministerstvo práce a sociálních věcí České republiky (Jonášová, 2018) evidovalo ke konci prosince 2017 v Jihomoravském kraji 37 290 uchazečů o zaměstnání, oproti roku 2016 se tak počet nezaměstnaných snížil.

Nejvyšší nezaměstnanost v Jihomoravském kraji byla dlouhodobě v okresech Hodonín a Znojmo. V okrese Hodonín dosáhl podle tabulky č. 2 podíl nezaměstnaných

osob na obyvatelstvo celkem 6,19 %, v okrese Znojmo 6,67 %. Při přiřazení míry nezaměstnanosti sedmdesáti sedmi okresů České republiky od nejnižší po nejvyšší, byl okres Hodonín na sedmdesátém prvním místě, místo výš obsadilo Znojmo.

Tab. č. 2 Podíl nezaměstnaných osob na obyvatelstvu a neumístění uchazeči o zaměstnání podle okresů Jihomoravského kraje k 31. 12. 2017 (Jonášová, 2018)

Okres	Podíl nezaměstnaných osob (%)			Uchazeči o zaměstnání	Přírůstek (úbytek) uchazečů o zaměstnání			
					k 30. 11. 2017		k 31.12. 2016	
	Celkem	Ženy	Muži		abs.	v %	abs.	v %
Blansko	3,24	3,37	3,11	2508	193	8,3	-959	-27,7
Brno-město	4,97	5,26	4,68	13296	-30	-0,2	-4220	-24,1
Brno-venkov	3,32	3,53	3,11	4691	183	4,1	-1609	-25,5
Břeclav	4,26	4,11	4,42	3380	461	15,8	-1040	-23,5
Hodonín	6,19	5,99	6,38	6576	721	12,3	-1948	-22,9
Vyškov	2,79	3,01	2,59	1816	96	5,6	-559	-23,5
Znojmo	6,67	6,77	6,57	5023	629	14,3	-1407	-21,9
Kraj (celkem)	**4,6**	**4,73**	**4,47**	**37290**	**2253**	**6,4**	**-11742**	**-23,9**

V okrese Hodonín (tab. č. 3) se na jedno volné pracovní místo hlásilo 4,8 uchazečů, oproti průměru Jihomoravského kraje (2,2). Na Hodonínsku je po Brně–městě (13 296) také nejvyšší počet uchazečů o práci. Z celkových 6 576 uchazečů za okres Hodonín má 2 030 lidí nárok na podporu v nezaměstnanosti, což je necelých 31 % (Jonášová, 2018).

Tab. č. 3 Uchazeči o zaměstnání v Jihomoravském kraji k 31. 12. 2017 (Jonášová, 2018)

Okres	Uchazeči celkem	z toho					Volná pracovní místa	Počet uchazečů na 1 volné místo
		ženy	absolventi a mladiství	osoby se zdravotním postižením	dosažitelní ve věku 15-64 let	s nárokem na podporu v nezaměstna-nosti		
Blansko	2508	1271	118	572	2252	803	1077	2,3
Brno-město	13296	7006	457	1485	12134	2799	6336	2,1
Brno-venkov	4691	2449	242	943	4655	1690	4632	1,0
Břeclav	3380	1592	185	622	3256	1456	1336	2,5
Hodonín	6576	3102	288	1357	6335	2030	1364	4,8
Vyškov	1816	953	63	387	1664	668	1164	1,6
Znojmo	5023	2493	201	692	4989	1972	917	5,5
Kraj (celkem)	**37290**	**18866**	**1554**	**6058**	**35285**	**11418**	**16826**	**2,2**

Nárok na podporu v nezaměstnanosti má ten, kdo je zařazený a vedený v evidenci uchazečů o zaměstnání, v posledních dvou letech získal zaměstnáním nebo jinou výdělečnou činností dobu důchodového pojištění v délce alespoň jednoho roku a není poživatelem starobního důchodu (Bičáková, 2012).

Nejaktuálnější data protidrogové politiky jsou k dispozici za rok 2016. V tabulce č. 4 srovnávám počet obyvatel, podíl nezaměstnaných osob a počet osob, které v roce 2016 využily sociální služby pro uživatele drog. Kategorie s nejvyšší nezaměstnaností zahrnuje okresy Znojmo (8,35%), Hodonín (8,38%) a Brno-město (6,4%). Ve zmiňovaných okresech je taktéž vyšší počet lidí, kteří využili sociálních služeb. V okrese Hodonín (585) a na Brněnsku (1478) byl zaznamenán vysoký počet osob evidovaných v kontaktních centrech.

Tab. č. 4 Srovnání počtu obyvatel, podílu nezaměstnaných osob a počtu lidí využívajících sociální služby v roce 2016 (Havel, 2016), (Jonášová, 2017), (Kunrtová, 2018)

Okres	Počet obyvatel	Podíl nezaměstnaných osob (%)			Uchazeči o zaměstnání	Přírůstek (úbytek) uchazečů o zaměstnání				Počet lidí využívajících sociální službu v roce 2016	
						k 30. 11. 2016		k 31.12. 2015			
		Celkem	Ženy	Muži		abs.	v %	abs.	v %	abs.	v %
Blansko	108126	4,62	4,87	4,37	3467	218	6,70	-618	-15,10	134	0,12
Brno-město	592339	6,73	7,06	6,4	17516	9	0,10	-2010	-10,30	1478	0,25
Brno-venkov		4,47	4,71	4,24	6300	319	5,30	-1052	-14,30		
Břeclav	115334	5,54	5,41	5,67	4420	583	15,20	-724	-14,10	192	0,17
Hodonín	154873	7,98	7,55	8,38	8524	899	11,80	-1185	-12,20	585	0,38
Vyškov	90813	3,64	3,79	3,05	2375	156	7,00	-652	-21,50	138	0,15
Znojmo	113538	8,48	8,61	8,35	6430	693	12,10	-759	-10,60	234	0,21
Kraj (celkem)	**1175023**	**6,11**	**6,23**	**5,98**	**49032**	**2877**	**6,2**	**-7000**	**-12,5**	**2761**	**0,23**

Zánik, popřípadě různé transformace velkých průmyslových podniků, které v minulosti patřily k hlavním zaměstnavatelům obyvatel okresu Hodonín, se plně projevily ve vysoké míře nezaměstnanosti obyvatelstva. Ani vznik převážně menších podniků, ať už v průmyslové nebo zemědělské sféře, neměl vliv na zlepšení zaměstnanosti. Míra registrované nezaměstnanosti je z dlouhodobého hlediska v mezi okresním srovnáním jednou z nejvyšších v České republice (Český statistický úřad, 2013).

2. 5. 2. Religiozita

Tradičním územím s vysokou religiozitou je celá východní Morava, ke které se připojují některé části Vysočiny. Dlouhodobě nejvyšší religiozita se snižujícím se trendem, je v oblasti jihovýchodní Moravy při hranicích se Slovenskem – Uherský Brod a Uherské Hradiště, navazující oblasti Valašska a mikroregion Veselí nad Moravou. Věřící z těchto oblastí tvořili v roce 2011, při sčítání lidu,[3] více než dvě pětiny obyvatel, v některých mikroregionech dokonce více než polovinu. Z osob, které otázku na náboženskou víru

[3] Poslední sčítání lidu se uskutečnilo v roce 2011. Součástí dotazníku byla také možnost vyjádřit vztah k víře bez ohledu na bližší konkretizaci vztahu. Necelá třetina se k víře přiznala, ale uvedla, že se nehlásí k žádné církvi ani náboženské společnosti

zodpověděly, se k víře přihlásilo více než sedmdesát procent. Nejvyšší podíl osob hlásících se k římskokatolické církvi měly okresy Uherské Hradiště, Hodonín a Žďár nad Sázavou (Český statistický úřad, 2014).

Na tradičním prožívání víry ve více religiozních oblastech a drogami může být postaven vztah na základě subkulturní teorie (Dočkal, 2012: 9), která vychází z představy, že deviace je výsledkem konformity s normami a hodnotami různých sociálních skupin, jichž jsou jednotlivci členy. Jednotlivé sociální skupiny[4] mají své specifické sociální normy, kterými se liší od norem většinové společnosti. Deviace je pak výsledkem konfliktu mezi těmito normami.

2. 5. 3. Pohraničí a cizinci

Na konci roku 2015 žilo v Jihomoravském kraji 40 366 cizinců, zatímco o rok později 43 787. Vzhledem k dostupným datům o povaze státního občanství cizinců z roku 2015, uvádím tyto data. Podle dat za rok 2015 i 2016 byl okres Hodonín s počtem cizinců srovnatelný s Blanskem. Břeclav i Znojmo měli cizinců více, naopak Vyškov méně.

Tab. č. 5 Počet cizinců v okresech Jihomoravského kraje (Adam, 2017)

Okres	1996	2000	2005	2010	2015	2016	Rozdíl 2016-2015	Index 2016/2015
Blansko	1141	1055	1433	1927	2140	2147	7	100,3
Brno-město	6967	8373	12365	21307	24850	27382	2532	110,2
Brno-venkov	1255	1935	5284	5137	4802	5199	397	108,3
Břeclav	1478	1671	1585	2104	2423	2569	146	106,0
Hodonín	2427	2063	1237	1781	2095	2241	146	107,0
Vyškov	620	742	1004	1519	1611	1731	120	107,4
Znojmo	835	974	1326	2178	2445	2518	73	103,0
Kraj (celkem)	**14723**	**16813**	**24234**	**35953**	**40366**	**43787**	**34421**	**108,5**

Podle státního občanství za rok 2015 bylo mezi cizinci v kraji nejvíce osob ze Slovenska (10 677), z Ukrajiny (9 593) a z Vietnamu (4 557). Z celkového počtu 40 366 cizinců bylo celkem 17 447 osob ze zemí Evropské unie a 22 919 osob z jiných zemí (Adam, 2017).

Na Hodonínsku a částečně Břeclavsku bylo o polovinu více přistěhovalců ze Slovenska, než v okresech Vyškov a Znojmo. Naopak počet lidí s ukrajinskou národností byl na Hodonínsku podprůměrný. Vietnamci, Rusové a Rumuni na území Hodonínska odpovídali průměru Jihomoravského kraje.

[4] Etnické menšiny, skupiny s odlišnou sexuální orientací, drogově závislí, squatteři, anarchisté a další

Tab. č. 6 Cizinci v okresech Jihomoravského kraje podle vybraného státního občanství

Státní občanství	Okres							Kraj
	Blansko	Brno-město	Brno-venkov	Břeclav	Hodonín	Vyškov	Znojmo	(celkem)
Slovensko	582	5390	1491	1045	1197	487	485	**10677**
Ukrajina	437	6291	1518	381	160	555	251	**9593**
Vietnam	108	2720	388	328	253	143	617	**4557**
Rusko	69	1487	113	34	35	30	74	**1842**
Rumůnsko	26	759	81	60	46	25	32	**1029**

Prevalence uživatelů drog z řad cizinců lze velmi těžko odhadnout. Znesnadňuje to několik skutečností. Jedná se převážně o skupinu osob, která nelegálně pobývá na území státu, vyhýbá se jakémukoliv kontaktu se státními a veřejnými institucemi a velmi často také s nestátními neziskovými organizacemi. Je zřejmé, že skutečný počet uživatelů drog z řad cizinců a národnostních menšin v České republice, a obzvláště v pohraničí, je mnohem vyšší (Miovská, 2005: 3).

2. 5. 4. Alkohol

Přestože konzumace alkoholu od roku 2015 výrazně klesá, Možná (2017: 13) upozorňuje, že na Hodonínsku si alkohol stále drží prvenství společně s pervitinem a marihuanou. Konkrétní čísla pro region ale nejsou dostupná, protože školská zařízení v regionu se při posledním dotazníku k výskytu rizikových projevů chování ve školách a školských zařízení nezúčastnila (Možná, 2017: 10–11). Konzumace návykových látek se posouvá do vyššího věku, a to i u konopných drog. Přesto subjektivně vnímaná dostupnost cigaret a alkoholu zůstává dlouhodobě vysoká, a to i přesto, že se jedná o látky, které by nezletilým studentům neměly být volně dostupné (Možná, 2017: 8). Podle Centra prevence v Brně (in Možná, 2017: 8) mají mladiství zkušenost s prvním ochutnáním alkoholu od rodičů. Tichý (2015) uvádí, že nejvíce pacientů protialkoholních léčeben pochází z jižní Moravy a Zlínského kraje.

Města na Hodonínsku v minulosti bojovala s nadměrným množstvím alkoholu na veřejných prostranstvích. Proto Kyjov (2016), Hodonín (2013), Strážnice (2016) a Veselí nad Moravou (2017) v rámci zabezpečení místních záležitostí a veřejného pořádku vytvořili opatření a vydali vyhlášky, které obsahují úseky, kde je zakázána konzumace alkoholických nápojů a jiných návykových látek pod hrozbou sankce. Města problém alkoholu řeší represivním způsobem, ale v regionu dlouhodobě chybí dostupnost sociálních služeb pro uživatele alkoholu.

2. 6. Shrnutí

Po pádu komunismu a uvolnění poměrů ve společnosti se Česká republika stala tranzitní zemí drogové scény. Vznikl trh se stranou nabídky a poptávky. V devadesátých letech se postupně začal vyvíjet systém sociální péče. Hodonínsko ve statistikách řadu let vykazovalo vysoká čísla počtu uživatelů drog. Dodnes tam fungují jako v jediném regionu Jihomoravského kraje dvě drogové služby. Jako možnou souvislost s vysokými čísly vnímám charakter regionu, který je příhraniční oblastí spjatou s vinařskou tradicí, vyšší nezaměstnaností a religiozitou.

3. Teoretické vymezení žánru

3. 1. Žánr

Cílem mé bakalářské práce je vytvořit sérii publicistických rozhovorů. Před jejich tvorbou je důležité se s vybraným žánrem seznámit. V této kapitole se věnuji definici pojmu žánr, charakteristice publicistického rozhovoru a druhům rozhovorů. Zároveň komentuji volbu přístupu a volbu konkrétního žánru pro tvůrčí výstupy.

3. 1. 1. Pojem žánr

Žánr je v užším smyslu konkrétní vymezení novinářského útvaru. Podle tohoto určení poté novinář přistupuje k tématu a jeho zpracování a volí nejvhodnější podobu textu, aby odpovídala jeho záměru i shromážděným faktům (Osvaldová, 2002: 219). Každý žánr v prvé řadě podává čtenáři dvě základní potřeby – potřebu intelektuální a potřebu emoční. Každou z těchto potřeb uspokojuje každý žánr trochu jinak a na jiné úrovni (Dočekalová, 2009: 4). Žánry představují souhrn označení pro takovou skupinu žurnalistických děl, která se vyznačuje určitými společnými prvky, především tematickými a kompozičními, které lze zároveň identifikovat podle charakteristických, historicky vzniklých rysů. V současnosti je žánrové rozdělení neustálé a vágní. Dělení není produktem teorie a vědy, jako spíše praktického používání v médiích. Od striktního žánrového dělení se proto upustilo (Osvaldová, 2002: 219). Zřejmě se dá ale uvést, že žánr je abstraktní pojem s konkrétním výsledkem (Tušer, 2010: 119). Žánry se podle Čerepachova (in Jacz, 1982: 544) navzájem liší charakterem předmětu, konkrétním posláním, mírou zobecňování a závěrů a literárně stylistickým charakterem prostředků a metod ztvárnění.

3. 2. Publicistika

Publicistika je souhrnné označení pro žurnalistické projevy. Publicistika přibližuje a ozřejmuje příjemcům aktuální informace ze života společnosti (Pavera, 2002: 296). Podle Burgra (in Čuřík, 2012: 58) ale používají žurnalisté a teoretici žurnalistiky pojem publicistika k označení omezeného okruhu novinářské tvorby.

Zatímco u zpravodajství předpokládáme neutralitu v přístupu k údajům i výrazu, publicistika se neobejde bez osobního stanoviska a individuálního projevu s použitím jazykových a stylistických prostředků. Osobní vztah se dá manifestovat i použitím ich formy (Osvaldová, 2009: 14). Publicistika má funkci přesvědčovací, hodnotící a získávací,

ale i zábavnou a informační (Burgr in Čuřík, 2012: 58). V publicistických žánrech se uplatňuje publicistický styl, který je jedním ze stylů spisovného jazyka. V daných žánrech se však vyskytují i prostředky nespisovné. Publicistika využívá obrazných vyjádření, aby projevům zajistila čtenářskou pozornost, živost a naléhavost (Pavera, 2002: 296).

3. 2. 1. Publicistický rozhovor

Rozhovor má podle Jacza (1982: 219) dvojí charakter – jde o metodu shromažďování informací nebo žurnalistický žánr. V následující kapitole se věnuji druhému pojetí rozhovoru. Metodě shromažďování informací se věnuji v další kapitole.

Rozhovor můžeme označit i jako interview. Má anglický původ, ze kterého vyplývá, že rozhovor znamená poradu, rozhovor nebo schůzku (Tušer, 2010: 147). Publicistické interview je dialog mezi dvěma nebo více osobami, který vede novinář. Jeho obsahem jsou nejrozmanitější témata života a partnerem novináře bývají zpravidla všeobecně známé, kvalifikované či významné osobnosti ze sféry umění, vědy, politiky, sportu a jiných odvětví lidské činnosti. Může jím být ale i neznámá osoba, která v daném čase udělala něco mimořádně významného nebo se stala svědkem události a její výpověď je důležitá (Tušer, 2010: 148). Základní formou realizace publicistického interview je bezprostřední osobní kontakt. U osobností, které jsou často zaneprázdněné, je možné zvolit také písemnou formu (Tušer, 2010: 149). Osobní rozhovor ale dává podle Mallette (2000: 15) novináři příležitost, aby pozoroval prostředí, kde protistrana žije. Pozorování tedy prostupuje vlastní rozhovor. Při osobním rozhovoru také novinář může překonat kritické momenty, například položení sluchátka při telefonickém rozhovoru. Podle Tušera (2010: 149) je při odborné problematice vhodné zvolit střídmý a věcný jazyk i obsah, ve kterém dominují fakta a racionální posuzování souvislostí.

3. 2. 2. Druhy rozhovorů

Kromě základního rozdělení rozhovorů na publicistické a zpravodajské se v literatuře setkáváme i s dalším dělením. Podle Malé encyklopedie žurnalistiky (1982: 220) je základních druhů publicistického interview pět, s čímž souhlasí i Tušer (2010: 147–148). Klasický rozhovor obsahuje věrnou reprodukci otázek a odpovědí, zpracovaný rozhovor volně reprodukuje myšlenky parafrázováním při použití citátů a komentujících poznámek, monologický postrádá v publikované formě otázky. Dalším typem je rozhovor realizovaný

rozpravou, ve kterém je novinář rovnocenným partnerem ku zpovídanému a posledním typem je reportážní, při kterém novinář výpověď dokresluje reportážním opisem prostředí nebo situací, při kterých se rozhovor uskutečnil, nebo portrétováním interviewovaného, čímž autor dosáhne vyššího účinku.

Veľas (2000: 24) oproti Jaczovi rozeznává jen tři formy publicistického interview, a to dialogické, rozpravové a monologické. Při dialogickém interview jde novináři o získání informací na základě otázek a odpovědí, novinář si zakládá na schopnosti klást otázky. Forma rozpravy se nejvíce podobá vzájemné komunikaci, při které si rovnocenní partneři živě vyměňují informace, a při monologickém rozhovoru dává novinář partnerovi úplný prostor. Otázky mají pouze usměrňující charakter a v konečné podobě textu je autor vynechává. Otázku si adresát lehce domýšlí z odpovědí, které od sebe bývají graficky oddělené (Veľas, 2000: 24).

3. 3. Volba přístupu

Klasický model novinářských žánrů představuje podle Tušera (2010: 119) dvě hlavní skupiny žánrů: zpravodajské a publicistické. Ty první mají informační žánr, druhé analytický a beletristický, přičemž zpravodajské žánry informují a publicistické hodnotí. Žánrová typologie není náhodná, ale má pravidla. Protože se v tvůrčí části práce budu ptát odborníků na jejich zkušenosti a názory na jednotlivé oblasti drogové problematiky, rozhodla jsem se využít právě publicistický přístup. Očekávám, že respondenti budou hodnotit a předkládat osobní názory.

3. 4. Volba konkrétního žánru

Minářová (2011: 249) udává, že rozhovor plní informativní a persvazivní funkci. Podle Jacza (1982: 220) se zpravodajský rozhovor vyznačuje stručností, věcným oznamovacím stylem. Oproti tomu publicistický rozhovor cílí na posouzení společensky důležitého problému, jevu, na jeho analýzu a zaujetí stanoviska k němu. Informace o drogové problematice jsou často nedostupné nebo je lidé nevyhledávají. Proto jsem chtěla čtenáře informovat o tématu pomocí odborníků, kteří se danou problematikou zabývají a pomocí jejich výpovědí přiblížit jejich práci se sociálně vyloučenou skupinou. Od respondentů očekávám, že danou problematiku zanalyzují.

K volbě rozhovoru mě přivedla také Rončáková (2016: 240), která žánr rozhovor vnímá jako nejproduktivnější a nejoblíbenější, a to jak čtenářsky, tak autorsky. Vzhledem

k tomu, že bych chtěla tvůrčími texty zaujmout nejširší publikum čtenářů, volba rozhovoru mi přišla logická. Čtenáři tuší, co si pod žánrem rozhovor představit, sahají tak po útvaru s určitými znaky. Očekávají od něj názor, stanovisko, postoj (Tušer, 2010: 121).

3. 5. Shrnutí

V kapitole teoretické vymezení žánru jsem vymezila pojem žánr, který označuje skupinu žurnalistických děl s určitými společnými prvky. Odlišila jsem publicistický styl od zpravodajského, který je spíše informativní a chybí v něm názory a hodnocení, které od tvůrčích textů k drogové problematice očekávám. Věnovala jsem se rozhovoru jako žurnalistickému žánru, jehož cílem je získání informací od odborníků. Dále jsem rozlišila typologii rozhovorů, které se kromě základního rozdělení na zpravodajské a publicistické liší podle formy zpracování na klasický, zpracovaný, monologický, rozpravový a reportážní. V tvůrčích textech budu respondentům klást otázky a rozliším je od odpovědí. Využiji tedy klasický rozhovor založený na dialogu dvou partnerů.

4. Metodologická část

V metodologické části práce se věnuji žurnalistickým metodám a postupům novinářské práce za použití odborné literatury, a to rešerši jako sběru informací a tvorbě žurnalistického rozhovoru od jeho přípravy, přes zpracování až po autorizaci daného textu. Rešerše mi pomohou připravit se na mnou zvolená témata rozhovorů a postup výroby rozhovoru využiji při zpracování vlastních tvůrčích textů.

4. 1. Rešerše

Rešerši využiji při přípravě na téma rozhovoru, abych se v dané problematice orientovala. Přestože je rešerše jedna ze základních technik žurnalisty, během které vyhledává, shromažďuje a ověřuje údaje, fakta a informace, podle Osvaldové (2017: 208) nejde jen o shromažďování podkladů, ale také kritický odstup, úplnost, kontrolu a rekonstrukci, včetně zkoušky koherence. Obecně jde o sekundární dokument, jenž obsahuje soupis záznamů, dokumentů nebo faktografických informací.

Podle Ruß–Mohl (2005: 117) jsou nejdůležitějšími prostředky rešerše telefon, email a fax. Předtím, než novinář začne žádat o schůzky, měl by si pomocí nich opatřit všechen dostupný materiál. Biografické údaje se dají dohledat také v archivech, knihách nebo odborných slovnících. Hendl (2016: 109, 110) doporučuje pátrat a zjišťovat informace také v knihovnách, archivech a na internetu, kde má podle něj právo informovat se každý. Nabývání znalostí přes internet považuje u novinářů za povinnost, pohodlným způsobem si šetří nedostatek času.

Mencher (2011: 297) vyzdvihuje důvody, proč je důkladná rešerše důležitá. Naznačuje uvědomění si předběžného tématu rozhovoru a konkrétních otázek. Rešerše novináři poskytuje pocit, že o tématu něco ví a zajišťuje redaktorovi užitečné pozadí, díky kterému si se zdrojem může vytvořit otevřený a přátelský vztah.

4. 2. Rozhovor

Novináře před zveřejněním článku čekají tři etapy tvorby rozhovoru. Postupuje od příprav přes průběh až po samotné zpracování. Kromě obsahové části textu pracuje na formální úpravě žánru a dbá na dodržování novinářské etiky.

4. 2. 1. Sjednání rozhovoru

V první fázi rozhovoru je důležité sjednání rozhovoru. Ruß–Mohl (2005: 117) doporučuje, aby si novinář před vedením rozhovoru určil směr a cíl získávání informací. U telefonní i osobní komunikace mu může pomoci předem stanovená červená nit otázek a představení si hrubé struktury rozhovoru. Itule (2007: 148–149) předpokládá, že před oslovením respondenta by si měl novinář ujasnit téma, o kterém se chce bavit, odhadnout časovou dotaci a při kontaktu zmínit médium, pro které zajišťuje materiál. Je vhodné domluvit jak čas, tak místo následného setkání. Pokud má novinář příležitost vést rozhovor v pracovním prostředí respondenta, Wheeler (2009: 65) tuto možnost vnímá jako nejvhodnější. Není ale nezbytně nutná. Jako ideální místa mohou sloužit také kavárny nebo restaurace.

Důležitá je také volba způsobu komunikace. Při telefonickém kontaktu novinář slyší hlas, ale nevidí výraz respondenta a je obtížné jej zaujmout a udržet jeho pozornost, která může být směřována na jiné aktivity. Při naštvání se nemusí respondent zlobit a dávat najevo svůj hněv, ale může hovor položit (Wheeler, 2009: 60). Keeble (2001: 63) dává přednost rozhovoru tváří v tvář, ve kterém nevzniká mezi novinářem a respondentem bariéra. Zároveň mají oba prostor sami pro sebe a vysvětlení myšlenek, tudíž se snižuje míra neporozumění si. Jiní novináři (Wheeler, 2009: 60, 61) vítají emailovou komunikaci, protože dostávají informace, které by od respondentů po telefonu zpaměti nezískali. Emaily také usnadňují přepisování textu. Ten ale není vhodné jen zkopírovat, ale i upravit. Nevýhodou je rozvleklost. Respondenti emaily odkládají a novinář se musí připomínat. Při komunikaci přes firemní email nastává riziko, že email nepřijde správné osobě a ve firmě koluje. Pokud si i přes negativa novinář komunikaci přes email vybere, je vhodné, aby si pro svůj klid s respondentem zavolal a ujasnil termín odevzdání materiálu.

4. 2. 2. Příprava rozhovoru

Osoba, se kterou novinář vede dialog, bývá ve svém oboru většinou kvalifikovaná. Proto se na ni musí důkladně připravit. Je potřeba, aby si prostudoval nejen životopisné a profesionální údaje o interviewovaném, ale také se seznámil s problematikou, ve které tázaná osoba působí nebo ji reprezentuje. Tušer (2003: 105) doporučuje mít připravené otázky, aby měl dialog přirozený spád. Adams (2001: 17) radí ponechat si na přípravu každých deseti minut hodinovou dotaci. Novinář by si měl napsat seznam otázek, které chce položit. Ty hlavní se naučí zpaměti, a zbývající seznam má u sebe jako pojistku, kdyby mu selhala paměť. Seznam by však rozhovor neměl limitovat (Mallette, 2000: 15).

Americký novinář Cornelius Ryan (in Mallette, 2000: 15) varuje: „Nedělejte interview s nikým, pokud už předem neznáte alespoň čtyřicet procent odpovědí." Gaus (in Mallette, 2000: 15) zase požaduje, aby ten, kdo rozhovor dělá, věděl o okolnostech života svého partnera a o věcech, které zastupuje, víc než respondent. Obojí se zdá přehnané, ale základní myšlenka podle Ruß–Mohl (2005: 63) sedí. Podařené interview vyžaduje důkladnou přípravu stejně jako strategie rozhovoru.

Po zpracování tématu a přípravě okruhů nebo otázek je podle Adamse (2001: 26) novinář na rozhovor připravený. Někteří respondenti požadují zaslání otázek předem. Novinář si musí být vědom toho, že dotazovaný je pro něj důležitým zdrojem informací. Rychlost žurnalistiky může ve zdroji vyvolat nevědomost a podstatné věci by nemusel při rozhovoru říct. Zasláním otázek tak novinář dává respondentovi čas se nad nimi zamyslet (Keeble, 2005: 80).

4. 2. 3. Průběh rozhovoru

Počáteční fázi rozhovoru by měl novinář vyvážit vysvětlením, jaké informace hledá, k jakému účelu je použije, a co respondent za jejich poskytnutí získá. Odkazovat se může například na publicitu, respekt, či dobrý pocit (Mencher, 2011: 297). Šídlo (in Osvaldová, 2009: 64) upozorňuje, že je vhodné domluvit se na délce rozhovoru, protože na dobrý rozhovor je potřeba zhruba hodina. Kratší čas stresuje. Novinář se bojí, že se nezeptá na všechno, co jej zajímá. Často přesně nevnímá odpovědi, a ptá se na další otázku. Při delší době hrozí rozvleklost a velké množství odpadu. Klíčem rozhovoru je podle Mallette (2000: 17) přimět partnera, aby mluvil. Po krátkých úvodních zdvořilostech má novinář položit jednodušší otázky. Novinář klade otevřené otázky, hledá příležitosti na otázky „proč" a „jak". Pokud se dotazovaný odpovědi vyhýbá, novinář otázku formuluje jinak a pokládá ji po nějaké době znovu. Tušer (2003: 105) ale upozorňuje, že není vhodné vyvíjet tlak, pokud si tázaný odpovědět nepřeje.

Otázky jsou sice důležité ale ne nejdůležitější. Dávají rozhovor do pohybu, ale klíčem k úspěchu je schopnost naslouchat. Kdo umí pozorně naslouchat, má vyhráno, protože přesvědčí svůj protějšek, že se mu pokouší ze všech sil porozumět, že ví, co je empatie a umí vnímat pocity jiných (Volf in Osvaldová, 2009: 111). Techniku naslouchání doporučuje také Adams (2001: 32). Podle něj je dobré občas použít ticho, říkat prohlášení, která vyžadují potvrzení či zamítnutí a shrnout poskytnuté informace.

Na závěr novinář přichází s nejtěžšími otázkami, s jejichž odpovědí by mohl mít protějšek problém (Mallette, 2000: 18). Zároveň se ptá, zda chce respondent zmínit ještě něco, o čem se nestihli pobavit (Keeble, 2005: 85). Konverzace pokračuje i po vypnutí diktafonu. Je vhodné, aby novinář respondentovi poděkoval a nechal si otevřené dveře pro pozdější dotazy, zjistí-li, že mu některé informace chybí (Mallette, 2000: 18).

4. 2. 4. Zpracování rozhovoru

Hodina uplynula, novinář vypnul diktafon, rozloučil se. V tu chvíli jej ale čeká největší část práce. I když má v novinách rezervovanou celou tiskovou stranu, znamená to, že bude nemilosrdně krátit. Při hodině nahraného záznamu se odpad blíží přibližně šedesáti procentům (Šídlo in Osvaldová, 2009: 65). K sepsání rozhovoru se má autor dostat co nejdříve. Pokud bude čekat, zapomene detaily a nepochopí své poznámky. Autor se může respondentovi ozvat znovu, aby si ujasnil informace, kterým nerozumí (Keeble, 2005: 85). Zatímco u zpravodajské pyramidy je struktura výstupu dána předem, u publicistického interview autor uhlazuje jazyk a vyškrtává vše přebytečné (Ruß–Mohl, 2005: 127). Při zpracování rozhovoru existuje široké manévrovací pole, jak může rozhovor vylepšit. Smí přehazovat celé pasáže na jiné místo, než kde původně zazněly. Příliš dlouhé odpovědi, které se v novinách velmi špatně čtou, může dodatečně rozdělit striktně neutrálními otázkami (Šídlo in Osvaldová, 2009: 66).

Jazyk interview musí co nejvíce odpovídat charakteru mluvy respondenta. Pakliže mluví během rozhovoru hovorovou češtinou, nemůže se novinář tvářit, že se vyjadřoval dokonale spisovně. Pokaždé jde o nalezení míry mezi autenticitou a stylizací, což je úkol na celý novinářský život (Volf in Osvaldová, 2009: 111). Kdo se spokojí s předběžnou verzí, musí počítat s tím, že vzniklý elaborát je zapotřebí ještě jednou nebo dvakrát pozorně projít, aby vznikla konečná verze. Přebytečné, odvádějící a opakující novinář škrtá, dbá na eleganci a jednoznačnost. Konečný text by měl autor vytisknout na papír, a ještě jednou v klidu přečíst. Zkušenosti ukazují, že člověk drobné chyby přehlédne a na papíru jasněji pozná, jestli dodržel základní linii, a zda textu nechybí pointa (Ruß–Mohl, 2005: 128).

Před samotným otištěním by měl každý článek redigovat alespoň jeden další člověk. Podle toho, jak jsou noviny velké, čte zásadní články přímo zástupce šéfredaktora či šéfredaktor (Mallette, 2000: 113). Ten, kdo rediguje, většinou není autorem textu. Cílem redigování je vytvoření publikovaného konečného znění. Redigující by měl zkontrolovat,

zda je text napsaný správně po obsahové stránce, jestli se nedá něco říci jednodušeji nebo srozumitelněji, jestli autor dodržel žánr a formu textu, a zda příspěvek sestavil podle profesionálních pravidel. Zároveň kontrolor článek umisťuje do periodika a opatří jej titulkem a ilustracemi. Redigovaný text by ale měl zůstat co nejvíce totožný s originálem (Ruß–Mohl, 2005: 129).

4. 2. 5. Formální zpracování

Interview autor většinou doplňuje o portrét nebo více fotografií týkajících se dotazovaného, podle povahy rozhovoru (Tušer, 2010: 149). S tím souhlasí také Veľas (2000: 24), který ovšem zdůrazňuje, že nejlepší je autentická fotografie, nejlépe z příběhu rozhovoru. Podle Mallette (2000: 108) nemá autor chtít po lidech pózování, ale má je zastihnout při jejich práci. Novinář hledá výraz v obličeji, ruce v činnosti a další náznaky, které fotografii oživí.

Důležitým prvkem grafické úpravy je titulek, který má čtenáře upoutat a zorientovat. Je to většinou první část, které si čtenář v novinách všimne. A obzvláště dnes, kdy lidé nechtějí ztrácet čas, vstupuje orientační funkce titulků do popředí. Neméně důležitá je délka titulků. Z psychologického hlediska se doporučuje šestnáct až dvacet písmen, ale vždy záleží na pravidlech konkrétního média (Tušer, 2010: 107–113). Od titulku se očekává přesnost, přitažlivost, výstižnost. Neměl by věcně ani formou poskytovat více, než čtenář nalezne v textu (Jacz, 1982: 477). Specifickým druhem titulků jsou mezititulky, které člení texty na menší části (Tušer, 2010: 114).

4. 2. 6. Autorizace

Souhlas, jenž autor dává k úpravě, realizaci a provedení vlastního díla, je autorizovaný neboli „autorem schválený k provozování jiné osobě či instituci". Pokud provádí tyto úpravy sám autor, používá se termín autorská úprava, například autorská dramatizace, scénář a podobně. Autorizací se také rozumí schválení vlastního textu k publikování v podobě rozhovoru v periodickém tisku (Osvaldová, 2002: 27). Tušer (2010: 149–150) upozorňuje, že autorizace by měla být principem etiky novináře při tvorbě interview. Autorizaci vnímá jako morální záležitost.

Autor příspěvku souhlasí, že surový text je následně třeba zpracovat, krátit, upravovat, ale každý má trochu jinou metodu. Odpovědi na otázku autorizace se rozcházejí. Český tiskový zákon autorizaci nežádá. Proto záleží na novináři, zda usoudí,

že text potřebuje, aby se na něj zpovídaný ještě podíval. Pokud si ale respondent rozhovor před uveřejněním nevyžádá, redakce není povinná mu jej ukázat. Bere na sebe ale riziko, že redaktor odpovědi neprofesionálně zkreslí (Osvaldová, 2009: 7). Na druhou stranu, zpovídaný se svých odpovědí může leknout a bude se snažit text přeformulovat a učesat. Namísto živého dialogu vznikne kázání. Volf (in Osvaldová, 2009: 112) posílá interview k autorizaci pokaždé. E-mailem. Urychluje to podle něj celý proces, ačkoliv se elektronická pošta může zdát neosobní. Zpravidla pak dostává zpětnou vazbu, kde se objeví jen pár nepatrných změn ve formulacích, které nijak nemění obsah původního sdělení.

4. 2. 7. Etika

Profesionální novinář informace zpracovává a zařazuje do kontextu. Sdělení formuluje jasně a srozumitelně a nenechává se ovlivnit vnějšími tlaky, ani osobními problémy. Podle Osvaldové (2016: 13) jde o svobodnou komunikaci, která nepřipouští cenzuru a zároveň dává novináři právo nezveřejňovat, co sám nechce. Korektní přístup přinese novináři větší otevřenost dotazovaného a tím více zajímavých informací k publikování (Tušer, 2003: 105). Předpokladem pro kvalitní a profesionální výkon novináře je podle Remišové (2010: 166) dodržení pěti etických požadavků profese – čestnost, odvážnost, empatie, zodpovědnost a povinnost sebereflexe. Čestný novinář neobviní, nezesměšní a nešíří nenávist. Vzhledem k jednostrannému vnímání drogové scény společností vnímám, že je potřeba, aby téma bylo zpracované podle informací, které mi respondenti předají, abych je jako autorka nezkreslila a neuškodila ani jedné straně. Zároveň má být ale novinář odvážný, pokud chce přinášet i investigativní žurnalistiku, kterou částečně v tématu drog vidím. Remišová (2010: 167) upozorňuje, že pravda, kterou novinář předkládá veřejnosti, může ohrozit některé jedince nebo skupiny, a proto jsou novináři často terčem útoků, zejména politického rázu.

V morálce a etice má klíčovou roli empatie. Subjekt se dokáže vcítit do pocitů člověka a koná s jeho zřetelem (Remišová, 2010: 167). Profesionální novinář musí být zodpovědný. Zodpovědnost znamená vplynutí do rozhodování o tom, jaké důsledky může mít konání na všechny dotknuté skupiny. Novinář má povinnost uvažovat nejen o krátkodobých, ale i budoucích důsledcích, protože jeho výsledky práce se zřejmě dotknou velkého počtu lidí. Etická zodpovědnost souvisí také s dodržením klíčových zásad morálky. Neškodit jiným a konat dobro (Remišová, 2010: 169). Novinářovou povinností je

sdělovat pravdu a jednat nezávisle na jakémkoliv vlivu. Zároveň by měl působit co nejmenší škodu a být odpovědný za svou činnost (Burns, 2004: 83). Etická sebereflexe znamená monitorování a objektivní vyhodnocení vlastního morálního konání, kterému se věnuji v reflexivní části práce.

S tématem drogové problematiky podle mě souvisí také práce s vlastními předsudky a přesvědčeními. Remišová (2010: 173) upozorňuje, že novinář si má uvědomit, jestli je schopný psát o jevech objektivně, jestli není například zatížen náboženským nebo politickým přesvědčením. Domnívám se, že výše zmíněná zaměření mě neovlivní, ale naopak má pracovní zkušenost s uživateli návykových látek a zároveň novinářská praxe v Hodonínském deníku Rovnost mi při tvorbě tvůrčích textů pomůžou. Díky zkušenostem si uvědomuji, že pracuji s ožehavým tématem. Mám pochopení jak pro sociální pracovníky, kteří se obávají zkreslení rozhovoru, tak pro policii, která podává informace, ale i novináře očekávající zajímavý materiál. Budu se snažit ke všem respondentům přistupovat podle etických zásad, abych nepoškodila ani jednu stranu, ale zároveň přinášela zajímavé poznatky.

Pokud si novinář není jistý, jestli jeho práce odpovídá etice profese, Burns (2004: 82) doporučuje položení si otázek, které ho přivedou k pravdě. Využít může například Bookův model rozhodování. Novinář se nejprve radí se svědomím, jaký má pocit ze svého jednání. Měl by se zamyslet, zda by svého cíle mohl dosáhnout i jiným způsobem, aniž by uskutečnil zamýšlený čin a v neposlední řadě by měl v duchu diskutovat se všemi zúčastněnými stranami a ptát se: „Jak mé rozhodnutí ovlivní jiné lidi?" Remišová (2010: 207) připomíná, že etickým jádrem žurnalistiky je oddanost principu pravdivosti. Zrození novinařiny vyvolalo potřebu intenzivní komunikace založené na pravdivých informacích, proto klade důraz na zodpovědnou žurnalistiku a média.

Podle Ruß–Mohl (2005: 237) je vnější kontrola žurnalistiky za pomocí právních norem nedostatečná. Kam nedosahují zákony a právní normy, tam má řídit jednání novinářů alespoň etický kodex. Kodex musí zprostředkovávat jasné představy o tom, co je a není v žurnalistice „profesionální". Syndikát novinářů České republiky vypracoval Etický kodex novináře (Syndikát novinářů České republiky, 1999), který je pro jeho členy závazný. České a moravské novináře vyzývá k jeho dobrovolnému dodržování. Skládá se ze tří částí, viz níže.

1. Právo občanů na včasné, pravdivé a nezkreslené informace.
2. Požadavky na vysokou profesionalitu v žurnalistice.
3. Důvěryhodnost, slušnost a serióznost zvyšují autoritu médií.

4. 3. Shrnutí

V metodologické části jsem detailně charakterizovala žurnalistické metody. Nejprve rešerši, díky které se novinář orientuje v tématu, které zpracovává. Nejde jen o získání informací, ale taktéž o jejich zhodnocení. Následně jsem se věnovala rozhovoru od důležitosti přípravy, přes rady, jak zvládnout kontakt se zpovídanou osobou po zpracování do takové podoby, aby byl text pro čtenáře poutavý. Obsáhleji se věnuji etice, kterou vnímám vzhledem k tématu drogové problematiky za důležitou a neopomenutelnou. Pracovní zkušenosti ze sociálních služeb a novinářské praxe ve mně vyvolávají dojem, že se pohybuji na tenkém ledu.

5. Empirická část

Před vedením rozhovorů jsem se potřebovala seznámit s cílovým médiem Hodonínský deník Rovnost, pro který jsou tvůrčí články určeny. O Hodonínský deník Rovnost jsem se zajímala z dostupných zdrojů. Kromě nich jsem se rozhodla zjistit podrobnější informace sběrem dat v hodonínské redakci.

Podle Kosíka (2017) nemá Hodonínský deník Rovnost mezi lokálními médii konkurenci. Jako jediný se celoplošně věnuje vybranému regionu[5] a jedním z okruhu témat je i sociální oblast, do které drogovou problematiku zařazuji. Vzhledem k tomu, že se zabývám drogovou scénou na celém regionu Hodonínska, byla pro mě volba média podle širokého pole působnosti jednoznačná.

5. 1. Popis sběru dat v redakci

Kvalitativní přístup při sběru dat jsem si zvolila díky zaměření se na malý počet jedinců, jak uvádí Disman (2011: 286) a zkoumání v přirozeném prostředí a získání podrobného popisu a vhledu při zkoumání (Hendl, 2016: 165) v redakci jsem oslovila tři ze čtyř redaktorů, kterým jsem naslouchala v redakci deníku.

Výzkumník by si měl podle Hendla (2016: 46) vymezit cíl sběru a jasně definovat, co se chce dozvědět. Zvolila jsem si proto tři okruhy témat, které jsou pro mě stěžejní. Zajímala jsem se především o charakteristiku média, způsob tvorby a zpracování žánru rozhovoru a přístup k tématům, které se dotýkají drog. K výběru respondentů mi pomohl Disman (2000: 112), který charakterizuje techniku účelového výběru. Jde o výběr, který je založený na posouzení výzkumníka, podle toho, co má být zkoumáno a pozorováno. Jelikož mě zajímalo fungování redakce Hodonínského deníku, chtěla jsem si zvolit pracovně starší redaktory, kteří jsou v redakci zaběhlí a mají dlouhodobější zkušenosti s chodem redakce. Vybrala jsem si proto šéfredaktora Jiřího Kosíka a jeho zástupce Petra Turka, kteří v Deníku pracují přes deset let. Abych měla potřebné informace z dostatečně velkého množství zdrojů, oslovila jsem také redaktorku Kateřinu Helešicovou, která ale v Deníku pracovala pouze dva měsíce. Jinou zkušenost, než z hodonínské redakce s médii neměla a při našem prvním kontaktu nebyla kompetentní k tomu, aby se vyjádřila jak k zaměstnavateli, tak způsobu tvorby rozhovoru. Domluvila jsem se s ní tedy na emailové

[5] Okres Hodonín se skládá z Hodonínska, Kyjovska, Veselska

komunikaci, během které mi alespoň částečně popsala, jakým způsobem k rozhovoru v Deníku přistupuje, a zda psala o sociálních tématech.

5. 2. Charakteristika média

Deník je regionální médium, které vydává společnost Vltava Labe Media a. s. v sedmdesáti regionálních mutacích deníku nachází čtenáři zpravodajství ze světa, republiky, regionu, kraje i nejbližšího okolí. Kromě mutací deníku vydává české vydavatelství dvacet sedm regionálních týdeníků a patnáct časopisů. Jednou z jihomoravských mutací je i Hodonínský deník Rovnost. Kromě něj vychází na jižní Moravě Blanenský, Brněnský, Břeclavský, Vyškovský a Znojemský deník (Vltava Labe Media, 2018). Regionálním šéfredaktorem jihomoravských mutací je Tomáš Herman.

Od ledna 2018 vychází Hodonínský deník Rovnost v mutaci společně s Břeclavským a Znojemským deníkem. Na stánku ho čtenáři najdou od pondělí do soboty obvykle na šestnácti stranách. (Kosík, 2017) Součástí úterního hodonínského deníku je i týdeník Slovácko, který má v regionu dlouholetou tradici od roku 1907 a je oblíbený zejména u starších čtenářů, kteří tvoří značnou část předplatitelů. Kromě tradičního modrého[6] Slovácka vychází konkurenční Nové Slovácko, přezdívané červené[7].

Hodonínský deník Rovnost má stejně jako ostatní mutace regionálních deníků webovou verzi na serveru https://hodoninsky.denik.cz/. Hodonínský deník Rovnost se prezentuje také na sociální síti Facebook, kde měl k 23. březnu 4 008 sledujících. Podle Turka (2017) je dobré se čas od času podívat, co lidé mezi sebou sdílí a případně se podobným tématům více věnovat. Vypozoroval, že například maminky na mateřské dovolené často sdílí a komentují témata ze školství a zdravotnictví.

Stabilní redakci tvoří podle Kosíka (2017) tým čtyř lidí složený z šéfredaktora, zástupce šéfredaktora, redaktorky a sportovního redaktora. Dříve měli redaktoři přidělenou oblast, které se věnovali, jeden psal o Hodonínsku, další Kyjovsku a třetí pracovník o Veselsku. Se změnou systému a snižováním úvazků ale redakce od rozdělování oblastí upustila. Do prosince předešlého roku fungovalo v redakce inzertní oddělení. Nyní inzerci

[6] Tradičnímu Slovácku, které vychází od roku 1907 se přezdívá „modré" díky modrému titulu novin, zatímco novější Slovácko má červený titul novin = „červené"

[7] Červené Slovácko se zajímá o obdobná témata jako „modré". Čtenáři si je mohou plést podle stejného názvu, tradičnímu modrému Slovácko ale kvůli nízké prodejnosti v pravém slova smyslu nekonkuruje, vydavatelem je NS Press s.r.o.

vyřizují pracovníci brněnské pobočky. V Hodoníně zůstala pouze zástupkyně pro poštovní inzerci.

5. 2. 1. Forma a obsah novin

Hodonínský deník Rovnost vychází ve formátu A3 na šestnácti barevných stranách. Za pondělní, úterní a středeční vydání zaplatí čtenář sedmnáct korun, čtvrteční, páteční a sobotní vychází za devatenáct korun. První strana je pro okresy Hodonín, Znojmo a Břeclav společná. Struktura novin je podle Kosíka (2017) jednotná. „Na titulní straně najde čtenář dominantní fotografii odkazující na článek uvnitř sešitu nebo hlavní téma, po stranách je prostor pro inzerci reklam a zbývající prostor doplňují odkazy na články uvnitř sešitu. Druhá strana je většinou věnovaná tématu, které se týká Jihomoravského kraje. Třetí strana patří aktualitám z Hodonínska, konkrétně hlavnímu tématu a menším článkům, které jsou doplněny krátkými zprávami. Další strany výtisku obsahují témata z České republiky, osmá strana zprávy ze světa. Devátá až šestnáctá strana je v novém sešitu s názvem Deník Plus, který obsahuje zábavu, křížovku, servis, tipy a poslední tři strany jsou věnované sportu," (Kosík, 2017).

Týdeník Slovácko má od minulého roku novou podobu. z evropského formátu přešel do tabloidního. Turek (2017) uvádí, že na dvaatřiceti stranách najde čtenář oproti deníku informace pouze ze Slovácka. Kromě zpravodajských aktualit se v týdeníku nejčastěji objevují rozhovory, story, fejetony a reportáže. Rozhovory jsou čtenářsky oblíbené, ale mají menší prostor k publikování

5. 2. 2. Postavení na trhu

Podle dat Media Projektu za 3. a 4. čtvrtletí 2017 (2018) byla čtenost Deníku v republikovém měřítku na třetím místě s 546 tisíci čtenáři. První místo obsadil Blesk s 947 tisíci čtenáři, který následuje MF DNES s 557 tisíci. Jihomoravské mutace deníku čte denně 75 tisíc lidí, což je nejvíce v republice. Následuje Moravskoslezský kraj se 74 tisíci a střední Čechy se 70 tisíci. Prodej za stejné období jako u čtenosti vychází průměrně na 122 214[8] prodaných čísel denně. Z toho v pondělí nakupují čtenáři noviny nejméně, naopak páteční vydání má prodaný náklad nejvyšší (Periodický tisk, 2018).

[8] Červenec - 122 595, srpen - 122 942, září - 123 372, říjen - 123 262, listopad - 121 389, prosinec - 119 722

Redaktoři čtenost a prodejnost neznají, vzhledem ke sjednocení novin z bývalých okresních měst je ale zřejmý úbytek prodaného nákladu. Kosík (2017) odhaduje denní prodej Hodonínského deníku na čtyři tisíce výtisků, část čtenářů se podle něj spokojí s informacemi jen z online verze deníku. Oblíbenější je podle něj týdeník, který vychází každé úterý. Přestože redakce nezná prodaný náklad deníku ani týdeníku, Turek (2017) zaznamenal, že týdeník by měl mít jednu z největších čteností na Moravě, a to kolem šedesáti tisíc čtenářů.

5. 2. 3. Online a tištěná verze

Online verzi Hodonínského deníku napomáhá profil deníku Hodonínský deník Rovnost na Facebooku, kam redaktoři sdílí články. Podle Turka (2017) je základní rozdíl mezi online a tištěnou verzí v aktuálnosti a s tím související nižší korekcí. Aktualitu si čte pouze web editor, zatímco články do deníku minimálně editor a zprávy pro týdeník mají dokonce dvojnásobnou korekturu. Rozdíl mezi článkem pro online a tisk je podle něj obrovský. Usuzuje, že na svém místě zůstává jenom domicil. Editoři online vydání nesedí v hodonínské redakci, protože web má vlastní obsazení i organizační strukturu. Editoři tak mají jiný náhled na témata než redaktoři. Zároveň zaměřují článek pro větší okruh lidí, protože v online verzi jsou články ze všech jihomoravských mutací na jednom portále, Přestože čtenář do internetového vyhledávače zadá www.hodoninsky.denik.cz, zobrazí se mu články i z jiných mutací. Aktuality z Hodonínska se občas dostávají do užšího výběru pro jiné mutace, proto editoři musí články přizpůsobit širšímu publiku. Zprávy často vychází s odlišným titulkem i citacemi.

Kosík (2017) se domnívá, že web prochází vývojem. Dříve byl zaměřený hlavně na fotbal, což negativně ovlivnilo nižší prodej deníku. Oblíbeným žánrem webu jsou story. Seriály a publicistiku na webu naopak čtenář vůbec nenajde. Ty mají své zastoupení pouze v tištěných novinách.

5. 3. Žánr rozhovor v Hodonínském deníku

V následující části se věnuji pojetí žánru rozhovor v redakci Hodonínského deníku Rovnost. Zajímalo mě, jak často jej redaktoři píší, oblíbenost u čtenářů, jeho rozsah nebo témata, která jsou pro rozhovor nejčastější.

5. 3. 1. Příprava

Přestože rozhovor vyžaduje přípravu, redaktoři se na něj příliš dopředu nejsou schopni připravit. Z brněnské redakce přichází každé ráno do hodonínské redakce denní plán, ve kterém se může, ale nemusí objevit rozhovor, který si redaktor zapsal do plánu. Do doby, než redaktorům přijdou potvrzená témata, ale nemá cenu na rozhovoru pracovat. Může se stát, že redaktor někomu slíbí rozhovor a vedení jej nevybere, nebo se tak stane až po pár týdnech (Turek, 2017). Je dobré mít ale pár respondentů vytipovaných. Kosík (2017) se snaží být ve výběru aktuální. O prázdninách například hojně píše o cestovatelích. Helešicová (2017) zase ráda vybírá lidi, kteří se zasloužili o prospěšnou aktivitu a nebyla jim věnována dostatečná pozornost.

Po odsouhlasení téma rozhovoru může redaktor respondenta kontaktovat. Možný je osobní, telefonický i emailový kontakt. „Většina respondentů dnes počítá s tím, že dostane otázky, na které zpětně odpoví. Lidé se v dnešní době už nechtějí scházet. Čas tlačí nejen redaktory, ale také respondenty, osobní setkání se tak vytrácejí a pravidelný čtenář dokáže poznat, jestli se redaktor se zpovídaným setkal nebo ne," (Kosík, 2017). Ještě před odesláním otázek nebo setkáním je ovšem nutná minimální rešerše proto, aby redaktor nepokládal banální otázky a nezabil jimi většinu času. „Měl by si nastudovat základní údaje o respondentovi, aby se neptal na věci, které čtenáři běžně znají," (Kosík, 2017).

5. 3. 2. Průběh

Podle zvoleného způsobu vedení rozhovoru se redaktor spojí s respondentem. Email je pro způsob komunikace podle Turka (2017) ale nejméně vhodný. Lepší je podle něj i Facebook, kde si může s protistranou ihned vyjasnit, jak informaci myslela. „Nejlepší je osobní setkání, které ale z časových důvodů není vždy možné," (Turek, 2017). To potvrzuje i Kosík (2017) a netají se tím, že rozhovory dělá telefonicky nebo emailem. „Na začátku se zdvořile představím, a pak záleží na tom, s kým rozhovor vedu. Nedávno jsem psal o vzniku Mistříňanky od jejich počátků po současnou pozici ve světě dechovek," (Kosík 2017). Ke konci se vyptává na věk respondenta, protože jde o osobní informaci, kterou každý nechce sdělit. Na konec si často nechává otázky osobního rázu, protože nechce na úvod zpovídaného vystrašit. Po pětačtyřiceti minutách už jsou lidé podle Turka (2017) rozmluvení a už jim tolik nezáleží na tom, co ještě řeknou a co už ne.

Tvorba rozhovoru může být problematická. Kosík (2017) říká, že zásadní je, když dotyčný nechce komunikovat, s čímž souhlasí Helešicová (2017). Redaktoři Hodonínského

deníku si průběh rozhovoru většinou zaznamenávají na diktafon a zároveň si zapisují poznámky, aby se v informacích vyznali a zároveň se nespoléhali jen na audionahrávku (Helešicová, 2017). Kosík (2017) doporučuje nahrávat zejména hlavní texty, aby autor dokázal získaný materiál správně interpretovat.

5. 3. 3. Zpracování

Text zpracovávají redaktoři co nejdříve. Pokud má novinář příběh v živé paměti, nemusí pak ani moc používat diktafon. „Občas se stane, že technika přestane fungovat a musím vzpomínat z hlavy, o čem jsme se spolu bavili. Určitě bych si to ale nedovolil u kauzy, ve sportu je to více méně časté," (Turek, 2017). Pokud jde o rozhovor s velkým rozsahem, přepisuje většinu materiálu. Pokud si ale s někým povídá půl hodiny, a nakonec je z příjemného povídaní zpráva se dvěma citacemi, je to velká škoda. Materiál celý nezpracovává (Turek, 2017). Velký důraz redaktoři kladou na interpretaci. Obzvlášť v rozhovorech, kde jsou chyby častější (Kosík, 2017). „Také je důležité zpracovat banální otázky, pokud už je redaktor položil. Ty by mohly zbytečně urazit nebo naštvat," (Kosík,2017).

5. 3. 4. Autorizace

Redaktoři Hodonínského deníku Rovnost nemají autorizaci od vedení doporučenou, Domnívají se, že tak může být zejména z časového vytížení. Zástupci šéfredaktora se ale osvědčila u rozhovorů s odborníky. Odborný text převádí do většinového jazyka a jeho překlad nemusí být totožný s obsahem, který mu odborník předal. Na druhou stranu například u kauz zasílá Turek (2017) citace pouze výjimečně.

„Autorizaci redakce primárně nenabízí. Pokud ale člověk chce, vyhovíme vždycky. Snažíme se s lidmi vycházet. Pracujeme v lokální médium. Počítáme s tím, že v budoucnu budeme od respondentů potřebovat další informace," (Kosík, 2017). Důležité je správně interpretovat zjištěné informace a nepsat nic, co nebylo řečeno. „Držím se těchto pravidel, a ještě jsem se nesetkala s problémem," (Helešicová, 2017).

5. 3. 5. Formální zpracování

V hodonínské redakci se snaží ke každému rozhovoru pořídit fotografii. Pokud vede redaktor rozhovor osobně, většinou respondenta fotí, pokud s tím dotyčný souhlasí (Helešicová, 2017). Občas má redakce s fotografiemi potíž. Při pořizování rozhovoru

jinou, než osobní formou je nutné, aby respondent poslal fotky vlastní. Stává se ale, že respondenti se nechtějí ani při osobním kontaktu nechat vyfotit, protože fotografii nepovažují za důležitou. „Jindy zase nemáme k dispozici techniku, protože redakce vlastní jeden fotoaparát," (Kosík, 2017). k rozhovorům přizpůsobí ořez, aby byl člověk ořezaný z pozadí. „Pokud je v deníku celostránkový rozhovor, ladíme k němu i velikost fotografie, aby strana nebyla jen masou textu a neodradila čtenáře, ale byla poutavější," (Kosík, 2017). Při poskytnutí fotografií z archivu respondenta se využívají pro web. „V online verzi je více prostoru na obrazový doprovod," (Helešicová, 2017).

Dominantou rozhovoru by měl být titulek. Měl by být postaven na něčem, co osoba řekla. Měl by čtenáře oslovit, aby si nečetli jen titulek, ale celý rozhovor (Helešicová, 2017). Problematickým bodem při tvoření titulku může být délka. „Musí být cílený, nic obecného. Dnes už v něm nemusí být nutně ani sloveso. Pravidla se časem mění a vyvíjí," (Kosík, 2017).

5. 3. 6. Přístup k tématu drogová problematika

S ohledem na charakter článků v tvůrčí části práce jsem také zjišťovala, jak v Hodonínském deníku Rovnost přistupují k sociálním tématům se zaměřením na drogovou problematiku. Kosík (2017) vnímá, že sociální témata jsou součástí balíku hlavních témat – kromě školství, ekonomiky a politiky tam řadí také sociální oblast. I když se témata nevyskytují každý den, určitě zastoupení mají. Podle Kosíka (2017), Turka (2017) i Helešicové (2017) je drogová problematika obecně vnímána jednostranně. Dříve do novin zpracovávali krátkou zprávu s fotografií, například při sběru injekčních jehel městskou policií. Poslední dobou se ale negativnímu náhledu snaží vyhýbat a nestigmatizovat. Nechtějí působit zbytečnou paniku a zveličovat problémy, které nejsou. Turek (2017) občas chodí na soudy, které se týkají drog. Většinou zaznamená zajímavé případy a stává se, že mu volají známí obviněného, kteří nestihli přijít na soud a dotazují se, jestli neví, jak obžalovaný dopadl. Články ze soudů patří do černé kroniky (Turek, 2017). Podle Kosíka (2017) jsou témata, které se každý rok opakují a vychází například ze statistik policie. Podle něj ale není dobré takovými zprávami čtenáře přesytit, většinou nejsou pozitivní.

Téma je pro redaktory zajímavé, ale stojí za zvážení, zda zajímá i cílovou skupinu deníku. „Myslím si, že starší čtenáři k tomuto tématu nemají žádný vztah," (Helešicová, 2017). Při psaní o uživatelích drog může být problematická anonymita, která se dá ale

podle Kosíka (2017) vyřešit několika způsoby. „Lze změnit jméno respondenta nebo vytvořit fotografii, na které nebude uživatel rozpoznatelný. Vždy je ale důležité, aby redaktor měl povědomí, jestli daný člověk opravdu existuje. V takových případech není rozhovor po telefonu vhodný. Redaktor by si měl s uživatelem drog domluvit osobní schůzku," (Kosík, 2017).

5. 4. Shrnutí

V empirické části jsem se zabývala charakteristikou Hodonínského deníku Rovnost. Jeho stabilní tým tvoří čtyři redaktoři, kteří píší jak zpravodajství, tak publicistické texty pro region Hodonínska. Redaktoři vnímají, že mezi oblíbené žánry patří zejména story a rozhovory. Na ty se redaktoři připravují pomocí rešerše, často je však tlačí čas. K rozhovorům přistupují tak, aby nikoho neohrozili. Udržují si se zdroji dobré vztahy, protože očekávají, že s nimi budou vzhledem k regionálnímu pojetí novin nadále spolupracovat. Rozsah a typy článků omezuje správa pod jihomoravské vedení, které má na témata často jiný náhled než hodonínští redaktoři.

6. Reflexe tvůrčí práce

Cílem bakalářské práce je vytvoření publicistických rozhovorů pro Hodonínský deník Rovnost. Produktová bakalářská práce obsahuje reflexivní část, ve které autor kriticky hodnotí vlastní tvůrčí produkty. Rozhovory reflektuji v následující části s časovým odstupem, vycházím při tom z kapitoly týkající se metod a postupů při tvorbě rozhovoru a z výzkumných rozhovorů v hodonínské redakci. Usiluji o nezaujaté a kritické posouzení výsledných rozhovorů.

6. 1. Výběr respondentů

Při výběru respondentů jsem brala ohled na čtyři specifika regionu, které částečně reflektuji v kontextuální části. Hledala jsem osoby, které jsou ve své profesi odborníky. Zajímal mě jejich pohled na současnou drogovou scénu a spojitost specifik, ke kterým chybí data, s drogovou kulturou.

O drogovou problematiku jsem se začala zajímat během povinné praxi na oboru sociální práce. Částečně jsem si vybrala respondenty, se kterými jsem byla v průběhu praxe v kontaktu. Kosík (2017) se při výběru respondenta snaží být aktuální. Při tématu drogové scény by tak neměl chybět rozhovor s uživatelem drog, abych představila jeho aktuální náhled na drogy. Po zvážení jsem ale zvolila alternativu, a to jednu z nejznámějších postav drogové scény u nás, Pavla Ilčíka. I když jde o člověka, který je už vyléčený, mezi uživateli se pohyboval dlouhé roky a v současnosti je pro některé uživatele kotvou. Ačkoliv dnes abstinuje, z oblasti drog neodešel a věnuje se primární prevenci ve školách. Otevřeně odrazuje mladistvé od drog vyprávěním o minulosti. K této alternativě jsem se dostala poté, co se mi nedařilo sejít se se současným uživatelem drog. Sociální služby, které se jim nabízí, poskytují organizace anonymně. Pracovníci kontaktního centra mě tak nemohli kontaktovat, když k nim přišel klient ochotný poskytnout rozhovor, ale musela bych se já osobně náhodně s takovým uživatelem setkat.

Petra Zámečníka jsem oslovila poté, co mě odmítla cizinecká policie podat informace pro nekompetentnost. Obdobnou odpověď jsem dostala od bývalého spolužáka, který pracuje u policie a sám se mi o práci s uživateli svěřil. Přesto, že jsem se chtěla tiskovým mluvčím kvůli oficiálním vyjádřením vyhnout, nenašla jsem jinou možnost než se na něj obrátit. Zámečník je u policie devatenácti lety. Posledních devět pracuje na tiskovém oddělení.

Jarmilu Švábovou znám osobně přes dvacet let. K jejímu výběru mě vedlo přesvědčení, že má velké zkušenosti v drogové problematice, protože s uživateli drog pracuje dvacet let. Přestože momentálně zastává pozici vedoucí služby a věnuje se spíše administrativě, stála při zrodu drogové sociální službě v Kyjově. V oblasti má široký rozhled a znalosti, což dokazuje její zapojení se do certifikací Rady vlády koordinace protidrogové politiky. Pravidelně kontroluje splňování standardů a předpisů na pracovištích s cílovou skupinou uživatelů drog. Evu Rubášovou jsem si do seznamu respondentů vybrala díky jejím zkušenostem z adiktologie, která se jako registrovaný obor v České republice teprve síťuje. Jako jediná z respondentů pracuje v rámci doktorandského studia ve výzkumu, tudíž jsem očekávala, že bude mít na služby náhled z praktického, ale i odbornějšího hlediska.

K tématu religiozity jsem oslovila kněze Pavla Zahradníčka, který působí ve farnosti Dubňany, je publicista a šéfredaktor křesťanského časopisu Milujte se. Jakékoliv spojitosti religiozity a užívání drog se chtěl vyvarovat a rozhovor odmítl. Nakonec jsem se obrátila na brněnského sociologa náboženství Romana Vido. Po přečtení rozhovoru, který jsem našla na internetu jsem nabyla dojmu, že jeho výpověď by do mé práce mohla zapadnout, přestože se nepohybuje na Hodonínsku, ale pochází z Ostravy a několik let pracuje v Brně. Pro problematiku nezaměstnanosti jsem chtěla zpovídat sociální pracovnici úřadu práce v Kyjově, ale tato varianta neprošla vedením úřadu a nezbyla mi jiná možnost než se dotázat vedoucího instituce. Shromáždila jsem si reference na pobočku úřadu práce v Kyjově a v Hodoníně a pozitivnější odezvu jsem získala na hodonínské pracoviště, proto jsem oslovila jejího ředitele Radka Hořáka, který funkci zastává sedmým rokem. Pro úřad práce pracuje dvacet tři let.

Z počátku jsem byla zklamaná z odmítnutí oslovených. Alternativní možnosti jsem nevnímala pozitivně, ale zpětně výběr hodnotím za téměř zdařilý, určité pochybnosti mám u Hořáka, který zastává funkci na hodonínském úřadu práce, pod který spadá velká pracovní agenda. Přestože se na úřadě pohybuje dvacet tři let a začínal jako poradce pro zprostředkování, nevím, jestli je od svých zaměstnanců o denním provozu dostatečně o informován. Má obava pramení z absence osobního kontaktu.

6. 2. Sjednání a příprava rozhovorů

Turek (2017) většinou respondentovi volá a domlouvá se, kde a kdy se sejdou nebo jej poprosí o další volání v určený čas. Zvolila jsem odlišný způsob a všem respondentům

poslala email s vysvětlením, že jsem studentka Masarykovy univerzity a pro svou bakalářskou práci zpracovávám rozhovor na dané téma. Objasnila jsem, co je cílem bakalářské práce a proč jsem si právě je vybrala pro rozhovor. Telefonický kontakt se mi zdál pro první kontakt nevhodný, protože jsem respondentům sdělovala více informací a jejich objasnění v emailu se mi jevilo jako přehlednější a srozumitelnější. Turek (2017) říká, že nejlepší je osobní setkání, ale často na něj novináři nemají čas. Jelikož jsem práci zpracovávala předem, a netlačil mě čas, domluvila jsem se se Zámečníkem na schůzku, kterou mi telefonicky potvrdil. Prohledala jsem tiskové zprávy od hodonínské policie, data ze statistického úřadu, internetové články a zákony se zaměřením na návykové látky. Setkali jsme se v Hodoníně na policejní stanici v jeho kanceláři. Ještě předtím jsem se se na rozhovor připravila tak, jak doporučuje Tušer (2003: 105) a na žádost Zámečníka mu poslala okruh otázek, kterých bych se chtěla v rozhovoru dotknout. Zpětně mi na email odpověděl, že z taktických důvodů mi na všechny neodpoví, ale pokusí se mi podat co nejvíce informací.

Místo rozhovoru jsem nechala na respondentech, chtěla jsem je co nejméně časově vytěžovat a dala jsem najevo, že jim vyjdu vstříc a přijdu tam, kam budou chtít. Wheeler (2009: 65) vnímá jako nejvhodnější možnost přijít za zpovídaným do jeho pracovního prostředí, což jsem kromě Rubášové a Ilčíka naplnila. Ti mě pozvali k sobě domů, jejich nápad jsem respektovala, i když u Ilčíka jsem měla obavy, proč si zve domů cizího člověka a byla jsem lehce netrpělivá z jeho minulosti. Jemu jedinému jsem nabídla možnost setkání se v restauraci, kterou odmítl a při našem setkání jsem s ním odmítnutí reflektovala. Chtěl se cítit přirozeně, proto mě pozval.

Hořák byl velmi ochotný spolupracovat, poznamenal, že dříve už studentce s bakalářskou prací pomáhal, ale vzhledem ke svému vytížení preferoval komunikaci přes email. Podle Kosíka (2017) není v dnešní době osobní setkání povinností, tak jsem na rozhovor po emailu kývla a před zasláním otázek na jeho adresu jsem si zopakovala problematiku státní sociální podpory ze studia sociální práce pomocí odborné literatury a prostudovala dokumenty Českého statistického úřadu. Ilčíka jsem vytipovala přes Švábovou, která se o něm během mé praxe v kontaktním centru zmínila. Ozvala jsem se mu přes Facebook, který se dá podle Turka (2017) použít také k rozhovoru. Ten jsem ale vedla osobně v bytě Pavla Ilčíka v Dubňanech. Na schůzku s ním jsem přicházela nervózní. Na internetových stránkách jsem našla článek o Ilčíkovi, ale nejvíce jsem v přípravné části čerpala z kanálu Youtube, kde jsem si zhlédla video o Ilčíkově životě

(Světýlko o.p.s., 2016), ve kterém vypráví drsný životní příběh. Vido jsem oslovila necelý měsíc před odevzdáváním práce. Rozhovor jsme zbytečně neodkládali a setkali se ještě v tom samém týdnu. Při přípravě jsem vycházela z dat ze sčítání lidu a článků. Při studování informací k tématům jsem se setkala s málo dostupnými informacemi, neaktuálními daty, absencí dat zaměřených na Hodonínsko. Kvůli odlišnosti témat jsem zdroje obtížněji vyhledávala a objasnění v kontextuální části ke specifikům regionu je tak strohé.

Mallette (2000: 15) doporučuje redaktorovi, aby si napsal seznam otázek, které chce položit, a ty hlavní se naučil zpaměti. Seznam by měl mít při interview jako pojistku, kdyby mi selhala paměť. Otázky ke všem respondentům jsem si připravila a Zámečníkovi, Švábové a Vidu je poslala na jejich žádost předem na email. Keeble (2005: 80) zasílání otázek nevnímá jako problém. Myslí si, že tím novinář dává respondentovi čas se nad odpověďmi zamyslet. K rozhovorům se Švábovou jsem si rešerši nepřipravila díky tomu, že s uživateli drog pracuji, v problematice se obecně pohybuji a Švábovou znám dvacet let. Pouze jsem si pročetla tiskové zprávy, které vydává kyjovská Charita a prozkoumala webové stránky kontaktního centra. Turek (2017) potvrzuje, že pokud je nějaké téma, o které se více zajímá, předpokládá, že už má přehled a k tématu si rešerši nezpracuje. Naopak k Rubášové jsem vyhledávala informace intenzivněji, zejména na odborných webech o adiktologii. Vzhledem k velkému počtu klientů z řad alkoholiků jsem se u ní chtěla zaměřit na téma alkoholu. Přestože je Morava pro alkohol vyhledávaná a vyšší spotřebu z dlouholetého pozorování, také vnímám, k tématu jsem našla minimum zdrojů, se kterými bych dále mohla pracovat.

6. 3. Průběh rozhovoru

Stejně jako Kosík (2017) jsem se při setkání zdvořile představila a znovu vysvětlila, k čemu poskytnutý materiál využiji, o jaké informace se zajímám a co můžu respondentovi za jejich poskytnutí nabídnout (Mencher, 2011: 297). Zmínila jsem například zveřejnění textu v Hodonínském deníku Rovnost a získání publicity. Snažila jsem se tvářit příjemně a uvolněně, i když přiznávám, že v prostředí, ve kterém jsem se s respondenty setkala, bylo pro mě cizí a cítila jsem nervozitu, která většinou po prvních minutách opadla. Zámečník ve mně vzbuzoval respekt po celou dobu. Z praxe jsem s ním neměla dobré zkušenosti, možná tak ve mně doznívala nesympatičnost vůči němu.

S respondenty jsem se setkala u jejich pracovního stolu, což jim mohlo dodat důvěru a ve známém prostředí mohli cítit bezpečný prostor pro dialog. Podle rady Šídla (in Osvaldová, 2009: 64) jsem se respondentů zeptala, kolik času mi mohou věnovat, abychom se zbytečně nehnali. Žádný respondent neměl časové omezení, domluvili jsme se tedy, že se spolu budeme bavit ideálně půl hodiny, ale pokud se délka protáhne, nebudou s tím respondenti mít problém.

Klíčem rozhovoru je podle Mallette (2000: 17) přimět partnera, aby mluvil. Po krátkém seznámení a otázce, jak se respondentovi daří, jsem začala s otázkami, které byly zpočátku obecnějšího rázu, například u Švábové jsem začala otázkou, jak vnímá současnou drogovou situací na Kyjovsku. U Ilčíka mě zase překvapilo, že mě pozval domů, a tak mě zajímalo, jestli se bojí chodit do společnosti, načež se zasmál a v ten moment mezi námi roztály ledy a cítila jsem větší uvolněnost u něj i u sebe. A po nabídce čaje jsme se oba začali soustředit na rozhovor. Turek (2017) doporučuje nechat otázky osobního rázu na konec. Na jeho současný soukromý život jsem se proto ptala až ke konci, ale celý rozhovor pro mě byl jakousi živou zpovědí a vzpomínkou, která hluboce zasahovala do jeho soukromí. Až mě překvapila jeho upřímnost a opravdivost.

Zámečník byl naopak obezřetný a na řadu otázek reagoval diplomaticky. Často se odpovědím vyhýbal. Tušer (2003: 105) radí, že pokud se dotazovaný odpovědi vyhýbá, měl by novinář otázku formulovat jinak a položit ji po nějaké době znovu. Není vhodné podle něj ale vyvíjet tlak. Na otázky, které mi Zámečník neodpověděl jsem se snažila znovu ptát jiným způsobem, ale Zámečník mi zopakoval, jak předesílal v emailu, že z důvodu taktiky a mlčenlivosti mi některé věci nemůže sdělit, případně nemůže být konkrétní, a tak mi odpověděl alespoň v obecnější rovině.

Hořák se mi ozval po delší době, poté, co jsem ho znovu kontaktovala. Zpětně jsem se ho ještě doptávala na detaily, které mi chyběly, protože na některé otázky mi odpověděl více stránkovými dokumenty, ve kterých jsem těžce vyhledávala odpověď na pár otázek. I když mě na dokument odkázal, nepřišlo mi vhodné pasáže do rozhovoru opisovat. Doptávala jsem se jej například na úspěšnost rekvalifikačních kurzů. Napadlo mě nabídnout mu jinou formu komunikace. Turek (2017) nemá s emailem dobrou zkušenost. Vadí mu, že nemá aktuální odezvu. Lépe se mu jeví Facebook, kde si s protistranou může vyjasnit, jak informace myslela. Profil se jménem Radek Hořák jsem ale nenalezla. Přemýšlela jsem nad využitím Skypu, ale nakonec jsem jej zavrhla a Hořákovi alternativu nenabídla.

Švábová nebyla z rozhovoru nadšená, ale díky tomu, že máme přátelský vztah, na něj kývla s tím, že jej poskytne jen díky tomu, že jsem to já. Medializace drogové služby se kvůli zkušenostem s médii bojí a vyhýbá se jí. Domnívám se, že díky přípravě a náhledu otázek se s podáním informací vyrovnala a od obav se oprostila. Na výsledném materiálu podle mě strach není znát, Švábová se otevřela a mluvila i o citlivých osobních záležitostech. Čas schůzky dva dny předem změnila a když jsem za ní přišla, v dohodnutý čas na pracovišti nebyla. Situace mě ale nerozhodila a během čekání jsem si povídala s pracovníky kontaktního centra. Jakmile Švábová přišla, omluvila se mi a vytiskla dokument, ve kterém zpracovala čísla a grafy o službě za poslední čtyři roky. Připravila se na mě a jak říká Keeble (2005: 80), poskytnutím otázek předem jsem jí dala více času k sumarizaci podstatných informací, které by nemusela v rozhovoru, říct zpaměti. V tomto případě se jednalo o data za službu za předešlé roky, které vyhledávala v interních zdrojích.

Helešicová (2017) vnímá u rozhovoru riziko, pokud je člověk nemluvný. Většina mých respondentů byla rozmluvená a stopa přetahovala přes třicet minut. Při rozhovoru s Rubášovou jsem musela více tlačit a doptávat se, protože Rubášová odpovídala velmi jednoduše a krátce, nebo se v odpovědích opakovala. Snažila jsem se ji rozmluvit, nechat jí delší čas na rozmyšlenou, ale ona se držela vlastní linie. Rubášová byla při výpovědi opatrná, nechtěla klienty příliš bagatelizovat a ve většině odpovědí použila slovo možná, kterým chtěla zřejmě předejít zobecňování, aby daný jev nevyzněl, že se vyskytuje u všech uživatelů. Viděla jsem na ní náznak toho, že klientům nechce ublížit, že k nim má velkou empatii a přistupuje k nim lidsky. Rozhovor jsem zpracovala tak, aby tam její přístup zazněl, ale zároveň jsem s musela oprostit od slov možná, asi. Zdá se mi, že celkovému porozumění linky textu neuškodily. Větší problém jsem měla s přepisem z Rubášovy odborné řeči do rozumově čitelné podoby. Některé odborné výrazy jsem v textu ale nechala, při odstranění se ztrácela odbornost Rubášové, která pracuje ve specifickém oboru, který je v České republice v počátcích. Výrazy používané v adiktologii jsou pro společnost vzhledem ke krátké historii zřejmě zatím neznámé.

Během rozhovorů jsem se snažila respondentům naslouchat a dávat jim najevo, že mě zajímá, o čem povídají. Adams (2001: 32) doporučuje ještě použít ticho, které ve většině případů nebylo nutné použít, jelikož respondenti byli připravení reagovat a nepotřebovali odpovědi dlouze rozmýšlet. Akorát Ilčík mě upozornil, že raději mluví pro

širší publikum než jednoho posluchače. Pozval mě proto na besedu, kterou pořádá obecně prospěšná společnost Světýlko. Od začátku roku se ale bohužel zatím žádná neuskutečnila.

Před rozloučením jsem shrnula zásadní informace, o kterých jsme se bavili a dala jsem respondentovi prostor pro další vyjádření. Po vypnutí diktafonu jsem poděkovala, předala malou pozornost a pojistila si případné doptávání se. Hořák, Zámečník, Vido i Rubášová mi doplnění informací navrhli sami. Vido, Ilčíka a Švábovou jsem zpětně nekontaktovala. Materiál, který jsem měla, mi postačil, rozhovory pro mne byly srozumitelné. Rubášová odpovídala vlažně a úsporně, ozvala jsem se jí po týdnu k doptání se na odborné výrazy. Hořáka jsem se doptávala na rekvalifikační kurzy, Zámečníka na úspěšnost preventivních programů a srovnání čísel za Hodonínsko s krajskými daty. Rubášová a Hořák byli ochotní a na email, který jsem jim zaslala, zpětně reagovali. Zámečníkovi jsem se musela připomenout.

6. 4. Zpracování

Všechny rozhovory kromě Hořáka, jsem si nahrávala na diktafon na mobil. Turek (2017) diktafon nepoužívá, pokud má příběh v živé paměti. V hlavě mi zůstal zejména rozhovor s Ilčíkem a Švábovou. Celý materiál jsem proto nepřepisovala a vzpomínala na informace, které mi přišly zajímavé. Podle rady Helešicové (2017) jsem si dělala také poznámky a zapisovala si na papír časový odhad, kdy zhruba a o čem se v nahrávce bavíme, abych se v záznamu při zpracování lépe vyznala. Přesto jsem při následném zpracování nahrávek měla se stopou problém, protože při jejím přesunutí z mobilu do počítače klesla hlasitost rozhovorů a stopě nebylo rozumět. Rozhovory jsem proto přepisovala přímo z mobilu, ze kterého se časová linka záznamu ovládala hůře.

K sepsání rozhovoru jsem se snažila dostat co nejdříve, abych nezapomněla detaily (Keeble, 2006: 85). K přepisu Švábové a Ilčíka jsem si vyhranila čas hned ve stejný den. Od rozhovoru se Švábovou jsem očekávala shrnutí drogové situace, srovnání se zkušenostmi z minulosti a nástin slabých i silných stránek klientů. U Ilčíka jsem nejdříve pracovala s jasnou strukturou životního příběhu od dětství po současnost. Kvůli velkému množství materiálu jsem ale život narkomana osekala a dala prostor i jeho náhledu na aktuální stav. K Zámečníkovi jsem si při zpáteční cestě z Hodonína do Brna vytvořila linku rozhovoru a přemýšlela nad jeho pojetím. Seskládala jsem ho tak, abych se dotkla jak preventivních, tak represivních opatření policie a seznámila čtenáře s obtížným odhalováním trestných činů spojených s distribucí nebo užíváním drog.

Po přijetí emailu od Hořáka jsem si přečetla text, co mi poslal a snažila se seskládat jeho odpovědi do logické posloupnosti od aktuálních čísel a požadavků zaměstnavatelů o pracovníky po problémy vyplácení dávek státní sociální podpory. Přestože emailovou komunikaci s Hořákem nevnímám příliš pozitivně, líbilo se mi, že jsem měla text již v elektronické podobě, což oceňuje Wheeler (2009: 60), a nemusela jsem jej přepisovat. Na druhou stranu Hořákovy odpovědi byly strohé a možnost doptávat se byla složitější.

Přepsané rozhovory jsem musela hojně zpracovávat a zkracovat. Turek (2017) většinou celý materiál nepřepisuje, obzvlášť pokud ví, že má zadaný malý rozsah. Rozhovory s Ilčíkem, Švábovou a Zámečníkem trvaly necelou hodinu, proto jsem očekávala krácení. Podle Šídla (in Osvaldová, 2009: 65) je při hodinové dotaci odpad více než poloviční. Přepisovala jsem jen části, které mi přišly zajímavé a důležité. Například u Ilčíka jsem se rozhodla většinu textu o jeho minulosti vypustit a představit čtenářům jeho zkušenosti a zapojení se do protidrogové prevence. Mým cílem bylo příběh zasadit a seznámit tak čtenáře s životem na drogách. Stěžejní pro mě bylo ukázat, jak může člověk s drogovou minulostí pomáhat v sociální sféře. Naopak u Švábové mi přišlo důležité v rozhovoru zmínit její přesvědčení, proč zvládá s uživateli pracovat dvacet let a zároveň přidat zážitky z minulosti, které jsou pro ni dnes z pozice vedoucí nepředstavitelné. Vzhledem k povaze tématu drogové problematiky jsem kladla důraz na interpretaci (Kosík, 2017), abych podala čtenářům objektivní nezkreslené informace.

Zámečník používal strohé, slangové a opakující se výrazy. Přestože Kosík (2017) slangové výrazy do citací zpovídaného člověka dává, já jsem je upravila, abych se vyhnula slangu policie a text zejména starším lidem vhodněji přiblížila (Turek, 2017). Vzhledem k medializaci příběhu se Ilčík s osobním rázem zpovědi zřejmě smířil. Byl velmi upřímný, často volil tvrdá slova, která jsem musela ve zpracování přepracovat na jemnější výrazy – Ilčík například řekl: „Vím, že jsem dělal kurevstva.“ Vzhledem k tomu, že jsem v Hodonínském deníku Rovnost absolvovala praxi, vím, že by takové vulgarismy editací neprošly. Redaktorů jsem se na vulgarismy neptala, proto vycházím z vlastní zkušenosti. Na druhou stranu rozhovor odstraněním vulgarismů může trpět, protože úplně nevystihl Ilčíka takového, jaký je. Rozhovor jsem zpracovala chronologicky. Nejprve se věnuji Ilčíkově minulému životu, ve kterém užíval drogy, posléze s ním řeším současný stav drog a jeho zapojení se do primární prevence a částečně se dotýkám i jeho soukromí, které se s prevencí prolíná. Tyto tři části jsem proto od sebe oddělila mezititulky.

Rozhovor s Hořákem a Videm není primárně zaměřen na drogovou problematiku, ale spíše spojitost u Hořáka mezi nezaměstnaností a počtem uživatelů drog a u Vido religiozity v regionu Hodonínska s počtem užívajících klientů. I když podle vyjádření Hořáka spolu množství uživatelů drog a vyšší nezaměstnanost zřejmě souvisí, úřad práce si taková data nevede a je tak složité definovat vliv těchto dvou skupin na sebe. V rozhovoru zaznívají obecné informace, například jak úřad pracuje s dlouhodobě nezaměstnanými nebo jaké jsou příčiny dlouhodobé nezaměstnanosti, s aktuálními prvky, které čtenářům mohou pomoci vytvořit představu. Myslím, že veřejnost informuje o spojitosti těchto dvou jevů, a jak se zmínila Švábová (2018), kontaktní centra s úřady práce spolupracují, tudíž mezi těmito službami propojení vnímám.

Roman Vido nahlíží na vyšší religiozitu v regionu a uživatele jako dvě odlišné komunity. Aby byl rozhovor zveřejnitelný, odvažuji si říct, že by byl vhodný po zpracování výzkumu na tuto problematiku pro seznámení veřejnosti s výsledky. Rozhovor, který předkládám, je spíše informační a zařadila jsem ho do příloh jako důkaz pro hledání odpovědi na spojitost mezi religiozitou a drogovou scénou. Vido příliš nereflektuje religiozitu na Hodonínsku kvůli absenci dat.

Všechny rozhovory jsem pojala jako klasické s otázkou a následnou odpovědí. S tímto typem mám největší zkušenosti, proto mi nepřišlo v textech pro odbornou práci vhodné, zkoušet jiné typy. Klasický rozhovor je podle mě přehledný, čtivý, čtenář se v něm umí lépe zorientovat například díky mezititulkům. U Ilčíka jsem zvažovala rozpravu, ale pokud bych volila jiný formát, zřejmě bych zabrousila spíše do story.

6. 5. Formální zpracování

Přestože jsem se s respondenty kromě Hořáka setkala, vlastní fotografie jsem nepořizovala. Setkala jsem se se stejnou zkušeností jako Kosík (2017), kterému někdy respondenti říkají, že fotografii nepovažují za důležitou. Poprosila jsem je tedy o poskytnutí fotografie z jejich archivu. I když vnímám že autorská fotografie dokresluje rozhovor, uvědomila jsem si, že redakce do novin vkládá většinou pouze obličej respondenta, tudíž focení v kanceláři při práci zpovídaného by nepřineslo v novinách efekt. K Ilčíkovi mi fotografii poskytla společnost Světýlko, jejíž ředitelka byla velmi vstřícná a ochotná. Problém se zasláním dokumentace měl Hořák. Omluvil se, že fotografii neposkytne. Neviděl důvod, proč by jeho fotografie měla mít vliv na moji bakalářskou práci, neuvědomil si, že text má být zveřejněn v novinách, kde má fotografie své místo.

Zásadním bodem pro mě bylo vytvoření titulku tak, aby téma nepůsobilo jednostranně. Helešicová (2017) radí titulek postavit na něčem, co osoba řekla. Čtenáře by měl oslovit. Domnívám se, že titulek u Zámečníka o nakupování materiálu na výrobu drog v Polsku by konzumní společnosti měl čtenáře přilákat. Titulek u Rubášové zase může ve čtenářích vyvolat, že pravidelné pít panáků není v normě. Titulek ke Švábové vyznívá dvojsmyslně, což plní účel. Kontaktní centrum pro uživatele je jediným místem ve světě bez drog a při tom se v něm schází uživatelé, kteří jsou na drogách závislý. Rozporuplnost titulku a slovo droga podle mě přitahuje potřebnou pozornost. Titulek k Vidu považuji za slabý, nic neříkající. Nedokázala jsem ale dát do popředí informaci, která by se k tématu hodila. Titulek odkazuje na problém neexistence studie.

Zpracování titulků považuji za jednu z nejtěžších částí tvorby. Například u Švábové mě napadlo upozornit na situaci s klientem, který po ní hodil kontejner s použitými stříkačky. Nakonec jsem od něj ale upustila, protože jsem nechtěla způsobit senzaci a poškození uživatele drog. Příběh mi přišel zajímavý, ale většina práce s uživateli není nebezpečná, nechtěla jsem tak ve čtenářích budit pocit strachu. Myslím si, že takhle je to správně i podle etického hlediska, abych neublížila jak klientele, tak Švábové.

6. 6. Autorizace

Autorizaci jsem nenabízela stejně jako se k ní staví redaktoři Hodonínského deníku. Ani jeden z respondentů nevyžadoval text ke schválení, pouze Rubášová se zmínila, že by si výslednou bakalářskou práci ze zvědavosti přečetla. Švábová vyřkla prosbu, jestli bych jí rozhovor mohla poslat, ale ne v rámci autorizace ale zpětné vazby, aby měla přehled, jak rozhovor vypadá a mohla ho případně sdílet na Facebooku na stránkách kontaktního centra nebo vyvěsit pro přečtení v kontaktní místnosti, kam přichází klienti.

Myslím si, že respondenti si kvůli tématu dávali pozor na to, co řekli, a tudíž neměli potřebu své ohraničené, občas diplomatické odpovědi odsouhlasit. K tomu jim určitě pomohlo zaslání otázek předem. Nastavili si hranice, o čem a jak moc mě budou informovat a já tyto hranice respektovala. I když jsem se snažila být asertivní, konfliktům jsem se vyhýbala.

6. 7. Etika

Osvaldová (2016: 13) nepřipouští cenzuru a vnímá novinářovu volnou ruku při zveřejnění informací, které chce. U Švábové jsem bojovala s etickým pojetím příběhu klienta, který

po pracovnících házel špinavé jehly. Nakonec jsem příběh čtenářům otevřela, ale nevytvořila jsem z něj senzaci, postavení rozhovoru na tomto článku jsem se snažila vyhnout. Vzhledem k tomu, že jde o vyléčeného bývalého klienta, můžu si zveřejnění dovolit. Pokud by mi předala informace o aktuálním uživateli drog a klientovi kontaktních služeb, hrozilo by, že klient nebo jeho okolí by jej poznalo a ztratila by se zásada anonymnosti, která je u sociálních služeb pro uživatele drog definována zákonem. V takové situaci bych měla etické dilema, jak s materiálem zacházet.

Při zpracování jsem se držela pěti požadavků Remišové (2010: 166), která od novináře očekává čestnost, odvážnost, empatii, zodpovědnost a povinnost sebereflexe. V tom mi napomohla právě kritická reflexe, během které jsem si uvědomila, jaké informace se mi podařily zjistit a přemýšlela jsem nad jejich pojetím. Jako svou silnou stránku vnímám empatii. Díky pracovním zkušenostem jsem byla tématům více otevřená a respektovala jsem náhled jednotlivých složek na drogy. Nesnažila jsem se například dostat do konfrontace se Zámečníkem, který má na aktivity sociálních služeb jiný náhled a výměnný program nepodporuje.

6. 8. Zveřejnění tvůrčích textů

Tvůrčí texty jsem primárně tvořila pro tištěnou verzi Hodonínského deníku. Vzhledem ke změnám struktury v deníku očekávám, že pokud texty brněnskou redakci osloví, mohly by v tištěné verzi deníku vyjít. Pokud brněnskou redakci nezaujmou, jsem domluvená s šéfredaktorem, že rozhovory vydá v týdeníku Slovácko, který nabízí více prostoru pro lokální, obsáhlejší texty i místo pro sérii článků. Podle Kosíka (2017) se publicistika na web vůbec nedává. Patří jen do tištěné verze novin. V online verzi se proto články neobjeví.

6. 9. Shrnutí

V kapitole kritická reflexe jsem okomentovala jednotlivou tvorbu rozhovorů od oslovení respondentů po zpracování. Jako nejzdařilejší rozhovor vnímám povídání s Jarmilou Švábovou a Pavlem Ilčíkem. Naopak jako slabší vnímám rozhovor s Romanem Videm a Radkem Hořákem. Jsem ráda, že Švábová a Ilčík se dokázali oprostit od citlivých dat a podělili se o osobní pohled. Zároveň mě mrzí, že spousta možných zajímavých informací nezazněla, protože oslovení neměli potřebná data nebo například v rámci taktiky museli držet nad některými tematickými okruhy mlčenlivost. Možná, kdybych byla více

průbojnější a nebála se respondentů s některými otázkami jít více do konfrontace, dozvěděla bych se více zatajených poznatků. Vzhledem k tomu, že momentálně pracuji v sociální sféře s uživateli drog, držela jsem si zřejmě mírný odstup a chyběla mi větší ráznost. Nevylučuji, že se budu profesně profilovat v sociálních službách na Hodonínsku, nechtěla jsem si vytvářet image chladné novinářky. Přesto vnímám, že většina rozhovorů je zajímavá a informačně nasycená i přes určitou nedostupnost více zajímavých faktů.

Odhaduji si říct, že mě blízkost k tématu drog při rozhovorech ovlivňovala, ale na konečný výsledek práce neměla zásadní vliv, protože jsem se snažila od vlastního náhledu na problematiku při zpracování rozhovorů oprostit. Předpokládám, že pro řadu čtenářů budou informace z drogového světa novým poznáním, ale pochopí je díky srozumitelnosti textu, ve kterém jsem se snažila odejít z role experta na drogové scéně a vžít se do role člověka s neznalostí. Laicky téma přiblížit.

7. Závěr

Cílem bakalářské práce bylo vytvoření série publicistických rozhovorů pro Hodonínský deník Rovnost na téma současné drogové scény s důrazem na specifika Hodonínska.

V teoretické části jsem si pomocí dostupných zdrojů vymezila žánr, publicistiku a publicistický rozhovor. Seznámila jsem se s teoretickým vymezením drog od účinků jednotlivých látek přes vývoj drogové scény u nás po odbornou pomoc uživatelům drog na Hodonínsku. Pomocí dat z Českého statistického úřadu jsem zasadila specifika regionu do kontrastu s počty uživatelů drog na Hodonínsku. Sledovala jsem možné souvislosti a podněty prostředí zasaženého vyšší mírou nezaměstnanosti, religiozity, tolerance k alkoholu a příhraniční oblasti. V metodologické části jsem se věnovala vymezení žurnalistických metod při tvorbě rozhovorů. V empirické části jsem zjišťovala, jak přistupuje redakce Hodonínského deníku Rovnost k rozhovorům a tématu drog.

Znalosti nabyté v teoretické části bakalářské práce jsem využila v tvůrčí části, kde předkládám šest rozhovorů, které se zabývají drogovou problematikou. Rozhovory jsem podrobila podrobné kritické reflexi, ve které hodnotím zvládnutí žánru a tématu za pomocí odborné literatury a dat získaných v hodonínské redakci.

Pomocí rozhovorů jsem zmapovala, že v současnosti je na Hodonínsku stabilní stav uživatelů drog, ke kterému vedly zásahy represivních složek před třemi lety. Přestože firmám chybí zaměstnanci, uživatelé drog často volí nevhodné metody pro získání práce, a tak jsou z hlediska nezaměstnanosti problémoví. Prostředí Hodonínska může podporovat toleranci k alkoholu, který spouští chuť na drogu. Spojení religiozity a užívání drog je nevyzkoumaný jev a o možné souvislosti lze jen polemizovat. Z rozhovorů mi vyplývá, že prostředí Hodonínska má vliv na uživatele drog, ale často nejde jen o výše uvedená specifika, ale širokou paletu jevů, která se u každého uživatele projevuje individuálně.

Přestože je téma drog spojeno s anonymností služeb a mlčenlivosti, domnívám se, že rozhovory se i přes tyto překážky z větší části povedly a splnily účel. Jednak jsem chtěla informovat nejen v negativním, jak jsou zprávy společností často vnímány, ale také jsem si kladla za cíl seznámit čtenáře se službami a institucemi, které v drogové oblasti působí bez toho, aniž bych skupinu závislých ohrozila.

Seznam použité literatury a zdrojů

Literatura

ADAMS, Sally. *Interviewing for journalists*. London: Routledge, 2001. Media skills. ISBN 0-415-22914-6.

BURNS, Lynette Sheridan. *Žurnalistika: praktická příručka pro novináře*. Praha: Portál, 2004. ISBN 80-7178-871-6.

ČUŘÍK, Jaroslav a Rudolf BURGR. *Nové trendy v médiích*. Brno: Masarykova univerzita, 2012. ISBN 978-80-210-5839-2.

Dekontaminace. Sananim, 2015, **19**(2).

DISMAN, Miroslav. *Jak se vyrábí sociologická znalost: příručka pro uživatele*. 3. vyd. Praha: Karolinum, 2000. ISBN 80-246-0139-7.

DOČEKALOVÁ, Markéta. *Tvůrčí psaní pro každého*. Praha: Grada, 2009. ISBN 978-80-247-2091-3.

Drogy: otázky a odpovědi: [příručka pro rodinné příslušníky a pomáhající profese]. Praha: Portál, 2007. Rádci pro zdraví. ISBN 978-80-7367-223-2.

HALADA, Jan a Barbora OSVALDOVÁ, ed. *Slovník žurnalistiky: výklad pojmů a teorie oboru*. Praha: Univerzita Karlova, nakladatelství Karolinum, 2017. ISBN 978-80-246-3752-5.

HARTL, Pavel a Helena HARTLOVÁ. *Psychologický slovník*. Vyd. 2. Praha: Portál, 2009. ISBN 978-80-7367-569-1.

HENDL, Jan. *Kvalitativní výzkum: základní teorie, metody a aplikace*. Čtvrté, přepracované a rozšířené vydání. Praha: Portál, 2016. ISBN 978-80-262-0982-9.

JACZ, Ľudovít, ed. *Malá encyklopédia žurnalistiky*. Bratislava: Obzor, 1982.

KALINA, Kamil. *Drogy a drogové závislosti: mezioborový přístup*. Praha: Úřad vlády České republiky, 2003. Monografie (Úřad vlády České republiky), no. 1. ISBN 80-86734-05-6.

KEEBLE, Richard. *The newspapers handbook*. 4th ed. New York: Taylor & Francis, 2005. ISBN 978-0-415-33114-2.

MALLETTE, Malcolm F. *Příručka pro novináře střední a východní Evropy*. 3. vyd. Praha: Centrum nezávislé žurnalistiky, 2000.

MENCHER, Melvin. *Melvin Mencher's news reporting and writing*. 12th ed. New York: McGraw-Hill, 2011. ISBN 978-0-07-351199-3.

MINÁŘOVÁ, Eva. *Stylistika pro žurnalisty*. Praha: Grada, 2011. Žurnalistika a komunikace. ISBN 978-80-247-2979-4.

MOŽNÁ, Lenka. *Výroční zpráva protidrogové politiky Jihomoravského kraje za rok 2016*. 2017.

NEŠPOR, Karel. *Návykové chování a závislost: současné poznatky a perspektivy léčby*. Vyd. 4., aktualiz. Praha: Portál, 2011. ISBN 978-80-7367-908-8.

NOŽINA, Miroslav. *Svět drog v Čechách*. Praha: KLP-Koniasch Latin Press, 1997. ISBN 80-85917-36-X.

OSVALDOVÁ, Barbora a Jan HALADA. *Praktická encyklopedie žurnalistiky*. 2., dopl. vyd. Praha: Libri, 2002. ISBN 80-7277-108-6.

OSVALDOVÁ, Barbora a Radim KOPÁČ, ed. *Co je bulvár, co je bulvarizace*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, nakladatelství Karolinum, 2016. ISBN 978-80-246-3229-2.

OSVALDOVÁ, Barbora a Radim KOPÁČ. *Rozhovory o interview*. Praha: Karolinum, 2009. ISBN 978-80-246-1618-6.

PAVERA, Libor a František VŠETIČKA. *Lexikon literárních pojmů*. Olomouc: Nakladatelství Olomouc, 2002. ISBN 80-7182-124-1.

REMIŠOVÁ, Anna. *Etika médií*. Bratislava: Kalligram, 2010. ISBN 9788081013768.

RONČÁKOVÁ, Terézia. *Súčasné žurnalistické žánre: nové i staronové modely v slovenských spoločenských týždenníkoch*. Ružomberok: Verbum, 2016. ISBN 978-80-561-0358-6.

RUß-MOHL, Stephan. *Žurnalistika: komplexní průvodce praktickou žurnalistikou*. Přeložil Hana BAKIČOVÁ. Praha: Grada, 2005. ISBN 80-247-0158-8.

Slovácko. 2018, 13. ISSN 1213-2002.

SKÁLA, Jaroslav. *Lékařův maraton: ber a dávej*. Praha: Český spisovatel, 1998. ISBN 80-202-0663-9.

TUŠER, Andrej. *Ako sa robia noviny*. Vyd. 2. Bratislava: SOFA, 2003. ISBN 80-89033-26-1.

VÁGNEROVÁ, Marie. *Současná psychopatologie pro pomáhající profese*. Praha: Portál, 2014. ISBN 978-80-262-0696-5.

VEĽAS, Štefan. *Teória a prax novinárskych žánrov*. II. 2. vyd. Bratislava: Univerzita Komenského, 2000. ISBN 80-223-1493-5.

Výroční zpráva 2013. Kyjov: Charita Kyjov, 2014.

Výroční zpráva 2014. Kyjov: Charita Kyjov, 2015.

Výroční zpráva 2015. Kyjov: Charita Kyjov, 2016.

WHEELER, Sharon. *Feature writing for journalists*. New York, NY: Routledge, 2009. Media skills. ISBN 978-0-415-33634-5.

Internetové zdroje

ADAM, Karel. Cizinci v Jihomoravském kraji v roce 2016. In: *Český statistický úřad* [online]. Brno: Český statistický úřad, 2017 [cit. 2017-11-20]. Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/xb/cizinci-v-jihomoravskem-kraji-v-roce-2016

BIČÁKOVÁ, Olga. Kdy máte nárok na podporu v nezaměstnanosti? In: *Ministerstvo práce a sociálních věcí* [online]. Praha: Ministerstvo práce a sociálních věcí, 2012 [cit. 2018-04-10]. Dostupné z: https://www.mpsv.cz/cs/14156

DOČKAL, Jan. Příčiny sociálních deviací. In: *Informační systém JABOK* [online]. Praha: JABOK, 2012 [cit. 2018-05-05]. Dostupné z: https://is.jabok.cz/el/JA10/zima2012/S2042/um/SD_Priciny.pdf

HAVEL, Radek. Počet obyvatel v regionech soudržnosti, krajích a okresech České republiky k 1. 1. 2016. In: *Český statistický úřad* [online]. Praha: Český statistický úřad, 2016, s. 2 [cit. 2018-04-10]. Dostupné z: https://www.czso.cz/documents/10180/32853387/1300721601.pdf/a4c46080-e030-410a-a7fa-f7a6e0074fa3?version=1.0

Charakteristika okresu Hodonín. In: *Český statistický úřad* [online]. Brno: Český statistický úřad, 2013 [cit. 2018-10-09]. Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/xb/charakteristika_okresu_hodonin

JONÁŠOVÁ, Milada. Nezaměstnanost v Jihomoravském kraji k 31. prosinci 2016. In: *Český statistický úřad* [online]. Brno: Český statistický úřad, 2017 [cit. 2018-01-16]. Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/xb/nezamestnanost-v-jihomoravskem-kraji-k-31-prosinci-2016

JONÁŠOVÁ, Milada. Nezaměstnanost v Jihomoravském kraji k 31. prosinci 2017. In: *Český statistický úřad* [online]. Brno: Český statistický úřad, 2018 [cit. 2018-01-16]. Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/xb/nezamestnanost-v-jihomoravskem-kraji-k-31-prosinci-2017

KALINA, Kamil a kolektiv. Mezioborový glosář pojmů z oblasti drog a drogových závislostí. In: *Národní monitorovací středisko pro drogy a závislosti* [online]. Praha: Filia Nova, 2001 [cit. 2018-05-05]. Dostupné z: https://www.drogy-info.cz/publikace/glosar/?l=r#center_column

Media Projekt 3. a 4. čtvrtletí 2017. In: *Unie vydavatelů* [online]. Praha: Unie vydavatelů, 2018 [cit. 2018-04-10]. Dostupné z: http://www.unievydavatelu.cz/gallery/files/MP_1704_Prezentace_14.pdf

Město Kyjov. *Adresář organizací pomáhajících občanům Kyjovska od roku 2017* [online]. 5. Kyjov: Město Kyjov, 2017 [cit. 2018-03-12]. Dostupné z: http://mestokyjov.cz/assets/File.ashx?id_org=7843&id_dokumenty=32024

MIOVSKÁ, Lenka. Užívání drog v národnostních menšinách v ČR. *Zaostřeno na drogy* [online]. 2005, **3**(2), 8 [cit. 2018-03-10]. Dostupné z: https://www.drogy-info.cz/data/obj_files/4622/593/Zaostreno%20200502_mensiny_web.pdf

MRAVČÍK, Viktor. Výroční zpráva o stavu ve věcech drog v České republice v roce 2016. In: *Národní monitorovací středisko pro drogy a závislosti* [online]. Praha: Úřad vlády České republiky, 2017 [cit. 2018-03-10]. Dostupné z: https://www.drogy-info.cz/data/obj_files/32732/786/VZ_2016_drogova_situace_v_CR.pdf

Náboženská víra obyvatel podle výsledků sčítání lidu. In: *Český statistický úřad* [online]. Praha: Český statistický úřad, 2014 [cit. 2017-11-12]. Dostupné z: https://www.czso.cz/documents/10180/20551795/17022014.pdf/c533e33c-79c4-4a1b-8494-e45e41c5da18?version=1.0

Národní protidrogová centrála SKPV PČR [online]. Praha: Policie České republiky, 2018 [cit. 2018-05-12]. Dostupné z: http://www.policie.cz/narodni-protidrogova-centrala-skpv.aspx

Obecně závazná vyhláška č. 1/2016 o zákazu konzumace alkoholických nápojů na veřejných prostranstvích. In: Kyjov: Město Kyjov, 2016. Dostupné také z: http://www.mestokyjov.cz/assets/File.ashx?id_org=7843&id_dokumenty=26503

Obecně závazná vyhláška č. 2/2017 o některých omezujících opatřeních k zabezpečení místních záležitostí veřejného pořádku. In: Veselí nad Moravou: Město Veselí nad Moravou, 2017. Dostupné také z: http://veseli-nad-moravou.cz/assets/File.ashx?id_org=18072&id_dokumenty=605793

Obecně závazná vyhláška č. 3/2016 o zákazu požívání alkoholu na veřejném prostranství. In: Strážnice: Město Strážnice, 2016. Dostupné také z: http://www.straznice-mesto.cz/assets/File.ashx?id_org=15665&id_dokumenty=10482

Obecně závazná vyhláška města č. 5-2008 o zákazu požívání alkoholických nápojů a jiných návykových látek na veřejném prostranství. In: Hodonín: Město Hodonín, 2013. Dostupné také z: http://www.mphodonin.cz/ke-stazeni/zakony-a-vyhlasky

Okres Hodonín: obecně geografická mapa. In: *Český statistický úřad* [online]. Praha: Český statistický úřad, 2016 [cit. 2018-04-16]. Dostupné z: https://www.czso.cz/documents/11280/26584316/mapa_geograf_6405.png/848f8780-d4e8-433a-aebc-600ab38fb6c6?version=1.1&t=1502435102175

O společnosti. In: *VLTAVA LABE MEDIA* [online]. Praha: VLTAVA LABE MEDIA, 2018 [cit. 2018-05-12]. Dostupné z: https://www.vlmedia.cz/o-spolecnosti

Periodický tisk. In: *ABC ČR* [online]. Praha: ABC ČR, 2018 [cit. 2018-04-03]. Dostupné z: http://www.abccr.cz/overovana-data/periodicky-tisk-1/?filterYear=2017&filterMonth=7¬Verified=1

Rozdělení drog. In: *Substituční léčba* [online]. MeDitorial, 2018 [cit. 2018-04-03]. Dostupné z: http://www.substitucni-lecba.cz/rozdeleni-drog

Sekretariát Rady vlády pro koordinaci protidrogové politiky. Česká protidrogová politika a její koordinace: politika závislostí založená na důkazech. In: *Úřad vlády České republiky* [online]. Praha: Úřad vlády České republiky, 2016 [cit. 2018-02-20]. Dostupné z: https://www.vlada.cz/assets/ppov/protidrogova-politika/Informacni_letak_RVKPP.pdf

Světýlko. Pecinek.cz celá verze. In: *Youtube* [online]. Brno: Světýlko, 2016 [cit. 2018-03-04]. Dostupné z: https://www.youtube.com/watch?v=wu8xsZvI3QY&t=1668s

Syndikát novinářů České republiky. Etický kodex. In: *Syndikát novinářů České republiky* [online]. Praha, 1999, 25. 11. 1999 [cit. 2018-04-12]. Dostupné z: https://syndikat-novinaru-cr-z-s.webnode.cz/etika/kodex/

TICHÝ, Oldřich. Analýza VZP: do protialkoholní léčebny se už po roce vrací pětina klientů. In: *VZP ČR* [online]. Praha: VZP ČR, 2015, 16. 12. 2015 [cit. 2018-03-16]. Dostupné z: https://www.vzp.cz/o-nas/aktuality/analyza-vzp-do-protialkoholni-lecebny-se-uz-po-roce-vraci-petina-klientu

TVS: Kyjov 24. 2. 2017. In: *Youtube* [online]. Kyjov: Televize TVS, 2017 [cit. 2018-03-04]. Dostupné z: https://www.youtube.com/watch?v=7Y2-_rbBJAs&t=240s

Jmenný rejstřík

A

Adam, Karel, 21
Adams, Sally, 29, 30, 49

B

Bayer, David, 10
Bém, Pavel, 15
Bičáková, Olga, 19
Burgr, Rudolf, 24, 25
Burns, Lynette Sheridan, 34

C

Centrum prevence v Brně, 22
Cornelius, Ryan, 30

Č

Čerepachov, S., 24
Český statistický úřad, 15, 16, 20, 21

D

Dekontaminace, 11
Disman, Miloslav, 36
Dočekalová, Markéta, 24
Dočkal, Jan, 21

E

Jellinek, Elvin Morton 12

G

Gaus, 30
Grygarová, Markéta, 14

H

Hampl, Karel, 11
Hartl, Pavel, 9
Havel, Radek, 20
Helešicová, Kateřina,, 40, 41, 42, 49, 50, 53
Hendl, Jan, 28, 36
Hodonín, 22

Ch

Charita, 16

I

Itule, Bruce D., 29

J

Jacz, Ľudovít, 25, 26, 32
Jonášová, Milada, 18, 19, 20

K

Kalina, Kamil, 12, 13, 14
Keeble, Richard 29, 30, 31, 47, 49, 50
Kosík, Jiří, 36, 37, 38, 39, 40, 41, 42, 43, 44, 46, 47, 51, 52, 54
Králíková, Eva, 11
Kudrle, Stanislav, 11
Kunrtová, Magdaléna, 20
Kyjov, 17, 22

M

Mallette, Malcolm F, 25, 29, 30, 31, 32, 47, 48
Media Projekt, 38
MeDitorial, 9, 10
Mencher, Melvin, 28, 30, 47
Minařík, Jakub, 10
Minářová, Eva, 26
Miovská, Lenka, 22
Miovský, Michal, 10
Možná, Lenka, 11, 16, 17, 22
Mravčík, Viktor, 14

N

Nešpor, Karel, 11, 12
Nožina, Miroslav, 9

O

Osvaldová, Barbora, 24, 28, 30, 32, 33, 53

P

Páleníček, Tomáš, 11
Pavera, Libor, 24, 25
Periodický tisk, 38
Popov, Petr,10

R

Remišová, Anna, 33,34, 54
Rončáková, Terézia 26
Ruß–Mohl, Stephan, 28, 29, 30, 31, 32, 34

S

Sananim, 12
Sekretariát Rady vlády pro koordinaci propovotidrogové politiky, 13, 14
Strážnice, 22
Světýlko o.p.s., 47
Syndikát novinářů České republiky, 34

Š

Šídlo, Jindřich, 30, 31, 48, 51
Švábová, Jarmila, 52

T

Tichý, Oldřich, 22
Turek, Petr, 36, 37, 38, 39, 40, 41, 42, 45, 46, 47, 48, 50, 51
Tušer, Andrej, 24, 25, 26, 27, 29, 30, 32, 33, 46, 48
TVS Kyjov, 16

U

Urban, Eduard, 9

V

Vágnerová, Marie, 12
Veľas, Štefan, 26, 32
Veselí nad Moravou, 22
Vltava Labe Media, 37
Volf, Petr, 30, 31, 33

W

Wheeler, Sharon, 29, 46, 51

Seznam tabulek

Tab. č. 1 Počet klientů v drogových službách v Hodoníně a Kyjově za rok 2016

Tab. č. 2 Podíl nezaměstnaných osob na obyvatelstvu a neumístění uchazeči o zaměstnání podle okresů Jihomoravského kraje k 31. 12. 2017

Tab. č. 3 Uchazeči o zaměstnání v Jihomoravském kraji k 31. 12. 2017

Tab. č. 4 Srovnání počtu obyvatel, podílu nezaměstnaných osob a počtu lidí využívajících sociální služby v roce 2016

Tab. č. 5 Počet cizinců v okresech Jihomoravského kraje

Tab. č. 6 Cizinci v okresech Jihomoravského kraje podle vybraného státního občanství

Seznam obrázků

Obrázek 1: Okres Hodonín – územní struktura (Český statistický úřad, 2016)

Obrázek 2: Ilčík přednáší na Moravě, ale zájem mají i pražské školy. Foto: archiv Světýlko o.p.s.

Obrázek 3: Úsměv na tváři Švábová neztrácí ani po dvacetileté zkušenosti s uživateli. Foto: archiv Švábové

Obrázek 4: Zámečník je v předávání policejních zpráv aktivní i na Facebooku. Foto: archiv Zámečníka

Obrázek 5: Hořák na konferencích pravidelně reflektuje výsledky hodonínského úřadu práce. Foto: archiv Pracujte na dálku

Obrázek 6: Vido na Masarykově univerzitě přednáší o sociologii náboženství. Foto: archiv Vido

Obrázek 7: Rubášová u klientů obdivuje jejich křehkost. Foto: archiv Rubášová

Přílohy

Příloha č. 1: Rozhovor s Pavlem Ilčíkem

Bývalý vařič a uživatel pervitinu Pavel Pecinek Ilčík téměř deset let abstinuje. o kvalitě dnešního materiálu prohlašuje:

Dneska už bych si perník na ulici nekoupil

Magdaléna Kunrtová

Dubňany – Ve třech letech se Ilčíkovi oběsil otec a v rodině chyběla pevná ruka. Po smrti matky začal Ilčík konzumovat pervitin, přidal se ke staršímu bratrovi. kromě něj holdoval také alkoholu a automatům. Bratr boj s drogami a rakovinou prohrál, devětatřicetiletý Pavel z Dubňan se díky synovi odrazil ode dna, svědomitě pracuje a splácí dluhy, které v minulosti napáchal.

Překvapilo mě, že jste mě pozval k vám domů. Bojíte se společnosti?

Určitě ne. Normálně chodím mezi lidi, na pivo do hospody, nemám s tím sebemenší problém.

Vyrůstal jste s maminkou a dvěma sourozenci. Zmiňujete, že doma chyběla chlapská ruka, tak jste chodil za školu a neposlouchal. V kolika letech začala vaše závislost?

S trávou jsem začal kolem jedenáctého roku. Cigarety kouřím od sedmi. Závislý na nikotinu jsem až po uši.

K marihuaně jste se dostal přes koho?

Problém vznikl doma. Bratr byl o osm let starší, zkušenější, s pervitinem začínal na učilišti. Když jsem byl v sedmé třídě, chodil jsem do chemie krást chemikálie na jeho výrobu. Od základky jsem starší generaci pomáhal shánět materiál. Později jsem ve vaření viděl vidinu peněz, že se naučím postupy a zbohatnu. Ale začal jsem hrát automaty. od třinácti jsem byl gamblerem.

Takže alkohol a gamblerství šly u vás ruku v ruce s drogami?

Patří k sobě. Alkohol je spouštěč. Když jsem v roce 2000 odcházel z vězení, vyměnil jsem závislost na pervitinu, který jsem bral od šestnácti po smrti mamky, za alkohol. Opil jsem

se a k tomu mi přibyly automaty a jednoho dne opět pervitin. Abstinoval jsem od něj čtyři roky, ale alkohol mi závislost zase pustil.

Jak dlouho jste jej užíval?

Zhruba deset let. Měl jsem drog za ty roky už plné zuby. Věděl jsem, že by mě zavřeli, kdybych nenastoupil do léčby. Dělníci v Dubňanech rušili koleje, aby mohla vzniknout nová cyklostezka. Chodil jsem tam krást a chytla mě policie. Říkal jsem si, že se buď zabiji nebo půjdu sedět. Do toho přišla přítelkyně s informací, že spolu čekáme dítě. Snažil jsem se jí mateřství rozmluvit a poslal jsem ji na potrat, ale nechtěla. S vidinou, že budu otec, jsem zavolal do Káčka *(kontaktního centra - pozn. redakce)* a šel se léčit.

Život vařiče

Jak si mám představit běžný den uživatele drog?

Běžný? Fuj. Když se uvařilo, bylo dobře. Když už perník nebyl nebo docházel, necítil jsem se dobře. Člověk má dojezdy, je nevrlý, nespí například deset dní. Po uvaření k nám přišla spousta kobylek, něco jsme prodali, část rozdali a většinu materiálu napíchali do sebe. Pak jsme buď sázeli peníze do automatů nebo jsme jeli krást, třeba železo.

Přijde mi paradoxní, že jste vařil a přitom kradl. Vařením jste si nezvládal sám na sebe vydělat?

Ale zvládl, ale hrál jsem automaty. Tipl bych si, že tam skončilo tak deset milionů.

Jak často jste pervitin vařil?

Denně. Nejhorší období bylo vždy po sociálce, to jsem připravoval i tři dávky denně. Uživatelé dostali peníze, nakoupili léky, donesli mi je a řekli, ať navařím.

Z kterých míst z okolí za vámi uživatelé chodili?

Před dvaceti lety ke mně jezdila celá republika, měl jsem zákazníky jak z Košic, tak od Prahy.

Kolik gramů jste vařil?

I dvě stě za den. Byly doby, kdy jsme s bratrem nakoupili šest set solutanů a za týden jsme připravili půl kila drogy. Část jsme rozdali a zbytek prodali. Za gram jsem chtěl tisícovku. Vydělával jsem desetitisíce denně.

Kde v okolí se vařilo?

V Dubňanech nejvíc. Nevyčníval ale ani Hodonín nebo Kyjov. Hodonín má kolem pětadvaceti tisíc obyvatel a nežilo tam tolik vařičů jako v Dubňanech, které jsou čtyřikrát menší. U nás je vaření bohužel stále obrovskou tradicí.

Jak to vidím teď

Jak byste zhodnotil dnešní stav drog na ulici?

Myslím si, že úroveň je obdobná jako za mých let. Ale věk uživatelů padá dolů, jsou čím dál mladší. Dnes vidím, že drogy berou kluci, kteří chodí do deváté třídy. Když jsem kouřil trávu, chodil jsem tajně do lesa. Oni si stoupnou před úřad, kde jsou kamery a vůbec jim to nevadí.

Máte informace, jak kvalitní materiál se vyrábí?

S bratrem jsme měli na bytě otevřené dveře téměř pro každého, vařili jsme kvalitně. Dneska je to obrovský byznys. Člověk vytvoří dvacet gramů a vydá třicet, protože do prášku přidá sodu nebo omítku. Za nás tohle nikoho nenapadlo, dneska je pervitin plný nepořádku. Já bych si na ulici nekoupil už ani ň. Lidi vidí jen peníze a kvalita je v háji.

Co může být příčinou, že Hodonínsko vždy bylo a stále je s drogami více propletené než další regiony Česka?

Dříve tady byly šachty, Dubňansku se přezdívalo malá Ostrava. Spousta horníků dřela v těžké práci, která je nutila si ulevit. Dubňany byly na práci bohaté, jezdili k nám lidé z různých koutů republiky, ze Slovenska. Po směnách a zavření dolů se vraceli za rodinami a síť kontaktů se rozšířila. Dealeři z ní těží zřejmě dodnes.

Jste docela známou postavou drogové sféry. Chodí si za vámi lidé pro radu?

Často. Říkám jim, že jsou strůjci svého času. Sám bych se z drog ale nedostal. Kdybych nešel do léčebny, tak to nedám. Teď říkám, že léčba byla jednoduchá, ale přitom první krok, k přiznání si chyb, byl nejtěžší. Po rozhodnutí k léčbě jsem odjel do Kroměříže a po dvaceti minutách jsem chtěl pryč.

Jak se na uživatele díváte?

Když je vidím, je mi jich líto, ale každý má na svém stavu vlastní podíl. Celou léčbu jsem nadával majiteli komunity, že za všechno může on, ale za vzniklou situaci jsem si samozřejmě mohl sám.

Myslíte, že by to bylo jiné, kdybyste perník vařil teď?

Určitě. Dnes je úplně jiná dostupnost chemikálií a léků. Tehdy jsem dostal sto krabiček stejného léku a nebyl problém. Teď když přijdu do lékárny pro jeden, chtějí po mně občanku. Lidi jezdí spíš do Polska, už ani Slovensko není tak výhodné. Dřív tam bylo víc léků bez receptu, ale už si to více hlídají. Za mé éry jsme jezdili do Stráže pod Ralskem. v tamní lékárně jsme nakoupili sto gramů substance za sedm stovek. Nakonec jsem tam seděl ve vězení a díval se z okýnka na tu lékárnu. Lékárníka později zavřeli. Dnes je i policie více ve střehu než v devadesátých letech.

Na druhou stranu vnímám, že se rozšířila nabídka sociálních služeb pro uživatele. Jak sám říkáte, za vaší drogové éry například kontaktní centrum v Kyjově v roce 1997 teprve startovalo. Sám se nyní zajímáte o prevenci, jak rozšíření nabídky služeb vnímáte?

Máte pravdu, nabídku je široká. Ale souvisí s ní jeden problém. Lidé se stále stydí a nechtějí služeb využívat, bojí se. Nepřejí si, aby o nich někdo věděl, že mají s užíváním problém. Jde hlavně o uživatele, kteří začínají. Raději si stříkačku koupí v lékárně nebo si ji od někoho půjčí. Většina uživatelů je schopna si jehlu půjčit a neřešit, po kom je. Nemoci nikdo neřeší. Sám jsem měl žloutenku C a byl jsem smířený s tím, že jednou umřu.

O své závislosti dnes povídáte v rámci primární protidrogové prevence. Co si od spolupráce s obecně prospěšnou společností Světýlko slibujete?

Mám pocit, že takhle splácím prohřešky ze své minulosti. Mám dluhy, polovina výplaty jde na ně. Je hrozně těžké postavit se, odrazit se ze dna, ale baví mě vystoupit před studenty s tím, jaký jsem byl a ukázat jim, že dnes chodím do práce a mám rodinu.

S jakými reakcemi z přednášek se setkáváte?

Máme za sebou s týmem přes sto setkání a zájem je obrovský. Jezdíme primárně po Moravě, ale zájem má celá Praha, kde je přes dvě stě středních škol. V Hodoníně se během mého povídání zhroutila a utekla ze třídy jedna holka. Šlo o anorektičku. i když jsme měli odlišný problém, holka si při mém vyprávění uvědomila, že něco dělá v životě špatně. Přednášel jsem tam za půl roku a holka byla v pořádku, něco se v ní změnilo.

Posluchači vám často pokládají otázku, co byste dělal, kdyby váš syn začal fetovat. Jaká je vaše reakce?

Radši na to moc nemyslím. Doma máme knížku Pecinek.cz, která vypráví o mé minulosti. Po první stránce čtení ji odhodil a nechce o ní slyšet. Pokud by nastal nějaký problém, určitě bych s ním o něm mluvil. Jeho narození bylo mým nejsvětlejším momentem v životě. Léčbu jater a žloutenky jsem začal řešit za pět minut dvanáct. Díky němu jsem na světě.

Pavel Pecinek Ilčík (39) začínal v devadesátých letech na Hodonínsku s užíváním a vařením pervitinu, na kterém byl deset let závislý. Jakmile zjistil, že se mu má narodit syn, rozhodl se léčit v terapeutické komunitě Grunt Březnice. Dnes jeho rodinu živí lisování koberců do aut. Spolupracuje se společností Světýlko o.p.s., která organizuje besedy zaměřené na primární protidrogovou prevenci na středních školách.

Obrázek 2: Ilčík přednáší na Moravě, ale zájem mají i pražské školy. Foto: archiv Světýlko o.p.s.

Příloha č. 2: Rozhovor s Jarmilou Švábovou

Rukama vedoucí drogových služeb v Kyjově Jarmily Švábové prošly tisíce klientů. o důležitosti služby říká:

Pro některé klienty jsme jediní ve světě bez drog

Magdaléna Kunrtová

Kyjov – Počet uživatelů drog je podle čísel kyjovského kontaktního centra a terénních programů stabilní. Objevuje se ale nový nešvar prodeje nelegálních látek přes internet. Za přesunem do online světa může být respekt uživatelů po velkém zásahu policie před třemi lety.

Jak se díváte na současnou drogovou scénu z pohledu kontaktního centra na malém městě?

Situace je stejná jako v předešlých dvou letech. V roce 2014 jsme měli 239 klientů a přes padesát tisíc vydaných injekčních setů. O rok později na Kyjovsku razantně udeřily represivní složky a počet klientů se nám snížil, protože řada klientů skončila ve vězení. V minulém roce nám odešly dlouhodobé stálice do léčeben. Abychom dosahovali výsledků a výkonnosti, začali jsme se věnovat také uživatelům alkoholu.

Postrádal Kyjov služby pro alkoholiky?

Primárně jsme stále zaměření na uživatele tvrdých drog, ale s cílovou skupinou uživatelů alkoholu nikdo ve městě nepracoval, cítili jsme tu potřebu. Klienti na drogách často při nedostupnosti drog přechází na alkohol. Bohužel na Kyjovsku nefungují sociální služby jako noclehárna nebo azylový dům. Nemůžeme pokrýt všechny osoby v krizi, ale když má alkoholik snahu řešit své problémy a nejde vyloženě o člověka bez domova s nulovou motivací, pracujeme s ním.

Jak konkrétně drogové služby represe před třemi roky ovlivnila?

Zvýšil se nám počet klientů v sekundárním kontaktu, zejména ve výměnném programu. v návaznosti na změny drogové scény dochází u klientů s nejhorší socioekonomickou situací k užívání dostupnějších návykových látek. Pervitin nahrazují za těkavé látky a lék oxycontin.

Může být nahrazování tradiční drogy důsledkem omezení dostupnosti materiálu?

Určitě. Po zavření klientů do vězení ubylo velkých dealerů. Represe v klientech vyvolala strach a komunita se uzavřela. Více k nám chodí klíčoví klienti, přes které si uživatelé mění použitý materiál za čistý. Celkově se kvalita pervitinu na lokální úrovni zhoršila. Loni jsme měli klienty, kteří byli po špatné dávce hospitalizováni nebo měli negativní vedlejší účinky, se kterými se dříve nesetkali.

V Kyjově pracujete už dvacet let. Jak se mění klienti v porovnání se začátky fungování kontaktního centra?

Klienti stárnou, zhoršuje se jejich zdravotní stav. U některých sledujeme větší sociální propad. Nově užívající klienti začali využívat nákupu a prodeje drog přes internet. Šíří se nové syntetické drogy, které mají větší rizika zdravotního poškození. Když uživatel nakupoval u zdroje, dealer mu vysvětlil, jaký materiál má a co jej může ohrozit. na internetu jsou mylné informace a šíří se lži. Uživatel si drogu objedná a další den mu přijde v balíčku přímo před dveře domu.

Které služby klienti využívají nejvíce?

Zejména jde o službu harm reduction, pod kterou spadá výměna injekčních pomůcek za sterilní, individuální poradenství a poskytování informací s edukací o rizicích.

Smyslem harm reduction je snížení rizik. Zaznamenáváte při výměnném programu zájem o alternativní způsoby užívání drogy?

Setkáváme se s ním u mladých uživatelů, kteří drogy šňupou nebo jedí tobolky. Alternativami se omlouvají, že nejsou feťáky, protože si nic nepíchají do žil. Bohužel se v poslední době rozrostl nešvar užívání mezi mladými, hojně mezi studenty vysokých škol. s mladou skrytou populací uživatelů ale nejsme moc v kontaktu, je obtížně dosažitelná. Dnes je moderní řešit drogy na Facebooku v uzavřených skupinách, kam se ale dostane jen důvěryhodný člověk.

Znamená to tedy, že do kontaktního centra chodí spíše starší uživatelé než studenti? Jak se jim daří po ekonomické stránce?

V rámci trhu práce pozorujeme proměnu, kdy odhadem osmdesát procent klientů má práci, brigádní činnost, dělají na černo nebo v sezoně, ale někteří jsou zaměstnaní i na smlouvu.

Díky povinnostem se za námi většina uživatelů zastavuje jen v případě opravdové nutnosti. Postupně mizí trend odpočinku v kontaktní místnosti.

Se kterými organizacemi pravidelně spolupracujete?

Hodně pracujeme s nízkoprahovým klubem Bárka a orgánem sociálně-právní ochrany dětí. Máme mladé klienty, kteří jsou ve výchovném ústavu ve Střílkách, kam za nimi dojíždíme na skupinová setkání. Kontakt udržujeme také s úřadem práce, se sociálním odborem města, se společností Podané ruce, s protidrogovou koordinátorkou jihomoravského kraje Lenkou Možnou nebo léčebnami.

Máte vytipovaná místa, kam klienty posíláte?

Klienty do léčby odesíláme, ale nesnažíme se je masírovat do konkrétní léčby. Dbáme na to, aby si klient vybral, co se mu líbí. Oblíbenější jsou krátkodobé pobyty. Komunity jsou pro klienty kvůli dlouhodobém pobytu nepředstavitelné.

Udržujete kontakt s uživateli, kteří se s drogou rozloučili a abstinují?

Často se nám stane, že nám někdo napíše na Facebook, že zvládá léčbu, abstinenci a má potřebu se pochválit. Zároveň od nás potřebuje slyšet, že je šikovný a jsme na něj hrdí. Cítím, že je důležité s nimi komunikaci neutnout. Mám možnost ve městě potkávat bývalé klienty, kteří s drogou zápasili a dnes jsou pro mě osobnostmi. Nevěřila jsem, že by se mohli obrátit, ale například z jedné uživatelky se stala krásná maminka se dvěma dětmi, která je úspěšná, dodělává si školu a funguje, jiný klient končí studium práv. Je dobře, že jsme nad nimi v jejich největších potížích nezlomili hůl.

Práce musí být psychicky náročná. Které chvíle pro vás byly kritické?

Vzpomínám si, jak jsme chodili na byt do Dubňan za uživatelem do skleníku. Pohádal se se svou přítelkyní a ta si nám postěžovala. On celý rozhovor slyšel a byl vytočený. Vyšel z pokoje, vzal kontejner s použitými jehlami a hodil jej po nás. Zírala jsem na letící stříkačky a čekala až se do mě některá zapíchne. Naštěstí se tak nestalo. Byl bouřlivý, ale na druhou stranu hodně citlivý. Dnes má rodinu a je deset let čistý. Zároveň jsme byli v kontaktu s jeho bratrem, kterého jsme jednou našli v terénu ve squatu. Byl nemocný, v pokročilém stádiu rakoviny střev, a vyloženě jsme ho tehdy sbírali z výkalů. Vezli jsme ho do nemocnice. Nikde ho nechtěli přijat. Tehdy jsem si uvědomila, že na podobné

situace nejsme připraveni. Při hospitalizaci zemřel, ale ještě předtím jsme se s ním rozloučili. Prosil mě, abych se za něj modlila. i když umřel, myslím si, že jsme pomohli oběma. Jednomu k abstinenci, druhému k prožití důstojné smrti.

Případů ubývá

Přetrvává názor, že region Hodonínska je drogami více pohlcen?

Nemyslím si, že by tomu tak stále bylo. Před třemi lety ano, ale situace teď je u nás stabilní jako všude okolo. To, že máme vyšší čísla klientů, úkonů a výměn je díky tomu, že máme klienty dobře podchycené, a že máme jejich důvěru. Drogová služba v Kyjově funguje dlouho, máme stabilní tým.

Mění se také prostředí, ve kterém uživatelé žijí?

Určitě. Ať už v pozitivním nebo negativním, prostředí má vliv. Když mají klienti větší anonymitu, tak se ztrácí. Když žijí na malém městě, jsou více vidět a více se hlídají. Přemýšlela jsem nad situací v Dubňanech, které měly tradici hornického města. Přestěhovala se tam spousta lidí, ale jak se doly zavřely, horníci začali pít alkohol, v rodinách vznikaly problémy, narostl počet rozvodů.

Světlé momenty

Je něco, co vás při kontaktu s klienty trápí?

Zaráží nás, že klienti berou drogové služby jako samozřejmost. Dříve dokázali za naše nasazení a ochotu poděkovat, dnes vyžadují služby jako povinnost. Uvědomuji si ale, že pro některé jsme jediní ze světa bez drog, se kterými se mohou setkat a svěřit se bez toho, aniž bychom je soudili. Od toho tu nejsme. Mají možnost být před námi přirození.

Z čeho máte při práci radost?

Když jsem v káčku začala pracovat, myslela jsem si, že každého dovedu k abstinenci. Za dvacet let praxe už situaci vidím jinak. Jsou klienti, kteří bohužel nikdy nepřestanou užívat. Nemají důvod. V těchto případech se mi jeví jako dobrý nápad preskripce. Klient by dostal drogu na předpis a mohl by si ji na vyhrazeném místě v klidu aplikovat. Ve světě tato

metoda funguje, ale politická situace v naší zemi ji není momentálně nakloněna. Vnímám, že k nám mají klienti důvěru a vrací se, i když selžou a spadnou do drog znovu.

Co vám dává sílu pracovat s těmito lidmi dvacet let?

Mým největším zdrojem je víra. Když si s klientem nevím rady, vždy se ho ptám, jestli se za něj můžu pomodlit. Víra je pro mě bonus nejen v práci, ale obecně v životě. Je pro mě důležitá i v tom, že uživatele lépe přijímám. Buď se může pracovník klientů bát nebo je tolerovat a mít je rád. Nemůžu říct, že bych se nebála, máme klienta, který má na rok zákaz nás navštěvovat, je psychopat, ale s vírou mi jde vše lépe. My věřící máme zpověď, která je zadarmo. Klienti si platí drahé psychoterapeuty a nikdo jim neručí za změnu.

Bc. Jarmila Švábová (46) pracuje s uživateli drog v kyjovském kontaktním centru dvacet let. Jako vedoucí má na starosti administrativní zajištění služby a poradenství s rodinnými příslušníky mladistvých uživatelů. Volný čas ráda tráví s rodinou a přáteli.

Obrázek 3: Úsměv na tváři Švábová neztrácí ani po dvacetileté zkušenosti s uživateli. Foto: archiv Švábové

Příloha č. 3: Rozhovor s Petrem Zámečníkem

Tiskový mluvčí policie České republiky pro okres Hodonín Petr Zámečník vnímá stav drog v regionu Hodonín stále stejně. O nákupu drog prohlašuje:

Větší výrobci jezdí do Polska, vyplatí se jim to

Magdaléna Kunrtová

Hodonín – Drogy jsou na hranicích jižní Moravy stále populární. Ze zahraničí se ale většinou dováží pouze materiál na výrobu. Uživatele i dealery tvoří ze zkušeností policie většinou domácí. Úkolem policie je tak nejen řešení represe, ale i šíření preventivních programů.

Jakým způsobem se policie Policie České republiky zapojuje do prevence drogové problematiky?

Pořádáme přednáškové cykly pro žáky základních a středních škol, které na drogy upozorňují. Od začátku školního roku funguje v Hodoníně již třetí cyklus projektu Nedej pokušení šanci, který je osvětou pro studenty středních škol právě na téma závislosti a drogy.

Jakou máte zpětnou vazbu na tento projekt?

Na základě hodnocení učitelů se nám z naší strany jeví jako užitečný. Téma u studentů vyvolává zájem o diskuzi. Samotný program nabízí pohled na problematiku z několika pohledů. od uživatele, přes zákony, pohled vyléčeného narkomana až po nezúčastněnou osobu.

Kromě osvěty u žáků mě napadají akce namířené na řidiče. Lze kontroly také zařadit do preventivního programu?

V takovém případě jde o dopravně bezpečnostní akce, které děláme namátkově. Policisté, kteří jsou ten den ve službě, mají možnost kontrolovat auta a zjišťovat prohřešky. Čas od času děláme organizované akce. Na silnicích se řidiči setkávají se zvýšeným počtem hlídek. Ty se zaměřují buď na konkrétní lokalitu nebo problematiku. Ne vždy ale policii zajímá alkohol. Kontrolují také technický stav vozidel, někdy po řidičích žádáme dechovou zkoušku, případně pokud vzniká podezření na užití návykové látky, děláme další

testy. Požití alkoholu často zjistíme až jako sekundární problém, který je často nezanedbatelný.

Jaké jsou nejčastější prohřešky, které uživatelé drog páchají?

Policie pachatele trestné činnosti nerozlišuje, zda je nebo není uživatel drog. Takové statistiky si nevedeme. Ale nejvíce zaznamenáváme řidičů pod vlivem omamné látky. Jde o stovky případů ročně.

A to je v porovnání s republikovým průměrem málo nebo moc?

Takové republikové srovnání nemám k dispozici, ale stav na Hodonínsku je trvalý.

Chápu tedy, že s uživateli v takové chvíli pracujete, ale musíte mít důkaz. Jaké jiné skupiny při práci s omamnými látkami potkáváte?

Nemůžeme se jen domnívat, jak si mnozí myslí. Potřebujeme, aby se jedinec podrobil testu nebo se nám situace potvrdila z odběru krve. Potom vlastníme prokazatelné zjištění a prohřešek řešíme podle zákonů. Kromě řidičů policie obvykle pracuje s výrobci drog a dealery.

Jak se policie školí pro kontakt s uživateli?

Pracovníci prochází školeními nebo kurzy, které se této problematice věnují. Kontakt je ale pokaždé jiný. Nedá se vytvořit vzoreček, podle kterého by se každý policista měl chovat. Policista vždy musí využít své zkušenosti a znalosti. Každý člověk má jiný vzorec chování, nejde říct, že se všichni chovají stejně.

Při kontaktu s uživatelem vzniká riziko nákazy nemocí, zmíním alespoň žloutenku typu C. Je toto riziko znatelné?

Samozřejmě. O to více je potřeba, aby si policisté dávali pozor na zdraví. Jsou na to upozorněni, ví, jak se chovat, když mají podezření, že protistrana může mít infekční chorobu. Používají ochranné pomůcky a postupují individuálně podle konkrétní situace.

Máte tohle riziko nějak kompenzováno?

Každý policista má služební plat, ve kterém je zahrnut také rizikový příplatek, který na takové situace myslí. Pokud je zaměstnanec pojištěncem určité pojišťovny, tak ta nabízí například očkovací program proti žloutenkám.

U policie jste devatenáct let. Kdybyste srovnal situaci při vašich počátcích a teď, co se změnilo?

Situace je podle mě hodně obdobná. Každá doba sebou přináší nové věci, ale úplně zásadní změny nenastaly. Pokud je poptávka, tak je vždycky i dodavatel. V minulých letech se zakázal volný prodej léků, které obsahují pseudoefedrin. Místním výrobcům se tak ztížila výroba a hledali si nové cesty, jak se k materiálu dostat. Vznikly komplikace, ale za tu dobu už si našli nové způsoby a výroba pokračuje dál. Stav drogové scény bude vždy záviset na poptávce.

Říkáte, že vyjíždí jinam. Myslíte tím zahraničí?

V největší míře. Legálním způsobem se k velkému množství těchto léků nedostanou. Pokud někdo vyrábí ve velkém, musí vyjet do zahraničí.

Hodonínsko sousedí se Slovenskem a Rakouskem. Který stát převládá?

Je to jednoznačně Slovensko, ale jezdí se také do Polska. Záleží na konkrétním výrobci, v jakém rozsahu drogy připravuje. Pokud si potřebuje uvařit něco pro sebe nebo malý okruh lidí, jede na Slovensko, odkud si doveze pár balení, které mu vystačí. Velcí výrobci ale neváhají vyjíždět do Polska na objemnější nákupy. Vyplatí se jim to.

Proč je podle vás Hodonínsko stále Mekkou drog?

Těžko říct. Důvody hledám těžko, ale možná je to tím, že Hodonín je blízko slovenským a rakouským hranicím a máme zaznamenány případy, že k nám jezdí odběratelé z různých okresů a států s tím, že je poptávka na Hodonínsku uspokojí.

Dovedete říct, jestli je situace stále nejhorší v Dubňanech?

Určitě ne. Situace se stále mění, protože tím, jak se zjišťují pachatelé nebo se odhalí varna, výroba se přemístí na jiné místo nebo vzniká nová. Jde o problém celého okresu, nelze jej specifikovat do nějaké konkrétní obce, kde by byl problém větší než jinde. Dříve jsme

drogy řešili ve městech, v poslední době se naopak výrobci uchylují do menších vesnic, kde nejsou tolik na očích a také do odlehlých lokalit, kde mají klid. Přesto se vyrábí i ve městech.

Která droga je u nás nejoblíbenější?

Jednoznačně jde o pervitin a marihuanu.

Spolupráce na hraně zákona

Od vstupu do Schengenského prostoru uplynulo v prosinci deset let. Jak otevřené hranice vnímáte?

Pro dealery je situace lepší a výhodnější, pro policii naopak. Tím, že na hranicích nejsou žádné stálé kontroly můžou bez problémů dojíždět pro materiál na výrobu nebo pašovat drogy do jiných států.

Podle dat Českého statistického úřadu je na Hodonínsku značná část rusky nebo vietnamsky mluvících uživatelů, souhlasíte s těmito daty?

Nevím tedy, z jakých informací vycházejí, ale my máme spíše problém s uživateli a výrobci české národnosti, případně Slováky, ale ti jsou spíše odběrateli. Pár případů, ve kterých cizinci při nákupu drog figurovali máme, ale toto číslo není stěžejní. Většina lidí je skutečně od nás.

Drogová závislost je běh na dlouhou trať. Jak často pracujete s recidivisty?

Drogová scéna není zas tak proměnná. Někteří lidé se neumí živit ničím jiným než výrobou drog. Pokud víme o někom, že už drogy pěstoval nebo vyráběl, tak ho policisté mají v hledáčku. Ale to je běžná policejní práce. Hlídáme si území a zjišťujeme, co tam kdo dělá.

Na jaké bázi je postavena spolupráce s cizineckou a městskou policií?

Cizinecká působí na státních hranicích, jsou pro nás zdrojem informací. Někdy je úkolujeme, pokud potřebujeme. S městskou policií jsme v kontaktu, ale oni nejsou kompetentní pro úkony trestního řízení. Pokud mají nějaké poznatky, předávají nám je, ale spolupracujeme s nimi spíše na jiných úsecích.

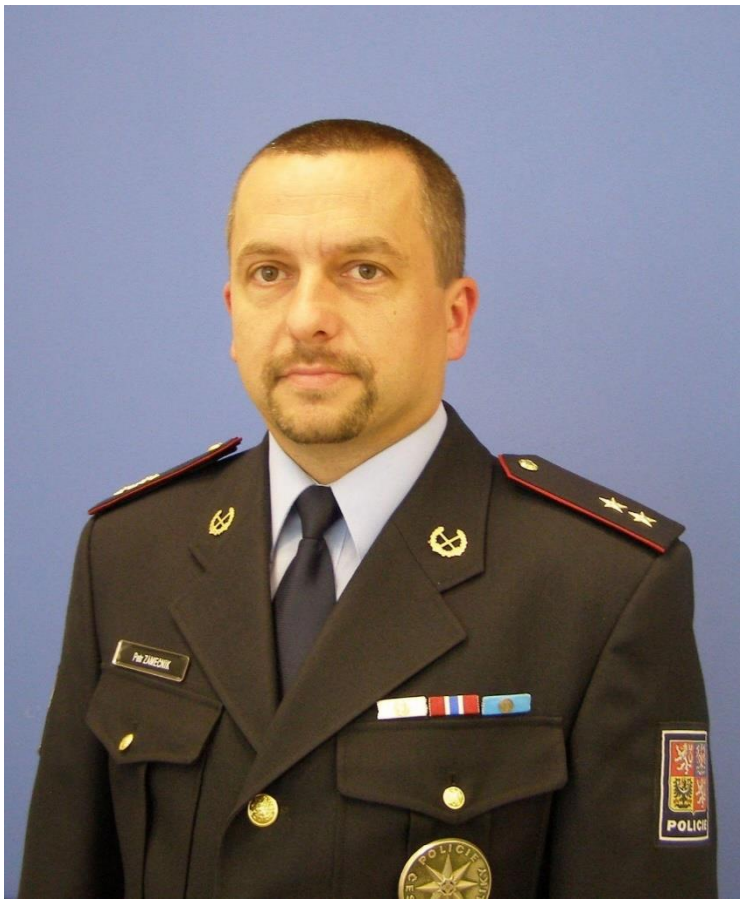
A jakou máte zkušenost s organizacemi, které nabízí uživatelům drog služby?

Není to pro nás partner v trestním řízení. Pokud jim můžeme být prospěšní my nebo oni nám, tak se na sebe obracíme, ale ne nijak rozšířeně, spíše v oblasti prevence a osvěty.

Sociální služby jsou často poskytovány anonymně, předpokládám tedy, že to vám může ztěžovat řešení určitých situací.

Určitě ano, pokud jsou sociální služby zavázány anonymitou vůči svým klientům, tak pro nás jde o překážku. Ale jak už jsem řekl, nejsou naším partnerem.

Por. Bc. Petr Zámečník (38) se u policie pohybuje devatenáct let, z toho devět let na tiskovém oddělení. Jako tiskový mluvčí hodonínské policie dbá mimo zpravodajskou agendu dennodenně také na aktuální informace o nehodách a uzavírkách v uzavřených facebookových skupinách.

Obrázek 4: Zámečník je v předávání policejních zpráv aktivní i na Facebooku. Foto: archiv Zámečníka

Příloha č. 4: Rozhovor s Radkem Hořákem

Ředitel kontaktního pracoviště úřadu práce v Hodoníně Radek Hořák se v sociálním systému pohybuje dvaatřicet let a o praktikách zaměstnavatelů při hledání pracovní síly prohlašuje:

Velká poptávka snižuje požadavky na minimum, ale stále se od uchazečů očekává spolehlivost

Magdaléna Kunrtová

Hodonín – Mezi důvody dlouhodobé nezaměstnanosti nejen na Hodonínsku patří jak zdravotní důvody, péče o dítě, tak závislost na návykových látkách či exekuce. Sociálně vyloučení lidé často volí často nevhodné způsoby, jak práci získat. Přestože nezaměstnaných ubývá, Hodonínsko si drží krajské prvenství.

Jaká je podle vašich dat struktura lidí, kteří jsou nezaměstnaní?

Podle dat za říjen 2017 v okrese Hodonín nemělo práci 9 076 lidí. Nejméně nezaměstnaných je ve věku do 20 let, kdy nepracuje 297 jedinců. Nejvíce nezaměstnaných má nad 55 let, konkrétně jde o 1 870 obyvatel. Hodonínsko má zhruba sto padesát obyvatel, nezaměstnanost vychází kolem šesti procent.

Pokud srovnáme Hodonínsko s jinými částmi země, přestože je nyní jedna z nejnižších nezaměstnaností, čísla z regionu jsou stále nad průměrem České republiky. Co stojí za tímto dlouhodobým problémem Hodonínska?

V okresním městě Hodoníně je vyšší míra nezaměstnanosti než v okrese. Tento jev je pro ostatní okresy netypický. Hodonín byl za socialismu jedním z nejprůmyslovějších měst v Československu. V průběhu devadesátých let se ale výroba začala razantně utlumovat a některé podniky ukončily činnost úplně. Při restrukturalizaci tak přišly tisíce pracujících o místo a region se s tím srovnává doteď.

A co jiné části regionu, kde se naopak pracujícím daří?

Nejnižší nezaměstnanost obvykle vykazuje Bzenecko, kde je soustředěno několik středních a velkých firem. Špatně na tom není ani Ždánicko, odkud lidé dojíždí do dostupného

Slavkova nebo Brna. Veselsko zase přirozeně spadá na hospodářsky silnější Uherskohradišťsko.

Jaké příčiny mohou stát za dlouhodobou nezaměstnaností?

Část uchazečů o zaměstnání setrvá v evidenci po nezbytně nutnou dobu jeden měsíc až rok, než si najdou zaměstnání poté, co ukončili to předchozí například z důvodu nízkého výdělku, nevyhovující směnnosti, nespokojenosti nebo z organizačních důvodů. Příčiny dlouhodobě nezaměstnaných, tedy lidí nepracujících déle než rok, mohou být různé, od zdravotních důvodů, přes péči o dítě či osobu závislou na péči, nevyhovující kvalifikace, závislost na návykových látkách, exekuce až po nedostatečnou osobní hygienu.

K jakým důsledkům může dlouhodobá nezaměstnanost vést?

Odpověď bych shrnul do pojmu sociální vyloučení, které sebou nese další důsledky.

Co nabízí úřad práce pro dlouhodobě nezaměstnané?

Individuální a skupinové poradenské služby v oblasti orientace na trhu práce a ucházení se o zaměstnání, JobCluby, které uchazeče motivují a aktivizují. Zkouší si během nich nácvik dovedností a techniky vyhledávání zaměstnání. Dále se mohou účastnit projektu k prohlubování kompetencí pro zvýšení zaměstnanosti Evropského sociálního fondu – Život bez bariér nebo PROKOP.

Kolik zájemců projde těmito službami?

JobClub realizujeme v průměru sedmkrát do roka a o každý běh je zájem. na každou skupinu chodí šest až dvanáct lidí. Uchazečům proplácíme jízdné a mohou si vybrat, jestli budou na program docházet v Hodoníně, Veselí nebo Kyjově, což pro ně může být motivací. Po čtrnácti měsících od spuštění projektu Život bez bariér dokončilo rekvalifikaci osmdesát osm klientů, motivační program sto šestnáct a program finanční gramotnosti devadesát devět klientů.

Uspějí všichni uchazeči, kteří se do kurzů zapíšou?

Není tomu tak. Například do projektu PROKOP se zapojilo devadesát tři uchazečů, z čehož uspělo osmdesát. Všichni kurzy nedokončí, ale většina ano.

Při srovnání počtu nezaměstnaných a uživatelů drog Hodonínsko vykazuje vysoká čísla. Vnímáte mezi těmito dvěma dimenzemi nějakou spojitost?

Myslím si, že nezaměstnanost i užívání návykových látek spolu souviset může, ale nemám prostředky, abych dokázal vyjádřit do jaké míry.

S jakými překážkami se uživatelé drog mohou při hledání práce setkat?

S překážkami, které vyplývají z jejich vzhledu, spolehlivostí, soustředěním a bezúhonností.

Kolik firem dnes požaduje po uchazečích čistý trestní rejstřík?

Rejstřík trestů lze požadovat jen v případě, že je bezúhonnost povinná předpisem pro výkon určitého povolání, jinak by záznam neměl vykonávání práce bránit. S neoprávněnými požadavky na čistý trestní rejstřík se nesetkáváme.

Firmám chybí zaměstnanci. Přijímají každého uchazeče o práci?

Zaměstnavatelé přijímají zaměstnance splňující požadavky na výkon nabízeného zaměstnání. Vzhledem k současné velké poptávce po nové pracovní síle se však všeobecně snižují požadavky na minimum. Nejméně požadavků mají obce pro výkon veřejně prospěšných prací.

Vnímám, že sociální systém nastavil past chudoby – lidé dostávají vyšší dávky, než je jejich reálný dosažitelný příjem a často jim chybí motivace začít pracovat. Jako řešení mě například napadá omezení příspěvků na bydlení, životního a existenčního minima pro dlouhodobě nezaměstnané. Myslíte si, že by tyto kroky napomohly změnit míru nezaměstnanosti?

V některých zemích tomu tak je. Po určité době stát přestává vyplácet dávky. Je to jenom otázka politické dohody. Ale vzhledem k tomu, že máme i klienty, kteří by si vlastními silami nedokázali zajistit důstojné bydlení, rozhodně bych nebyl pro paušální zrušení dávek pro všechny bez rozdílu. Je potřeba přistupovat k lidem individuálně. Pak ale vyvstává velká otázka, jak nastavit kritéria pro další nevyplácení a zajistit, kdo o nich bude zodpovědně rozhodovat. Tím by se ale už tak složitý sociální systém ještě více zkomplikoval.

Máte zkušenosti s agresivními klienty? Jak v takových případech pracovníci postupují?

Ano, setkáváme se s projevy nespokojenosti klientů. Někdy při odchodu z úřadu nepřímo prohodí sprosté slovo na adresu úřednice, jindy je verbálně napadena na přepážce. Naštěstí u nás zatím nedošlo k fyzickému napadení, což na jiných kontaktních pracovištích bohužel nemohou říci. Zaměstnanci se snaží situace řešit asertivním jednáním, ke kterému jsou školeni. ve vyhrocených momentech mohou požádat o pomoc pracovníka ostrahy budovy, případně policii.

Jsou pracovníci speciálně školeni, jak při komunikaci s nepřizpůsobivými klienty postupovat?

Zaměstnanci absolvují kurzy komunikačních dovedností, které se zaměřují na jednání s klienty v problémových situacích. Nově mají možnost vzdělávání se v komunikaci s klienty závislými na návykových látkách. Zatím se jej nikdo z našeho pracoviště nezúčastnil, ale kvůli pravidelnému kontaktu s uživateli alkoholu a nelegálních drog se na něj podřízení chystají.

Ing. Radek Hořák (47) pracuje sedm let na pozici ředitele Odboru Kontaktního pracoviště Hodonín Krajské pobočky Úřadu práce České republiky v Brně. Pro úřad práce pracuje dvacet tři let. Začínal na pozici poradce pro zprostředkování, poté jako IT technik. Od roku 2007 zastával pozici vedoucího oddělení informatiky.

Obrázek 5: Hořák na konferencích pravidelně reflektuje výsledky hodonínského úřadu práce. Foto: archiv Pracujte na dálku

Příloha č. 5: Rozhovor s Romanem Videm

Sociolog náboženství Roman Vido o souvislosti religiozity a užívání návykových látek říká:

K potvrzení je potřeba vytvořit kvalitní výzkum

Magdaléna Kunrtová

Brno – Hodonínsko s počtem lidí hlásících se k víře stejně jako s počty uživatelů drog vyčnívá nad republikovým průměrem. Studie na souvislost ale neexistuje. Je možné, že jde jen o dvě odlišné skupiny lidí, které se neprotínají nebo jde o individuální případy.

Co může náboženství všem, nejen uživatelům drog, nabízet?

V Česku je evidentní, že řadě lidí nenabízí nic. Pokud bychom se bavili o instituciovaném náboženství, tak by se nabídka dala rozdělit do dvou kategorií. Tou první je uspokojení duchovních potřeb, kdy se jedinec snaží hledat odpovědi na existencionální otázky a fungování světa.

Usuzuji, že životní otázky by mohly o to více závislé zajímat. Určitou spojitost v tom tedy vidím. Jak to vnímáte vy?

Člověk přemýšlí nad smyslem života stále. Pokud má problém, může se chuť přijít mu na kloub zvýšit. Církev ho může přitáhnout, ale zároveň nemusí.

A do druhé kategorie nabídky byste zahrnul co?

Když bychom vzali v potaz například křesťanskou církev, tak ta nabízí celou řadu sekulárních aktivit. Od volnočasových přes sociální a zdravotní programy po péči o seniory a potřebné. Z pohledu společnosti, která je necírkevní, to může být vnímáno a propagováno tak, že dělají akce a nevyžadují, aby aktéři aktivit byli nutně věřícími. Nabídku pastorační služby samozřejmě při zájmu poskytují, prioritní jsou pro ně ale dané aktivity ve společnosti lidí.

Na Hodonínsku stále převládá vyšší religiozita a současně je zde velký počet uživatelů drog. Mohou tyto dva jevy spolu souviset?

Nemůžu jednoznačně odpovědět. Určitá souvislost tam ale být může. Zároveň takto můžu spekulovat o různě smysluplně znějících souvislostech. Je celá řada více či méně pravděpodobných hypotéz, ale pokud není tématu věnovaný kvalitní výzkum, dá se jen polemizovat.

Vnímáte nějaké konkrétní předpoklady, které vás k souvislostem napadají?

Můžeme se na situace dívat ze dvou pohledů. Ať už v tom smyslu, že náboženství může být v něčem frustrující nebo utlačující, může v lidech vyvolávat něco negativního a oni mohou být náchylnější k užívání drog. Ale stejně tak si lze představit opačný případ, že máme člověka s problémy, jejichž součástí je užívání drog. Náboženství by jej tak mohlo přitahovat k řešení jeho situace.

Je možné, že tyto dvě specifika regionu spolu tedy vůbec nesouvisí?

Uživatelé drog a věřící mohou být dvě skupiny, které se nemusí protínat, nemusela by mezi nimi žádná faktická souvislost být. Je možné, že existují individuální případy propojení. Aby se souvislost dala potvrdit nebo vyvrátit, musel by mít výzkumník velmi kvalitní vzorek tazatelů.

A neprotiřečí si církev částečně tím, že chce, aby do jejího společenství patřily hodné ovce, ale na druhou stranu nabízí sociální služby pro narkomany pod hlavičkou charit?

Rozpor v tom nevidím. Je přirozené, že se starají o lidi, kteří na tom nejsou nejlépe, mezi které se mohou řadit také drogově závislí. Oni jsou ti, kdo potřebují slyšet radostnou zvěst.

Přesto mi ta disciplína církve a práce s uživateli drog, kteří odmítají pravidla a řád, nehraje.

V praxi existuje celá řada organizací i kněží, ze kterých bychom mohli cítit jako primární potřebu disciplinaci. Ale nikdo není dokonalý a všichni jsme jen lidé. Nemyslím si, že by zevnitř církve byla disciplinace primární identitou. Její poslání vnímám spíše v pomoci a předání naděje. Krok pomoci narkomanům je pro mě logický.

Věřící Morava

Když srovnáme Moravu a Čechy, podle statistik je Morava nábožensky stále silnější. v čem vidíte ten rozdíl?

Trend na jihu Moravy stále trvá, i když postupně klesá. Jižní Morava si v porovnání s českými regiony v průběhu dvacátého století daleko více dokázala zachovat společenství a živost religiozity. Režim nebyl náboženství nakloněný. Morava se více zakotvila a žijí v ní stálí obyvatelé. Oblasti, kde je méně věřících, jsou velmi mobilní, existuje tam velká fluktuace pracovníků, a také jde o vysídlené oblasti Sudet. Náboženství se v prostoru udržuje skrz lidi. Na Moravě přechází víra z rodiny na rodinu, je zakořeněná, a proto trvá.

Čím je Hodonínsko specifické, že si religiozitu drží z jižních regionů Moravy v největší míře?

Na Hodonínsku nejsou velká města a z historického hlediska jde o zemědělskou oblast. Katolická religiozita byla ve středoevropském prostoru navázána na prostředí venkovské nebo zemědělské. Řada aktivit byla spjata s ekonomickým životem, například farář chodil na pole žehnat hojnost úrody. Provázanost zemědělství s náboženskými zvyklostmi byla silnější i za doby komunismu. Moravské regiony byly odolnější.

Z hlediska subkulturní teorie je deviace následkem konformity s normami a hodnotami. Je možné, že by náboženský fanatismus oddaloval lidi od náboženství a oni by měli potřebu hledat novou cestu, v tomto případě uchýlení se k drogám?

Náboženství může být zejména v očích mladých, u kterých se problémy s užíváním objevují ve větší míře, odrazující a distancující. Jsou různé farnosti a reprezentace církve a všude nemusí být komunikace s mladou generací přijatelná. Někde se může dospívající setkat se vstřícností, někde naopak se zatuhlými názory. Mladí hledají vlastní identitu, naplnění života. To je něco, na co může poskytnou odpověď jak náboženská víra, tak samozřejmě drogy. Ale nelze to tvrdit obecně. V některých případech mohou být tyto dvě možnosti alternativami, které před sebou člověk vidí. Pakliže není přijatelná jedna, volí druhou dostupnou.

Narážím na to, že se na Moravě setkávám se zakořeněností víry v rodinách. Rodiče a prarodiče ale často své potomky k víře tlačí a místo vlažné nebo tradiční víry u nich převládá spíše nechuť.

Pokud někdo vyrůstá v rodině, kde má kostel od mala před očima a někdo jej nutí v náboženství pokračovat, přestože si hledá jinou cestu, tak může náboženství vnímat jako utlačující a odpuzující. Naopak někdo, kdo pochází z neukotvené rodiny a setkává se v náboženství s řádem, tak jej může vnímat pozitivně. Každý má jiný příběh a náboženství jej může přitahovat z různých důvodů.

V čem vidíte přitažlivost náboženství v dnešní době?

Někoho zaujmou samotné ideje, jiné intelektuální stránka religie. Někdo si čte knížky, zajímá se o emoce, typy vztahů, které ve společnosti církve vznikají nebo využívá různorodých aktivit. Každý má jinou potřebu.

PhDr. Roman Vido, Ph.D. (40) se věnuje na Katedře sociologie na Fakultě sociálních studií Masarykovy univerzity sociologii náboženství a současně pracuje jako vědecký asistent při Sociologickém ústavu Akademie věd České republiky. Ve volném čase hraje v amatérských divadelních souborech a zpracovává odborný časopis Sociální studia.

Obrázek 6: Vido na Masarykově univerzitě přednáší o sociologii náboženství. Foto: archiv Vido

Příloha č. 6: Rozhovor s Evou Rubášovou

Adiktoložka Eva Rubášová pracuje s klienty všech věkových kategorií. Podle ní roste množství nezletilých, o jejichž zálibě v alkoholu prohlašuje:

Dají si pět panáků a neuvědomují si, že už jde o hazard

Magdaléna Kunrtová

Kyjov – Pomáhá změnit styl života lidem, kteří trpí poruchami chování kvůli užívání psychoaktivních látek. Kromě poradenství a terapie testuje klienty na infekční nemoci. Od nízkoprahových a terénních služeb se adiktologie liší tím, že klientem může být každý, nejen uživatel tvrdých drog.

Kyjovská adiktologie letos slaví pět let fungování. Jaká je historie tohoto oboru obecně?

Sahá daleko do minulosti, ještě do doby, kdy lidé užívali návykové látky při rituálech, či obřadech, při kontaktu se šamany. Uživatelé často nezvládali látky užívat a zneužívali je. Mezi první náznaky adiktologie se řadí snaha komunitní společnosti o pomoc člověku s daným problémem.

A pokud bychom se bavili o historii studia oboru adiktologie?

Zatímco historie poradenství je velmi stará, obor adiktologie se u nás dá studovat teprve třináctým rokem. Od roku 2005 jej nabízí lékařská fakulta Univerzity Karlovy. Nyní se začal používat jednotný název pro danou činnost, pojem adiktologie se tak dostává do širšího povědomí.

Jaká je cílová skupina adiktologické poradny?

Spektrum klientů je velmi široké. Služby nabízíme pro osoby s potížemi v oblasti poruch způsobených užíváním návykových látek, a to legálních i nelegálních, pro osoby s návykovými i impulzivními formami chování, pro abstinující klienty, pro rodiče a blízké uživatelů drog.

Dokázala byste klienty více konkretizovat?

Klienty poradny jsou lidé z výkonu trestu odnětí svobody, samovolně abstinující, klientky z orgánu sociálně-právní ochrany dětí, lidé se snahou o kontrolované užívání a ti, kteří se vrací po opakované léčbě.

Kdo tvoří klientelu, se kterou tým pracuje nyní?

Zhruba šedesát procent tvoří uživatelé pervitinu, z toho čtyři pětiny užívají drogu injekčně. Osm procent kouří marihuanu, desetina klientů má problémy s alkoholem, jedno procento jsou lidé užívající opiáty, sedmnáct procent abstinující a zbylé procento tvoří rodiče zejména mladých uživatelů.

Na Hodonínsku funguje kromě kyjovské poradny ještě Kontaktní adiktologické centrum Vážka v Hodoníně. Jaká část okresu spadá pod kyjovské pracoviště?

Mezi naše klienty patří lidé z regionu Kyjova a obcí, které pod Kyjov jako obec s rozšířenou působností spadají, což je dalších čtyřicet dva obcí. Kromě toho máme klienty například ze Strážnice nebo Veselí nad Moravou, kam pravidelně jezdíme.

Problematické pití

Po pervitinu vede žebříček alkohol. Které pohlaví a věkovou skupinu sužují v kyjovské poradně problémy s alkoholem více?

Zejména se jedná o ženy, to je z důvodu vyšší míry stigmatizace žen z pohledu společnosti a vysokého tlaku na dodržování jejich role. U mužů je společnost mírnější, zároveň i více toleruje. Častěji se jedná o ženy po třicítce, čtyřicítce a starší. U mužů se setkávám převážně s mladými uživateli alkoholu, u nichž jsou vysoce rizikové binge drinking vzorce, které doprovází zdravotní, právní a sociální problémy související s nezletilostí.

Co bych si měla představit pod pojmem binge drinking?

Jde o časté a nadměrné pití alkoholu. Například u mužů se takové chování dá popsat po pěti panácích, u žen stačí o jeden méně. V Americe je tento fenomén spjat ještě s obžerstvím.

V jakém stádiu závislosti nejčastěji přichází klienti žádat o pomoc?

Stádia nelze určit přesně, je to velmi individuální. Máme experimentátory, víkendové a rekreační uživatele, škodlivě užívající, problémové uživatele drog i klienty s mírným, středním až těžkým stupněm závislosti.

Kolik lidí se ze závislosti dostává?

Takové číslo nelze úplně specifikovat, protože jde o velmi širokou otázku. Vždy záleží na typu léčby, způsobu pomoci a dalších faktorech, které jsou u problému přítomny.

Existuje něco, co léčbu závislosti výrazně omezuje u více klientů?

Do poradny přichází čím dál více klientů s duálními diagnózami. Při návratech z výkonů trestů a posílání klientů od probační služby do naší služby se dostávám k dalším anamnézám od psychiatrů, které mi o klientech prozradí více. Klienty kromě drog svírají například poruchy osobnosti, nejčastěji hraničního typu, kvůli které je člověk nejistý, emočně a vztahově nestálý.

Jak se dá s duálními diagnózami pracovat?

Často o nich ani nevím. Chybí mi potvrzené informace o klientových psychických problémech. Kdyby byli pod vedením lékaře, který by je medikoval vhodným způsobem, zřejmě by případů ubylo.

Změnil se počet klientů od doby fungování adiktologické poradny v porovnání s nynějším stavem?

Jde o celkem konstantní stav. Jemné kolísání je při práci s našimi klienty normální vzhledem k činnosti represivních složek a změnám zákonů.

Jaké bývají vůbec příčiny experimentování s drogami, ať už legálními nebo těmi nelegálními?

Je celá řada praktických důvodů, proč po drogách obecně saháme. Od napomáhání náboženským praktikám, zkoumání sebe sama, přes změny nálady, léčbu nemoci, uniknutí nudě a beznaději, k podpoření sociální interakce nebo například zařazení se mezi vrstevníky.

Tolerance není všechno

Existuje nějaký rozdíl ve vnímání tolerance vůči alkoholu a vůči drogám v naší společnosti?

K alkoholu je určitě nastavena vyšší míra benevolence než je tomu u drog. Určitou roli tam může sehrát také legalita.

Jaký vliv má na alkoholika prostředí jižní Moravy?

Myslím si, že poskytuje vyšší míru tolerance.

Dal by se náš region označit za nepříliš pozitivní pro ohrožené skupiny, když vezmeme v potaz tolerantnější prostředí jižní Moravy?

Myslím, že jde o komplexní problematiku, kde vliv prostředí je jen mizivou částí v paletě, jejímž výsledkem jsou poruchy způsobené užíváním návykových látek.

V čem může být horší stát se alkoholikem než uživatelem tvrdých drog?

Alkoholik se vystavuje vyššímu riziku smrti. A má lepší dostupnost k droze.

Co vás při práci s klienty překvapuje?

Zírám na jejich křehkost a vnímání vlastního Já. Jsou velmi citliví a vnímaví.

Mgr. Eva Rubášová (33) pracuje od roku 2013 v Kyjově a Veselí nad Moravou jako adiktoložka. V rámci doktorandského studia se specializuje na problematiku ADHD u uživatelů drog. Ve volném čase ráda běhá.

Obrázek 7: Rubášová u klientů obdivuje jejich křehkost. Foto: archiv Rubášová

Příloha č. 7: Rozhovor s Jiřím Kosíkem

Datum: 20. 9. 2017

Místo: redakce Hodonínského deníku

Délka rozhovoru: 42 minut

Jméno a příjmení: Jiří Kosík

Věk: 32

Vzdělání: VŠ – obor vinařství a management

Funkce: šéfredaktor

Doba působení v Hodonínském deníku: 10 let

Práce v jiných médiích: ne

1) Charakteristika Hodonínského deníku

V Hodonínském deníku pracujete přes deset let. Jak byste jej charakterizoval?

Vždycky to byly noviny zaměřené na lokální problematiku, čili témata vycházela z regionu. Od ledna přišla změna, Hodonínský deník už není zaměřen jen na lokální informace, ale noviny se skládají t z textů z okresů Hodonín, Břeclav a Znojmo. Vedení má snahu vytvořit širší rozkvět, noviny otevřít. U větších článků redaktoři pojímají všechny tři okresy, na druhé a třetí straně zůstávají ryze lokální texty.

Na jakých hodnotách si podle vás deník zakládá?

Primární je pro nás čtenář. I proto se deníky zakládaly. Čtenáře z okresů zajímala témata, která se jich dotýkala, články z ostatních koutů republiky pro ně neměly váhu. Snažíme se držet mantinely a nechat v novinách jak lokální, tak obecné informace. Více lokální je týdeník, který pokrývá texty pouze z Hodonínska.

Zmínil jste týdeník Slovácko, který vychází každé úterý. V čem se podle vás liší a v čem je naopak podobný deníku?

Týdeník zatím zůstává stejný, ale od října by měl přejít do tabloidového formátu. Vesměs všechny týdeníky v republice do něj už přestoupily. U nás se nad změnou polemizovalo

delší dobu, pracujeme v kontroverzní oblasti, lidé nemají rádi obměny. Vedení řešilo, zda změna vůbec nastane. Nakonec se ale mění všechna vydání. Ubývají nám lokální témata, do týdeníku budeme hodně věcí přepisovat, psát originální texty jen pro něj. Nyní píšeme vesměs sedmdesát procent materiálu čistě do týdeníku, se změnou formátu vznikne nové rozložení novin.

Jaká témata jsou pro Hodonínský deník typická?

Potřebujeme pojmout širší veřejnost, nezaměřovat se na malé body, ale silnější informace. Například zdražování elektřiny by mohlo zajímat větší část lidí, proto o něm píšeme. Vždy ale vycházíme z toho, co nám přijde v plánech. Všechno se nově plánuje v Brně.

Jaké žánry se vyskytují v Hodonínském deníku nejčastěji?

Často píšeme story, ale většinu textů tvoří zprávy. Rozhovory se už moc nevyskytují. Zařazujeme je spíše do týdeníku. Na titulní straně bývá silnější téma s přesahem, ať už s grafikou, informačním blokem, čísly nebo fotkou.

Jaká je struktura novin?

Jednotná. Na titulní straně najde čtenář dominantní fotografii odkazující na článek uvnitř sešitu nebo hlavní téma, po stranách je prostor pro inzerci reklam a zbývající prostor doplňují odkazy na články uvnitř sešitu. Druhá strana je většinou věnovaná tématu, které se týká Jihomoravského kraje. Třetí strana patří aktualitám z Hodonínska, konkrétně hlavnímu tématu a menším článkům, které jsou doplněny krátkými zprávami. Další strany výtisku obsahují témata z České republiky, osmá strana zprávy ze světa. Devátá až šestnáctá strana je v novém sešitu s názvem Deník Plus, který obsahuje zábavu, křížovku, servis, tipy a poslední tři strany jsou věnované sportu.

Pro jakou cílovou skupinu deník píšete?

Na tuto otázku existuje studie, ale nepamatuji si ji. Ale zdá se mi, že nás čtou více ženy než muži. Ve srovnání s týdeníkem jde o něco mladší generaci. Týdeník vychází dlouho, od roku 1907. Ten čtou především starší předplatitelé.

Orientujete se v číslech, jaká je čtenost a prodej vydání?

Tuším, že se prodá kolem čtyř tisíc výtisků, ale záleží na konkrétním dnu. V pátek vychází s novinami TV Magazín a byť to pro nás není dobře, část lidí si noviny kupuje jen kvůli příloze. Každý si v nich najde svoje. Deník není jen o třech lokálních stranách, v nabídce jsou rubriky lifestyle, celebrity a celostátní výběr z regionů republiky. Deník se více zaměřuje na přílohy, snaží se být záběrový, širší, ale z přední strany se snaží tvářit lokálně.

Jakým způsobem se deník vyvíjel?

Jsem ve firmě deset let a nejzásadnější změna nastala letos. Dříve bylo více lokálních stran, současná podoba souvisí s novým majitelem. Na místa managerů nastoupili noví lidé, kteří mají o struktuře a obsahu novin jinou představu.

Část článků vychází také online. V čem se liší online verze od tištěné?

Snažíme se o to, abychom si vzájemně nekonkurovali. Web postupně prochází vývojem. Dříve se na něj dával sport, ale naše nadměrná aktivita přinášení aktuálních sportovních výsledků měla negativní dopad na prodej. Když lidi něco najdou na internetu zdarma, už logicky nechtějí za další informace zaplatit. Na web vůbec nevkládáme seriály a publicistiku. Tyto texty patří ryze do tištěné verze deníku. Naopak na webu dobře fungují story. Rozhodně web ale nefunguje jen jako překlápění. Má vlastní obsazení a organizační strukturu. Některý den píšeme jen pro web, jindy pro deník nebo týdeník.

Má deník v regionu konkurenci?

Pokud přijde čtenář do hodonínské trafiky, tak na pultu uvidí MF Dnes, Právo a další tituly. Nevím, jestli můžu tyto deníky považovat za konkurenci, zaměřují se jiným směrem. Pokud bych bral v potaz jen lokální noviny, tak mě napadá jen týdeník 5+2, ale ten vychází zdarma a nemyslím si, že by pro nás byl úplně konkurenční. Týdeník Slovácko částečně soupeří s týdeníkem Naše Slovácko. Vychází pod podobným jménem, ale prodaný náklad má o hodně vyšší Slovácko.

Jaké je současné obsazení redakce?

Jsem tu já jako šéfredaktor, poté zástupce šéfredaktora Petr Turek a redaktorka Kateřina Helešicová. Mimo ně máme ještě sportovního redaktora Libora Kopla, který s námi bude do konce září a pak přestupuje do Zlína. Kromě redaktorů pracuje v kanceláři Eva

Antošová, která má na starost poštovní inzerci. Řádková už spadá rok pod kraj. Přes léto k nám chodí studenti na praxi, což velmi oceňujeme během výběru dovolených.

Jak se liší práce šéfredaktora od řadového redaktora?

V podstatě mám na starosti všechno. Od doby, co vedení v Hodoníně zrušilo řádkovou inzerci, tak odešla kolegyně, která pracovala částečně jako asistentka redakce. Kromě vybírání schránky a objednávání toaletního papíru řeším pracovní schůzky, zajišťuji prodej novin a obchod. Má pozice je jak manažerská, tak redakční. Zpracovávám, co je zrovna potřeba. Večer bych měl ještě zvládnout korekturu a přečíst vše, co kolegové sepsali.

Pořizujete si nahrávky? Archivujete je?

Jak kdo. Já radím, že je lepší si rozhovory nahrávat. Ale záleží také na tom, o čem píšeme. Když dáváme tip na víkend, informace se dají zapamatovat bez diktafonu. Hlavní texty je ale lepší si nahrát, zejména proto, abychom materiál správně interpretovali a mohli se k němu vrátit. Nahrávky průběžně mažu.

Jaký názor máte na autorizaci?

Primárně ji nenabízím. Pokud člověk chce, text k náhledu poskytnu. Vyhovím vždycky. Snažím se s lidmi vycházet, protože počítám s tím, že v budoucnu od nich budu potřebovat další informace. Osobně posílám výňatek, co má respondent v citaci.

2) Jak se píše rozhovor v Hodonínském deníku

Jak často se v deníku vyskytují rozhovory?

V deníku se už moc nevyskytují. V týdeníku je vydáváme vesměs každý týden.

Jaká témata jsou pro rozhovor nejčastější?

Často píšeme o zajímavých osobnostech v kombinaci s hlavním tématem, který rozhovorem rozšiřujeme.

Jak nejčastěji rozhovor tvoříte?

Možný je osobní, telefonický i emailový kontakt. Moc lidí se v dnešní době už nechce scházet. Starší se diví, když jim nabízím rozhovor po telefonu nebo emailem. Ale většina

vesměs počítá s tím, že jim pošlu otázky a oni odpoví. Neříkám, že je to dobře, ale tlačí nás čas. Myslím si, že kdo si pár rozhovorů přečetl, pozná, jakým způsobem jsem rozhovor tvořil.

Jak při tvorbě rozhovoru postupujete?

Určitě je nutné se připravit. Vytvořit minimální rešerši, aby byl redaktor v tématu znalý, aby rozhovor nevedl k banalitám. Zbytečnými otázkami ztratí čas a nezbude mu na zajímavější informace. Je potřeba, aby si redaktor nastudoval základní údaje o respondentovi, aby se neptal na věci, které čtenář běžně zná.

Držíte se nějakých zásad, jak by měl vypadat titulek?

Hlavním cílem je, aby odpovídal zadané délce. A musí být cílený. Dnes už v něm nutně nemusí být ani sloveso, občas používáme číslovky, které se dříve nesměly používat. Pravidla se časem mění a vyvíjí.

Jaký rozsah většinou rozhovor má?

Měli jsme rozhovor na celou stránku s velkou fotkou, někdy máme prostor na půl stránky. Ty, které doplňují téma, jsou kratší, často o třech otázkách. Jednou jsem do týdeníku psal rozhovor, který jsem rozdělil do třech čísel. Výjimečně jsem si takový rozsah mohl dovolit.

Máte radu, jak rozhovor začít a které otázky by měl novinář nechat až na konec?

Na začátku se zdvořile představím a pak záleží na tom, s kým rozhovor vedu. Nedávno jsem psal o vzniku Mistříňanky. Čtenáře jsem seznámil s kapelou od jejího počátku chronologicky až po její současnou pozici ve světě dechovek.

Převažují v deníku zpravodajské nebo publicistické rozhovory?

Myslím si, že nepřevažují ani jedny, záleží na konkrétním vydání.

Pořizujete si obrazový doprovod?

K rozhovoru přidáváme ořez fotky tak, aby byl v novinách obličej bez pozadí. Pokud píšeme rozhovor na celou stránku, musíme dbát na to, aby strana nebyla jen masou textu a přizpůsobit straně velikost fotografie. Buď pořizujeme vlastní fotky nebo si vystačíme s těmi, které nám respondent poskytne. Často tvořím rozhovory po telefonu nebo emailu,

takže není možnost zpovídaného vyfotit. Občas se v redakci setkáváme s respondenty, kteří se nechtějí nechat vyfotit. Pokud je nepřemluvíme, prosíme o zaslání fotografií z osobního archivu. Občas bojujeme s nedostatkem techniky. Čtyřčlenná redakce má pouze jeden fotoaparát a ten většinou používá sportovní redaktor.

Co podle vás může být problematické při tvorbě rozhovoru?

Zásadní by bylo, kdyby se mnou dotyčný nechtěl mluvit. Banální otázky zase můžou respondenta urazit nebo naštvat. Důležitá je také novinářova interpretace získaných informací, obzvlášť v rozhovoru, ve kterém vnímám vyšší výskyt chybných vyjádření.

Jaké kritéria si kladete při tvorbě rozhovoru?

Snažíme se být aktuální. O prázdninách například hojně píšeme o cestovatelích.

Jak pracujete se slangovými výrazy a nářečím?

Vždy záleží na konkrétní situaci a jejím zhodnocení. Pokud slangové výrazy nebo nářečí v článku nechávám, musí být v citaci zpovídaného člověka.

3) Téma drogové problematiky

Mají v deníku zastoupení sociální témata?

Sociální oblast patří do balíku hlavních témat – kromě školství, ekonomiky a politiky. Sociální články ale do deníku každý den neřadíme.

Jak často píšete o drogové problematice?

Jsou témata, která se opakují. Navazují například na statistiky policie, které tisková oddělení vydávají každý rok. Drogy mají zastoupení také v černé kronice. Občas se v ní objeví článek o nalezení pěstírny nebo výbuchu varny. Myslím si, že ale není dobré takovými zprávami čtenáře přesytit.

Je možné pozměnit jméno, případně psát o respondentovi se skrytou identitou?

K anonymizaci se přistoupit dá. Redaktor může změnit jméno, pokud je to žádoucí. Důležité je také, aby měl povědomí o tom, jestli daný člověk opravdu existuje. Tady bych se například rozhovoru po telefonu bál. Redaktor by se měl snažit s uživatelem sejít.

Existuje téma, které by pro deník bylo tabu?

Tabu podle mě deník nemá. Cíleně se ničemu nevyhýbáme, a ani bychom z hlediska objektivity neměli.

Příloha č. 8: Rozhovor s Petrem Turkem

Datum: 20. 9. 2017

Místo: redakce Hodonínského deníku

Délka rozhovoru: 38 minut

Jméno a příjmení: Petr Turek

Věk: 38

Vzdělání: VŠ – obor historie

Funkce: zástupce šéfredaktora, redaktor

Doba působení v Hodonínském deníku: 11 let

Práce v jiných médiích: ne

1) Charakteristika Hodonínského deníku

V Hodonínském deníku pracujete přes jedenáct let. Jak byste jej charakterizoval?

Jde o regionální deník, který je složený z různě rozvržených stran. A myslím si, že v současné době nemá konkurenci.

Kromě Hodonínského deníku vychází každé úterý týdeník Slovácko, který je mezi lidmi oblíbenější. V čem se podle vás liší a v čem je naopak deníku podobný?

Slovácko je regionální týdeník s tradicí od roku 1907. U něj si odvážím říct, že konkurenci částečně má, ale vzhledem k její distribuci, nízkému nákladu a inzerci je otázkou, jestli s námi o čtenáře bojuje. Konkurenční noviny pravidelně pročítám, ale většinou píšou to samé, co my. Čtenářů týdeníku Slovácko je mnohem více než u deníku. Zájem o týdeník je ve všechny dny, přestože jej čtenáři na pultech stánků najdou jen v úterý. Občas mě napadá otázka, proč vůbec funguje deník. Možná časem zanikne, ale pro mě je důležité, aby dál pokračovala tvorba týdeníku. Nedávno jsem zaznamenal statistiku a podle ní měl jednu z největších čteností novin na Moravě. Nevzpomínám si na přesné číslo, ale tipl bych, že se pohybovalo kolem šedesáti tisíc čtenářů.

Na jakých hodnotách si deník zakládá?

Samotné texty, které vychází, editují novináři z Brna nebo krajští oblastní editoři. Já se můžu vyjádřit pouze k týdeníku, který spravuji. V něm si zakládáme na tom, abychom byli jak okresní, tak vyvážení. Samozřejmě se držíme klasických základů žurnalistiky a měli bychom dodržovat etický kodex. Skoro se nám daří jej respektovat, ale ne vždy. U každého typu článku se nám pravidla nedaří splnit. Vždy záleží na jeho rozsahu, například u krátkého sloupcového textu nelze mít zdroj od protistrany. U větších článků považuji více zdrojů za povinnost.

Jaká témata jsou pro Hodonínský deník Rovnost typická?

Velký důraz klademe na aktuálnost černé kroniky. A pravidelně a ve velké míře se věnujeme komunální politice a kultuře.

Jaké žánry se vyskytují v Hodonínském deníku nejčastěji?

Žánrově převládají zpravodajské texty, nejčastěji zprávy doplněné kratšími rozhovory a story. Publicistika je podle mě hodně omezená. Je to tím, že redaktoři se zaměřují zpravidla na zpravodajství. Publicistiku většinou píše externista.

Pro jakou cílovou skupinu deník píšete?

Největší skupinu podle mě tvoří předplatitelé, kteří jsou spíše v důchodovém věku. Na školení jsem se dozvěděl, že nejčastějším čtenářem by podle výzkumu měla být žena mezi třiceti až pětatřiceti lety. Určitě bude ale rozdíl mezi věkem čtenářů při srovnání online a tištěné verze. Občas sleduji, které zprávy se šíří na sociálních sítích a odpozoroval jsem, že například maminky na mateřské dovolené často reagují na sociální a zdravotní témata. Velkou část čtenářů tvoří muži, kteří si noviny kupují kvůli sportu. Máme zkušenost, že když vyhraje místní tým zápas a redaktor se o utkání zmíní, najednou si noviny s fotkou vítězného mužstva koupí stovky čtenářů, kteří by si noviny jinak nekoupili.

Část článků vychází také online. V čem se liší online verze od tištěné?

Webová verze je hodně aktuální. Jakmile se něco stane, informace jde na web ihned. Článek pročítá a upravuje po autorovi pouze webeditor. Texty, které vychází v deníku prochází korekturou, a ty které píšeme pro týdeník, ji mají dokonce dvojnásobnou. Jednu

od šéfredaktora deníku a další je od korektorky, která nám každý pátek kontroluje vydání Slovácka. Texty, které aktuálně dáváme na web, nerediguje ale ani editor dne. Často se tak stane, že v tištěných novinách vyjde zpráva s jiným titulkem a citacemi než v online verzi. Na svém místě s trochou nadsázky zůstává jenom domicil. Editoři webu s námi nesedí v redakci. Často vnímají téma, o kterém píšeme, jinak než my. Mají na něj odlišný náhled a článek zaměřují pro větší okruh čtenářů.

Mají redaktoři k dispozici příručky, jak psát, etický kodex, pravidla?

Pravidel, které bychom měli dodržovat, máme spoustu. Jasně dané je například rozložení novin, ale také víme, kolik vět bychom měli použít v citaci, nebo kterým slovům se vyhýbat. K dispozici máme seznam zakázaných slov, ve kterém jsou například klišé, která se v deníku hojně používala a vedení je zakázalo. Někdy je těžké je v dané situaci nepoužít.

Pořizujete si nahrávky? Archivujete je?

Pokud píšu nějakou kauzu, tak si rozhovor nahrávám. Většinou ale celý text nepřepisuji. Zhruba si pamatuji, ve kterých částech mi respondent řekl důležité věci. Ve zpravodajství není prostor na dlouhé nahrávky a přepisování. V případě, že získám prostor na stránkový rozhovor, přepisuji téměř všechno. Pokud ale vidím, že mám popsané čtyři strany, tak vím, že všechny informace do novin nedostanu a k přepisu vybírám to nejzajímavější.

Jaký máte názor na autorizaci?

Nemáme ji od vedení doporučenou, zřejmě z časových důvodů. Většinou ji neřeším, ale osvědčila se mi u rozhovorů s odborníky. Jelikož nemůžeme používat cizí slova, protože by jim nemusel každý čtenář rozumět, text převádíme do většinového jazyka. Překlad nemusí být totožný s obsahem, který mi odborník předal, proto se na něj s autorizací obracím. Na druhou stranu ale například u kauz zasílám citace pouze výjimečně.

2) Charakteristika rozhovoru v Hodonínském deníku

Jak často vychází v deníku rozhovory?

Každý den tam čtenář nějaký najde.

Jaká témata jsou pro rozhovor nejčastější?

Zpracováváme seriály nebo rozhovory, které doplní téma hlavního článku. Rozhovor musí být vždy nějak ukotvený.

Jak nejčastěji rozhovor vedete?

Emailem asi nejméně, tento způsob nemá aktuální odezvu. To už je pro mě lepší i Facebook, kde si můžu s protistranou vyjasnit informace, které nechápu. Nejlepší je samozřejmě osobní setkání, které ale často z časových důvodů není možné.

Jaký rozsah mívá rozhovor?

Rozsah je určený editorem. Když je ale editor na dovolené a rozvržení novin si chystám sám, plánuji jej podle toho, jak silné téma a kolik času mám.

Podle jakých kritérií si respondenty vybíráte?

Čtvrtek mám vyhrazený na sepsání plánu témat. Z toho nám vedení v Brně některá vybere a zařadí do denního plánu. Většinou jim nabízím pět až deset možností. Teprve po pokynu z brněnské redakce se můžu na jednotlivá témata více zaměřit. Není dobré, když někomu slíbím rozhovor a redakce jej nevybere. Respondent se opakovaně ptá, kdy rozhovor vyjde. Zpracovávat materiál dopředu se v deníku nevyplatí.

Jak se připravujete na rozhovor?

Záleží na osobnosti a tématu, o kterém se máme bavit. Pokud jde o oblast, která mě zajímá více, předpokládám, že mám obecný přehled. Pokud ne, připravuji si stručnou rešerši.

Máte radu, jak začít rozhovor a které otázky naopak nechat až na konec?

Ke konci se vyptávám na věk respondenta. Není to informace, kterou by se každý chtěl chlubit. Často si nechávám na konec také otázky osobního rázu, protože nechci na úvod zpovídaného vystrašit. Po pětačtyřiceti minutách jsou lidé rozmluvení a už jim tolik nezáleží na tom, co ještě řeknou a co už ne.

Jak při tvorbě rozhovoru postupujete?

Většinou respondentovi zavolám a domluvím se, kdy a kde se sejdeme nebo se domluvíme na dalším volání. Po rozhovoru zpracovávám text co nejdříve. Když mám příběh v živé paměti, nemusím pak moc používat diktafon. Občas se mi stane, že mi technika nefunguje a musím vzpomínat z hlavy, o čem jsme se spolu bavili. Určitě bych si to ale nedovolil u kauzy. Ve sportu je práce bez diktafonu poměrně častá.

Co může být při tvorbě rozhovoru problematické?

Rozsah. Pokud s někým diskutuji půlhodinu, a nakonec se v novinách objeví malý článek s dvěma citacemi, tak je to velká škoda. Máme výhodu v tom, že nadbytečný materiál, který se do deníku nevtěsná, můžeme využít v týdeníku.

3) Téma drogové problematiky

Mají v deníku zastoupení sociální témata?

Určitě. Z nich převládá například bytová problematika nebo nedostatek míst v domovech důchodců.

Jak často se v deníku píše o drogové problematice?

Není to úplně běžné téma, ale jednou za čas se v deníku objeví. Drogová problematika je obecně vnímaná dost jednostranně. Dříve jsme dávali do novin fotografie ze sběru jehel městskou policií z pískovišť. Poslední dobou se tomu snažíme vyhýbat. Nechceme působit zbytečnou paniku a zveličovat problémy, které nejsou. Občas chodím na soudy, na kterých se projednávají trestné činy spojené s drogami. Většinou jsou to zajímavé případy a stává se mi, že do redakce volají známí obviněného, kteří na soud nestihli přijít a doptávají se mě na výsledek jednání. Články ze soudů zařazuji do černé kroniky.

Existuje téma, které by pro deník bylo tabu?

Nemyslím si, že by byl s jakýmkoliv tématem problém.

Příloha č. 9: Dotazník s Kateřinou Helešicovou

Datum: 26. 9. 2017

Místo: emailem

Jméno a příjmení: Kateřina Helešicová

Věk: 33

Vzdělání: VŠ – obor ekonomika cestovního ruchu, marketing a management

Funkce: redaktorka

Doba působení v Hodonínském deníku: 3 měsíce

Práce v jiných médiích: ne

2) Jak se píše rozhovor v Hodonínském deníku

Jak nejčastěji rozhovor tvoříte?

Většinou se při osobním setkání vytipované osoby zeptám, jestli by byla ochotná mi věnovat čas a vést se mnou rozhovor.

Jak se na rozhovor připravujete?

Zjistím si o dané osobě a tématu co nejvíce informací a následně si připravím otázky.

Pořizujete si nahrávku?

Pokud s tím dotyčný souhlasí, tak ano. Většinou se ale nespoléhám jen na nahrávku, ale dělám si i poznámky, abych se v informacích vyznala a orientovala.

Jakou máte zkušenost s autorizací?

Nikdy nepíši, co nebylo řečeno, takže jsem se zatím nesetkala s problémem.

Podle jakých kritérií si vybíráte respondenty?

Většinou se zaměřím na někoho, kdo je zajímavý, věnuje se aktivitě, která by mohla zajímat naše čtenáře, nebo je prospěšný pro společnost a nebyla mu doposud věnována patřičná pozornost.

Jak vytváříte titulek? Co všechno musí splňovat?

Titulek musí být podle mě postaven na něčem, co osoba řekla. Měl by čtenáře oslovit, aby si nepřečetl jen titulek, ale celý rozhovor.

Co může být při tvorbě rozhovoru problematické?

Negativně vnímám, pokud je člověk nemluvný a reaguje na otázku nerozvitě, jednoslovně.

Pořizujete ke článkům vlastní fotografie nebo využíváte jiné možnosti?

Pokud se jedná o rozhovor, který vedu osobně, tak fotím. Také se ptám respondenta, zda má fotografie, které by chtěl zveřejnit navíc. V online verzi deníku je více prostoru a fotky přitahují pozornost.

3) Téma drogové problematiky

Máte zkušenost se psaním sociálních témat?

Bohužel mi nebylo žádné z mnou navrhovaných témat schváleno, přestože mě tato oblast zajímá. Chtěla jsem psát například o obědech pro chudé děti ve školních jídelnách, sbírce školních potřeb pro sociálně slabé ve Veselí nad Moravou.

Věnuji se tématu drogová problematika, psala jste o ní? Jsou k tématu noviny objektivní?

Myslím si, že nejen v novinách, ale všeobecně společnost drogy vnímá jednostranně. Navíc v deníku jsem se s touto tématikou zatím nesetkala. Mě osobně téma zajímá, ale mezi naše čtenáře patří spousta starších lidí. Myslím si, že je drogy nezajímají.